Andr. Marigers
Sermones
edur.
Predikanir.
ununlh.
Utlegging yfr Fadirvor
Utlagdar af Gudbrandi bpi
Thorlákssyni
Prentadar á Hólum i Hjaltad.
Ao 1606.

cf. F.S. Hist. Ecl. III. p. 380.

Rett: Tit.

Drottinleg Bæn
Fader wor
Asamt med Almennelegum og Gagnlegum Lærdóme / Vm
Christelegt Barna Akall.

I. Pet. 5. Cap.

Vered sparneyter og vaked / þuiad ydar Motstandare Diøfullen geingur i kring sem grenjanda Leon / leitande efter þeim han suelge / huørium þier ørugglega mót-standed i Trúnne.

Vtlagt vr Dønsku Male, Og Prentad a Holum.

ANNO.

M. DC. VI.

Formale Doct. Pals Mathsſonar, Gódrar Minningar, Sem var Superintendens, í Skálholte.

Sá Vyse Salomon Kongur
kenner øllum gódum og Gudhræd-
dum Mønnum, hvørt þeir skule
flyia, hvar þeir skuli Skjols og hælis leita,
i hvørs fyrer neyd og mótgange, sem þeim
kann ad höndum ad bera hier i heime, z seig-
-er so Proverb. 18 Cap. Nafn Drottens er
eitt sterkasta Slot, þangad flyr hinn Riett-
-late og verdur holpenn. Af þessare grein
hefur sá gode Lærefader Lutherus, dickt-
-ad þann nafnfrægan psalm, sem
vær syngium i Kristilegri Kyrkiu: Ovin-
-andi borg er vor Gud, agiæta Skiøld og
veria. En marger finnast (þvi verr)
sem harla lyted hugsa um þennan Lær-
-dom Salomonis, helldur treysta sier uppá
veralldlega hluter og akta meir syna
makt og rambygd Slot og kastala, en
Gud, so sem giørdi sa mektugi Nabugo-
donosor Kongur þá hann drambade
og tók til ad hrósa sér af synu mykla

maktar

maktarvelde, og sagde: Þessi er sú stóra Babylon, sem jeg hef uppbygt, með mine stórre magt, til Konglegs Hůss, og til dýrdar mínum heidri. En hvorsu þúng lega hann vard straffadr af Gudi fyrir slýka drambsamlega Hofmódan, þ ma lesa i Bibliunne.

Marger treysta uppa Rykdom, Stór-ar ætter, og Vinafiölda, og á Heimsins Lucku og Medlæte. Og a medan þetta stendur og bregst ecke, þa eru þeir glader, og með godu gede, en snue Luckan sier, þá efast þeir, og vita ecke hvar þeir skulu Huggunar og Hjálpar leita.

Þeir eru sumer, þegar þeim geingur a mot, þa leita þeir ecke til Guds, heldur til Diöfulsins, so sem giördi Saul, edur til þeirra sem fara med Særingar, Signingar, Giftingar, Rúner og adrar Galdra Stafraner, edur giörninga. Þesser og þuilyker hafa sama launa ad vænta, med hinum auma Saul, a synu Tyma, þeir aumu og Fatæku, sem eiki vita ad segia nema af Eymd og Armod, i þessu lyfe

 þo

þr hafa litla huxun um þetta, huxa ekki um Gud, akalla ecke hans nafn, Lifa sem skynlauser skepnur, þyker vel, þegar þar fá i munn oymaga.

En vier z hófum nafn af christo og vilium verd þad sem vier heitum, þad er, riett Christner, skulum forðast slykar Guds spottaner, so ad setja trausz á nockra veraldlega hlute, eda ad vera heimsker og athugalauser um oss, helldur skulum vier hafa rád Salomons, og leita strax til Guds, i óllum vorum áliggiande Naudsynium, og flya til hans so sem a þad sterkasta slot z Vyge med vore Bænakalle, z vita ad vier munum vera þar hólpner, epter hans goodum guddomlegu z fóurlegu vilja.

En þetta ord eda maltake skulum vier vel merkja, z Salomon hefur hier ad FLYJA, þr ed flya, þr hafa Fiand menn og Ovine, eda einhvórn Voda og háska, undan huórium þr flya og forda ser, slyka Ovine þa hófu vier, sem er Djófullen, Heimuren, vort

vort eiged hold, og allskyns eymd og þyng-
-z Raga sa oss dum á Strídir og storm-
-suarundan vier vildum gjarnan flya
z forda oss. Þui er oss rád, og þad kennir
oss hier Salomon, ad flyja, bijda ecke
lenge, helldur flyja jafnsnart til Guds,
ecke med vorum Fótum, þui þad er oss
ómögulegt, helldur med vorri audmjuk-
-re og alvarlegri Bæn, um hvoria Skrift-
talar, og seiger ad hun trodi sier i
gegnum Skijen, og late ecke af, fyr
enn hun kemur sier fram, og þad
Hæsti lijtur til hennar.

Þetta er eitt og hid sama, sem sa Kong-
-legi Spamadur David seiger i þeim 55
psal. Kasta þinne Ahyggiu uppa
Drottenn. David vijsi vel af eigenlegre
Raynslu, ad vier aumer Manneskiur
erum myklu veikare, en ad vier kunnum
ad hafa styrk til ad bera allar mannlegar
Eymder og Ahyggiur. Þarfyrer rádlegger
-hann oss, ad binda þær saman i eitt, so
sem Bagga, og kasta þeim uppá Drottenn, hann sie nógu sterkur ad bera þær.
Þetta Kast skedur med alvarlegri og

stödugre

Stödugri Ben... fuiad lyka T in ... later Stein i Slöngu, og Kastar honum þangad hann vill, Sver og ein gudhrædd Ban, Slad jafna, So T án Slanga, Andra leggjum vier allar voran Sorgir og ahiggjur, og Sláum þeim með Stödugre T Ruu, So T með Sterkum arme, uppa Drotten. Soddan Kast mun ekki vera ... allt, eda vera Sidni ..., heldur mun Drotten visselega hjalpa oss, og forsorga oss, Sosem David Seiger.

En efnöckur seiger So: Vara eg rett latun So T Salomon seiger hier, þa Sog ade eg ad bidja Gud, þá vilda eg vænta mier hjálpar af honum. En eg finn hja mier eckert Rettlæte, heldur verri held ur Synd og Ranglæte, þar fyrer dirfist eg ecke ad bidja Gud, eda vænta mier nöckrar hjálpar af honum.

Slyk freisting er hardur Steytir, og ekki hin minsta af Djöfulsins eld legum Skeytum, hvorjum hann er vanur ad skjóta i Hjarta og Samvitskur aumra og Syndugra manna og fyrer hvör jum

sem vier skulum vel vakta ofs. Þuad Salomon talar ekki um þan riettlata, s er syndlaus, & fyrir Gude ostraffanlegur; þuad sa er einginn, & alldrei hefur h͞n vered ad frateknum Jesu Guds Syni all-eina, hann einn kunne ad vera bæde fullkominn Madur og þar med syndlaus, so s̄ sa gamle Lærefader Tertulli-anus seiger. Helldr̄ heńnist sa Riettlatur f. Gude, s̄ rettilega med kenner synar Synder, fegrar þær ecke, helldur jatar þær, med rettu Hiartans Angre og sannre Jdran, og fellur þo ecke i Mistraust, helldur med tekur med Hiartans Fred allra sina Synda fyrergief-ning, af Guds Naad og myskun, fyrer Jesu Christi Medalgongu & Forþienan alleina og hefur þar med gott og gudlegt Aform, og alla ástundan, ad lifa vel og Gudlega og ikar sig i Guds Otta, & godum Verkum |21v so Lyf hans og Framferde mege Gude þoknast.

Hvör han̄ er slykur, sa kallast og hann er halden̄ fyrer Gude Riettlatur, en þo myket og margfalldur veikleike lode enn nu vid ofs aumar Manneskiur, so lenge s̄

aver

21 ...

vier lifum i þessum heime. Huar þ
alltsaman hylur Gud vor mildur og
myskunsamur Fader, med syns Sonar
Jesu Christi Blodlate, og latur þad ecke
koma i Lios. Og þo ad vier fellum sio
sinnum á deginum, og liggium ecke i
Syndenne, helldur risum upp aptur, so
sem Salomon seger Proverb. 24 Ca. þa hef-
ur vor elskulegi Broder og Frelsare
Jesus Christus dreiged yfer soddan Vak-
leika og Misgiorder med synu Blode,
huoriu han uthellte a Krossenum fyrer
allar vorar Synder, og hefur, so sem Spamad-
urenn seiger, kastad þeim nidur i Hafs-
ens (Siofar) Afgrunn, so han mun eft ecke
meir a þeer. Mich. 7. Cap.

Um soddan Blett lætur talar Jacob
Postule, (þar ham seiger 5 C. 16 v.) Ad Blett
lats Baen megi mikid, þegar hun er
aluarleg, og þad sama bevys far han safn-
snart, med Epterdæme Elie. En uppa þ
ad einginn skule huxa: Ja, Væri eg so
heilagur, sem Elias, þa matte eg bidja
þar fyrir leggur han þetta til: Elias
var

var madur lika so sem vier erum. So ad vier skulum hugga oss vid þad og vera i vorri von, ad nær helst vier bidium Gud af hjarta, og med stadfastre Trú, þá fyrir lytur Gud ecke vora Bæn, helldur má hún og megnar mikid fyrer Gude, lyka so sem Bæn Elie, um huörn vier lesum 3 Konganna Bók 18 C.

So gjördi sa gódi og guthræddi Kongur Josaphat, þá hans Óvíner þreyngdu ad honum, og ei var mögulegt ad hann kynne med mannlegre magt edr Rádu ad standa i móte öllum þeim seinna Övina, þa var hann ecke efasamur helldur flijdi hann til Guds, þo sá eitt sterkt Slot, og bad med alvarlegre Bæn um Hjalp og Hughtor, og feck hana 2. Paralip. 20 Capitula.

Eins gjörde Assa Kongur Juda, þa hann leitadi til Guds med sinne Bæn og for-lét sig uppa hann, þa feck han dyrdar-legan Sigur á Blálands Konge, sem hafde til sinnum hundrad þusund Stridsmanna og þar á auke þriu hundrud vagna. En þegar hann forlét sig uppa Syrlands Kong en ecke uppa Gud, þa geck hm illa og vard

værð harðega aaytadur af Guds' Spa-
manni Hanani, þ̄ lesa má i annari
Kroniku Bokenne 14 = 16.

Þessi epterdæmi og önnur fleire, þ̄
allstaþar finnast, kienna oss Ljóslega,
ad þr̄ sem so eru Guttla ter, þ̄ nu var
um talad, þeir meiga vissele ga enn fyrer
til Guds m̄z alvarlegre og riettre Bæn, i
hvörre helzt Neyd og Naudsyn, þ̄ þm̄ kan̄
tel ad falla, og þr̄ meiga vissulega venta
og vona þar uppa, ad þeir verda bæn-
heyrder fyrer Jesu Christi nafns Saker.
Og þó ad so sie, þeir verdi eike alla
tyma bænheyrder epter þenne Villd, þa
verda þr̄ þo bænheyrder epter þui sem
Gud vill, og þm̄ kan̄ ad verda gagnlegast.
Þuiad Gud bænheyrer oss ei alltyd, (seiger
Augustenus) epter vorre villd, af þui hn̄
vill bænheyra oss oss til Saluhialpar.
Og þo ad einginn önnur epterdæme være
þa eru þó til marger góder menn og Gud-
hrædder, þ̄ afelgenlegre reynslu hafa
hafa, i öllum sinum Sterstu Sorgum og
neydum, ad flya til þessa Drottins Nafns
z aka þ̄, m̄z hiartans brennande Bæn
z

1

7 miskunna, huorsu Gud hefur storlega hjálpad þeim, þar ei var nöckrar mannlegrar Hjälpar ac vænta.

En þeir Ranglatu, 7 lifa i sinu Synd-um og Glæpum, og alldrei idrast Synd-anna, helldur velia sier ur einum Saur-indum i önnur, so 7 Svijn, þr hafa einfhis Sijps ad vænta, þuiad Gud bænheyrir ecke soddan Syndara. 9 h. 9 Ep. Og þo þr upprietti synar hendur þá vill Gud þó byrgia syn Augu fyrir þm, so 7 skrifad stendur Esaie 1. C. Og þó þr bidji miög, þa seigist Gud ecke vilia bænheyra þá, þuiad þeirra hendur see fullar med Blod. 205

Nu er augliöst, ad þar eru margar Goodar og Gudlegar Bæner, 7 Lærdsed heilagrar Kirkiu, og fleire adrer frómer og Gudhrædder menn a vorum döðum hafa dicktad og samsett. Þuiad hun er so sem ein uppspretta, af huorri allar ad-rar hafa sinn uppruna. Hun framsetr i stuttu male allt huad vier höfum þörf ad bidja, badi andlegt og lykamlegt. Þaradauk hefur hun þar sierlegustu Greiner inne ad hallda, 7 menn skule

i ömhuxa

um huxa, þegar þer velja nockurn mer Herri vin bidja, ad þer muni fær þ þer bidja, sem er þ fyrsta, ef sá vill hjalpa oss, sem ver bidjum, þad annad, ef hn̄ getur, þad þridja ef hann veit, ad þ er oss gagnlegt, z vier bidjum. Þuiad, ef nockur vill hjalpa, en han̄ getur ecke, ellegar hann getur hjalpad, og vill ecke, þá stodade oss þad eckert. Sömuleidis þo hann bædi vildi og giæte, en vissi eki hvort þad væri oss gagnlegt, eda ecke þö vier fengium þad vier bidjum, þa mætte ske ad slijk hjalp være hilldur t' skada enn Gagns.

En allt þetta verdur oss kennt strax, i Formalanum fyrer Drottenlega Ban, FADER VOR, sem ert a Himnum.
Er hann vor Fader, þa vill hann visselega hjalpa oss, Er han̄ a Himnum, þa getr hann hjalpad oss, þuiad hann er Almatt-tugur. Han̄ veit og hvort þad er gagn-legt eda ógagnlegt, z vier vm bidjum þuiad han̄ er sia allra visaste.

Þetta og margt annad fleira, z hvörju Christnum manni ber vel og vandlega

ad

at hugleida, þegar hann les þessa drott-
-enlega Bæn FADER VOR, þa hefe
ta fróm og gudhrædde (madur) M. And-
-res Mariager, Söknarprestur
til S. Nicolai Kirkju i Kaupenhafn,
i synum Predikönum Kennt og under
uisad synum Tilheyrendum, og þad i
stuttu male samanteked og skrifad.
Hvört hans Erfide mætte halldat, ad
allmörgum meige koma til gagns } x vij
og Underuijsunar, en allrahelst Gude
Almattugum til Lofs og Dyrdar.

Drottenn Jesu Christe, Sonur Guds,
þu sialfur hefur kennt oss þessa Bæn
z kiend oss ad bidja med þessum Ordum,
og þu veist ad hvad vorar áliggiande Naud-
-synjar: Gef þu og uppvek þu med oss
þann vissta Nadarennar og Bænarennar
Anda, so ad mier i öllum Bænum og
þakkargiordum vorum kynnum ad flyja
til þin, med vorum Bænum, so sem á
rett þeckt og óskir voru allvarlegt Thol,
og styrk þina guddomlega hialp nyt-
-nyttsamlega verda forhaldinn, i öllum
vorum

vorum frá þínginum, hingað aumu
Mönnum hinna til handa að koma.
Og fá eina gleðilega Sigurvinn-
-ing á Syndinni, Dauðanum og
Djöflinum, og að vera með öllum
fyrir hinn Líkamlegan Dauða
inngánga í eilíft Líf, og með
öllum Englum Guðs og heilögum
Útvöldum, lofa og vegsama þig
að eilífu, með Föðurnum
og Heilögum Anda,
Amen.

Drottenleg Bæn

skrifud af Gudspiallamañenum Mattheus j siötta / Og Lucas j ellefta Capitula / Og er-
hun so latande

Fader vor sem ert a Himnum. Helgest þitt Nafn. Tilkome þitt Riike. Verde þinn Vilie so a Jørdu sem a Himne. Gief oss j Dag vort Daglegt Braud. Og fyrergief oss vorar Skullder/ sem vier fyrergefum vorum Skulldunautum. Og leid oss ecke j Freistne Helldur frelsa oss fra Illu. Þuiad þitt er Riiked/ og Kraptenn/ og Dyrden/ ad eilyfu Amen.

Um Christelega Bæn ſt nockur ſo ſkripad/ Matth. 6. Cap.

Nær þu giører þyna Bæn/ þa ſkallt þu ei vera ſo ſem Hræſnarar/ huerium kiært er ad ſtanda og bidiaſt fyrer j Samkunduhwſum/ og a Gatnahornum/ ſo ad þr ſiaeſt af Mønnum. Sannlega ſeige eg ydur/ þeir hafa feinged ſijn Laun. Enn nær þu bidſt fyrer/ þa gack jnn j þitt Svefnhws/ og ad lyktum Dyrum bid þu Fødur þinn leynelega/ Og Fader þinn ſa i leyne ſier/ mun þier þad ovenberlega gialda.

Og nær þier bidied/ þa vered ecke margmælter/ ſo ſem Heidingiar giøra/ þvi ad þeir meina/ ad fyrer langar Bæn er munne þr bænheyrder verda. Þar fyrer lijkeſt þeim ecke. Þuiad Fader ydar veit huørs þier hafed Þørf/ ádur enn þier bidied hann.

Hriſteleg Kirkia/ ſem er Søfnudur Heilagra hier a Jördu/ hefur TVENT/ i huöriu hun a ſierdeilis ad jdka ſig/ Gude til Þionuſtu og Þocknunar/ ſem er fyrſt Guds Ords Heyrn og Prediklun med reittre Tijdkan Heilagra Sacramenta/ Þa þar næſt ein chriſteleg Bæn til Guds/ eda Bæna akalled. J þeſſu huör utueggiu hafa aller ſañer Guds Dyrkendur alla tijma j fra Heimſins Upphafe ſig jdkad/ ſo ſem af Heilagre Ritningu verdur noglega Biuijſad.

Þetta tuent/ ſem er Guds Ord/ ꝛ Bænen/ hefur vor liufe Lauſnare og Læremeiſtare Jeſus Chriſtur med Hönd haft ꝛ alvarlega þui fram fylgt/ og þad fram ſett fyrer ſijna Læreſueina/ og Bodid þinn þad og a Hendur faled/ ſo ſem Ljoſlega ſia ma j Gudſpiallegre Hiſtoriu, einkum hia Gudſpiallamañenum Mattheus, 5. 6. 7. Cap. Þar hñ ecke alleinaſta fram ſetur nær allan Lærdom chriſtelegrar Religionis og Truar/ helldur talar hñ þar og eirnen vm Bæn og Akall til Guds, ſem er ſu hellſta og ſierlegaſta Jdkan og Jdia eins chriſtens Mans/ huört ed Chriſti Del–

B.

ſi Velgiörning , vill niotande verda:

Þar þyrer er og lijka tilheyrelegt/ ad vier ſem hroſum oſſ af Chriſti Nafne/ ꝛ köllust christner/ jdkum þetta tuent/ og höfum þad med Hönd Daglega/ og þionum Gude/ ecke alleinaſta med Predikön og Heyrn Gudlegs Ords/ þad ad heyra/ leſa/ læra/ og jafnlega med Hönd ad hafa/ Helldur ad vier lijka eirnen med chriſtelegu Bænahallde til Guds/ Biuijſum og audſynum/ oſſ ad vera ſanna Guds Dyrkara/ og Tilbidiendur:

Til þeſſa þa þienar harla vel ſu agiæta Herrans Jeſu Chriſti Vnderuijſun/ ſem ſtendur hia Mattheus/6. Cap. Vm chriſtelega Bæn/ huör hier verdur vtlögd Guds Heilaga Nafne til Lofgiördar/ eñ chriſtnum Naunga til gagns og gooda/ epter þeirre Nad ꝛ Gafu ſem Gud hefur giefed. So ad vier aſamt med Guds Orde og Heilögu Euangelio/ huör ꝛ t vier nu höfum (Lof Gude) hreint og omeingad / lærum ad akalla og bidia Gud riettelega og jduglega / j þañ mata og med þeim Ordum ſem Herran Chriſt ur hefur ſialfur kient ꝛ framſett/ Hvört Bæna akall ef ecke verdur jdkad/ þa er Ordſins Predikun til einſkis / Gagnslaus

og onyt.

Enn ædur þyrre enn Herran Christur hañ þramsette þa Formulam eda þeñan Bænahætt sem vier nefnum: DROTTen lega Bæn/ þa skilur hañ þra þeñe ✝ hrein sar aþ þeñe tvo Lóstu/ med hvóriū Phari searner hóþdu Bænaakalled saurugt giórt sem var Hræsne/ og Nluñþlapur/ hvad tvent eñ nu þinst hia allmórgum/ Og stra aþþar Christur og avýtar Phariseanna Hræsne og Metnad/ og þa Hegdan sem þr hóþdu/ þegar þr giórdu sijnar Bæner.

Nu aþ þui ad eingen Idne er gagnlegre og naudsynlegre/ og þar med er eckert Verk og eingen Giórningur so vandur so sem þesse er/ ad Bidia riettelega/ þa skal þyrst (ædur eñ vier komum til Drottenlegrar Bænar/ og hennar Vtskyringar) talad verda vm gamlan og goodan ✝ al mennelegan Catechismi Lærdom sem hlyder vppa christelega Bæn. Og verda hier þramsettar VI. Spurningar / j stuttu Male/ sem hlioda vpp christelega Bæn:

I Hvad er Bænen/ Eda hvad er ad bidia. Og hvar þyrer vier eigum ad haþa Orden vid j Bænene?

II Hvorn vier eigum ad tilbidia og

 akalla

akalla?

III Hvør kann riettelega ad bidia?

IIII Hvørt Bænen sie bunden vid Stund og Tijma/ edur nockurn sierlegan Stad/eda vid nockrar Ceremoniur/ Skickan edur Hegdan?

V Fyrer hvørium eiga Men ad bidia?

VI Hvørt Gud mun akta og aliJta vorar Bæner/eda ecke?

Gud Almattugr giefe oss sijna Nad þar til/ ad vær mættum læra af þessu/ riettelega ad tilbidia Fødurenn j Anda og Sanleika/so vier verdum saner Tilbidienndur: O Herra Jesu Christe vor einka Medalgangare hia Gude Fødur/ Veittu oss og gief Anda Nadarennar og Bænarennar/ so vier mættum vita og skilia hvad vier eigum ad bidia:

Fyrsta Grein eda Spurning

Ad bidia/ada giøra Bæn til Gude er ad hafa Samtal vid Gud/og upphefia Sinn og Hiarta til hans/Og af honum alleina ad girnast j Jesu Christi Nafne/ sem er vor Medalgangare/ all þad gott er/Andlegt og Lijkamlegt/hu

ad hellst vier höfum þörf ad þiggia fyrer oss eda adra. Og ad bidia af oss þad sem er jllt og skadsamlegt/ og Gude ad þacka fyrer veitta Velgiörninga. S. Bernhardus seiger/ ad Bænen sie Gudrækeleg hiartans Girnd til Guds/ ad hann giefe oss þad gott er/ eñ forde oss þui sem jllt er. S. Cyprianus, Þu sem hugar annad eñ þad þu talar/ huörnen kañtu ad bidia Gud ad heyra þig/ þar þu heyrer þig ecke sialfan:

Slijkt Bænahalld eda Bænakall hef ur mörg agiætleg Nöfn j Heilagre Ritningu/ og so lijka j Bokum þeirrã Gömlu Gudhræddu Lærefedra/ af huörjũ Nöfnum jeg vil fa ein fraiñ setia.

David j þeim 141: Psal: Kallar Bænena Incensum, þad er Reykelsis Offur/ sem Gude vel þocknast. Þuiad þegar hañ var j Fiarlægd vid Guds Tiallbud þar Meñ ættu ad fornfæra Gode Reykelse og añad/ þa bitalade hañ þad Offur miz sinne aluarlegre Bæn til Gudz/ [illegible] meinte ad Bænen skyllde vera fyrer Guds [illegible] staden Offursins.

Salomon kallar Nafn Drottens [illegible] Slot/ Kastala edur Vijge/ og seiger ad [illegible] Kiettlate flyie þangad med sinne aluar-

legre Bæn/ og verde þar verndadur og holp en: Og j sama Capitula kallast Bænen ein þatkæ Mans Suplicatia, Prouerb: 18: Capitula.
J Vijsinda Bokenne nefnest hun Scutum, þad er Skiólldur/ þar med Moyses stod j mote Guds Reide/ og giórde enda a Eymdum Jsraels Sonar/ 18. Cap.
Hia Spamañenum Ezechiel klagar Gud þad/ ad eingen giórde sig ad Mwrvegg/ ad standa fyrer Landenu j mote Guds Reide/ þad er/ eingen bæde fyrer Folk enn til Guds/ 28. Cap. Soddan Mwrveggur er Bænen.
Jesus Syrach 35. Cap. jafnar Bæneñe vid eirn Sendeboda/ sa sier fleynger j giegnum Skyen/ og liñer ecke fyrr eñ hañ kiemur fram med sijn Erinde fyrer Gud. Og hun lætur ecke af/ fyrr enn sa allra Hæste giegner heñe. David seiger j Psal. 88: ad Bænen gange jnn fyrer Gud/ og ad Gud hneige sijn Eyru til heñar.
Sa Heilage Augustinus seiger/ ad Bæn hins Riettlæta sie Lykill ad Himerijke/ hun fare vpp/ enn Nad Guds ofan til vor/ og eñ þo Himeneñ sie hær/ og Jórden vijd/ þa heyrer þo Gud Mannanna Bæner/ þegar Samuiskan er hrein. Og j

ødrum stad seiger hū so/ Oratio est orantis Subsidium, Deo sacrificium, Diabolo flagellum: Þad er/ Bænen er ein Hialp þeim sem Bidur/ Gude Offur/ og Dioflenum ein Plaga og Pijna.

Hinn Helge Chrysostomus jafnar Bænenē/ vid þaū Stad eda þa Borg siñ rambygd er med sterkum Mwrueggium + Vigskordū/ an huǫrra hun kañ auduelldlega ad verda yferuñen/ + koma j Ovina Hendur. Og eñ j ødrum stad seiger hū so/ Oratio jugis est jnfirmitas Hostis, Þad er/ Idugleg Bæn giǫrer Ovinen vāmegna.

Gregorius Nyssenus nefner Bænena eitt Band sem øll Bindur vid Gud/ seigande/ A Deo recedit, qui per Orationem se ei non coniungit, Þad er ad skilia/ Sa ecke rækelega Bidur/ hañ skilur sig vid Gud/ eda fra Gude.

Gregorius Nazianzenus kallar Bænena Trauppur/ a huǫrium vier vpp stijgum til Guds.

Hilarius seiger/ ad Bænen se vopn og Veria/ huar med vier stormū + stridum vppa Dioffulen.

Hesychius jafnar christelegre Bæn vid jlmanda Reykelse/ þad sem lætnar Vel j Augnañ og Heilans h Drottins

so rætne Bænen allar Sælareñar Mein
semder. Hun vpplyser Skynsemeñar Au-
gu/⁊ hun jlmar ⁊ lucktar vel fyrer Gude.

Eiñ annar af þeim gömlu Lærefed-
rum seiger/ad Bænen sie so sem eiñ Stal
Boge spentur/huar med vier hrædum And
skotan/so hñ þorer ecke ad koma nær oss.

Af þessum og fleirum ödrum Mals
greinum meigum vier læra/huörsu merke
legur Hlutur og ganglegur ad christeleg
Bæn sie/ huar fyrer vier eigum hana ad
elska/og jduglega ad rækia.

Eñ huar fyrer þurfum vier ad hafa Orden vid j Bænenne?

Bænen skiedur med tueñu mote/añad
huört med Hiartanu alleinasta/ ellegar
Bæde med Hiartanu og Muñenum. Vær
viliom hier ei tala vm Bæner og Munn-
gialfur þeirra Phariseis/ ⁊ añarra Hræ-
snara og heidña Maña/huörra Christur
gietur Matth. 6. Cap. ⁊ hia Gudspial
lamañenum Lucas j 18. Cap: vm Bæn
Pharisearans sem Bad j Musterenu: Hier
verdur alleinasta talad vm eina riettelega
og christelega Bæn/ Hun skiedur opt sinnis
alleina med Hiartanu ⁊ Hugskotinu, þui
ad þad skiedur opt/ad Gud hrædar mörgh

[illegible] verda hastarlega yperfallnar af Sotr og Siukdome/ stundum af Bradleg um og hryggelegum Tijdindum/ ⁊ ödrum huilijkum Tilburdum/ so þær kunna ecke Ordónum vpp ad koma/ eñ bidia þo og anduarpa j Hiartanu til Guds/ ⁊ soddan Bæner pyrerlijtur Gud ecke. Vier lesum vm Moysen/ þa hañ var staddur j storū Hꝛæska/ hia Hafenu rauda/ þa kallade hñ j sijnu Hiarta til Guds/ ⁊ vard bænheyr dur: Eñ soddan Epterdæme Moysis sku lum vier ecke misbruka/ og hyxa/ ad þad mune nægia ad bidia alleina med Hiart anu. Helldur skulum vier og eirnen lata Muñen vpp/ og akalla Gud bæde med Muñenum og Hiartanu.

Þad beuijsast med þessum epterfylg ande Greinum.

1 Fyrst hefur Gud kient oss/ ecke all einasta huad vier skulum hyxa þegar vier bidium/ Helldur og so huad vier skulum tala og seigia/ og huör Ord vier eigum j Muñe ad hafa/ þar hañ seiger [illegible] Cap. Þegar þier bidied/ þa seiged so/ FADer vor/ ⁊ ct. Lijka seiger Dauid j Psalm. 116. Þad er mier liuft ad Drottenn heyrer müna Rödd/ og müna Gratbeidne

dæme j Heilagre Ritningu/ þeim vil vier epter ad fylgia/ þar Guds Børn hafa Gud akallad/bæde med Hiartanu + Mun enum. J þessa Meining eru skrifader Psalmar Davids/+ Bæner Moysis/Daniels og aññarra fleire Heilagra. Item/ Herran Jesus hefur sialfur med Hiarta + Muñe beded j Kvølldmaltijdeñe/j Grasgardenum/ Ja/ j tuær reisur hefur hann med hærre Røddu a Krossenum kallad upp og beded. Þar fyrer skulum vier ecke lata oss leidast/ + ei skulum vier skammast vor ad lata upp Muñen/þegar vier Bidium/bæde j heimuglegum og almennelegum Bænum:

3 Þesse Bænahattur/ ad Bidia Bæde med Muñenum og Hiartanu/ leider epter sig marguyslegt Gagn + stora Nytsemd. Fyrst þegar Madur giörer sijna Bæn bæde med Hiartanu og Munnenum under eins/ þa uppuekiast Hiartans Gudlegar Girnder og Þel med Ordum Munnsins/ Þa hindrast og dragast Hugreñingarnar fra Hiegomanum/ + til þess Efnis huar um vier Bidium Gud/ Þa lofum og dyrkum vier Gud ecke alleinasta med Hiartanu/ helldur og eirnen med Tungunne/ Þa

finnur

ꝼinnur og Tungan aſamt med Hiartanu Guds Sætleika / So ſem David ſeiger j Pſalmenum / Smacked og ſiaed huad ſæt ur ad Drotten er / ſæler eru aller þeir ſem vona vppa hañ. Hier ad auk er ſu nauñ‑ lega Bænen ein openber Jatning vorrar Truar ſem añars er hulen j Hiartanu ꝼyr er Dioꝼlenum / og Heimenum / og j Oꝼſok‑ neſe. Daniel var vanur ad bidia j leynd ꝛ heimuglega / eñ þegar Darius Kongur ꝼy rerbaud þad / þa vpplauk Daniel ſijnum Vindaugum / ꝛ giorde ſijna Bæn med hær re Roddu / huar med hañ villde læta ſia / ad hñ være eingen Aꝼgudadyrkare: Med ſoddan Bænahætte gieꝼum vier og ſo od rum aꝼ oſſ eitt gott Epterdæme / nær vier jduglega bidium og akollum Gud bæde med Hiartanu og ſo Muñenum: Item / med þeſſum hætte komum vier j Tal vid Gud / þegar vier bidium med Hiartanu ꝛ Munnenum: Þuiad nær þu les Heilaga Ritning / edur heyrer Guds Ord / þa talar Gud vid þig / Enn nær þu bidur / þa talar þu vid Gud / ſeiger hiñ ſæle Au‑ guſtin.

4 J Fiorda mata voꝼum vier morg Guds Fyrerheit / ad ſoddan Bæner ſem ſkie aꝼ Hiartanu og Muñenum / eru Gude

þeckar og þægar/ſo ſem þar ſtendur/Að kalla þu mig a þijnū morgangs Tijma/ Item/Þeſſe hinn Zatæke kallade/ ꝛ Gud Bænheyrde hann:

5 Að ſijduſtu þa hỏfum vier nog Dæme þar til/að þeir ſem eru oſparæfner/ og hirdulauſer að bidia og akalla Gud/ þeir hafa opt orded Mallauſer/ og med bradum Dauda burt kallader/og med ỏdrum hættum plagader/ſo þeir hafa ecke gietad akallad Gud/ſo ſiñ ſkiede Pharao Kong/ Hann villde ecke akalla Gud þa hann mætte/ ſijdan þa epter a j Hafenu rauda/þa hañ (ma vera) villde/þa gat hann ecke/ Soddan Dæme finnaſt nog: Af þſſu er þad augliooſt/að Gud vill vier ſkulum bæde med Hiartanu ꝛ Muñenum hañ akalla. Enn verde þad ſo að vier ecke gietum talad Orden med Muñenum. Þa heyrer þo Gud ſamt Bæn ꝛ Anduarp an Hiartans.

Auñur Grein eda Spurning

Huorn eigum vier ad tilbidia og akalla?

Þeſſe Spurning er bæde naudſynleg gagnleg: Þuiað huỏr hañ veit ecke huỏrn hañ eige ad akalla/ſa bidur forgiefins/

og

og hans Bæn verdur hönum ad Synd/ so sem David seiger Psalm. 109. Ja/ han̄ Bidur og þær ecke/ þuiad han̄ Bidur jlla. Þar fyrer sie þad ö llum vitanlegt/ ad vier eigum önguan ad akalla nie tilBidia/ nema Gud alleina / sem er FADER og SOXTur * HEJLAG: ANDE/ Þuiad þar vppa höfum vier alleina Bod * Bifalning j ödru Guds Bodorde/ og vĳdar añarstadar j Heilagre Ritningu/ Þar vm höfum vier Fyrerheit Guds/ og nogleg Epterdæme Heilagra/ þeir ed Bænheyrder hafa vered. Gud talar fyrer Mūnn Davids j Psalm. 50. * 145. Akalla þu mig j þinne Neyd: Item/ Drottenn er nalægur þeim sem han̄ akalla af Hiarta.

Þetta eigum vier vel og vandlega ad merkia / j giegn þeim sem nöckrar Skiepnur tilBidia / og þeim veita og til leggia þa Dyrd og Æru sem Skaparanum allei na ber ad hafa. Og j giegn Bæna akalle Heilagra/ eda añarra Skiepna/ þa merk þesse epterfylgiande ARGVMENTA e Bevijsingar.

1 Vier höfum af Gude huorke Bod nie nöckra Bifalning/ ad tilBidia Helaga eda nöckrar adrar Skiepnur.

2 Gud hefur ecke nöckur stadar fyrirheit

beited nie lofad/ ad Bænheyra þa sem Skiepnurnar akalla.

3 Vier hofum eingen lofleg Epterdæme/ vm Bæn og Akall til Heilagra/ edur til nockra annarra Skiepna/ helldur eru nog Dæme þar huert a mote. J Opinberingar Bok S. Johañis lesum vier/ 22. Cap. ad Eingellen vill ecke vera tilbeden af Johañe/ helldur seiger hañ/ Giór þ ecke/ þuiad eg er þiñ Sampion. J Postulanna giórningum/ 14. Cap. stendur/ ad Prestur Iupiters/ villde færa Forner Paulo og Barnaba/ eñ Postularner villdu þad ecke lyda/ + sógdu/ Vier erum dauðleger Meñ eins og þier/ og bodum ydur Evangelium/ og ad þier skulud snua ydur fra þessū Hiegoma til lifanda Guds.

4 Offer auglióslega fyrerboded j Heilagre Ritningu/ ad tilbidia nóckra Skiepnu: Þuiad so seiger Gud/ j fimtu Bok Moysis/ 6. Cap. Þu skallt tilbidia Drotteñ Gud þiñ/ og þiona hónum alleina.

Ef ad vier athugum og hugleidum Tilgund og Natturu Heilagra/ þa vitum vier/ ad þeir eru ecke Almættuger/ þar fyrer kuña þeir ecke ad giefa oss þad vier þurfum/ Þeir þurfa sialfer vid Guds Hiálpar/ lyka so sem vier. Esai. 64.

Cap: ſtendur ſo ſkrifad / Abraham veit ecke af oſſ/og Jſrael þecker oſſ ecke/Enn þu Drottenn ert vor Fader og Frelſare. Jtem/Heilager gietta ecke vered allſtadar j öllum ættum nalæger/Eñ Gud er allſtad ar/Heilager kunna ecke ad ſiaa Hiartans Þanka + Hugreñingar/eñ Gud er ſa ſem rannſakar Hiörtun/+ veit + ſier allra Man na Hugreñingar/+ hañ verdur ecke a Tæ lar dreigen/Þar fyrer eiga Menn hañ all eina ad akalla og tilbidia.

6 Bænaakall til Heilagra/ eda nöck ra annara Skiepna/ þad er j mote öllum Catechiſmi Lærdome. J Guds Lögmaa le er fyrerboded ad elſka þa yfer alla Hlu te og af öllu Hiarta. J poſtulegre Truar ſatningu ſtendur þad ecke/ ad vier ſkul um trua a Heilaga framlidna/Vier eig um önguañ þañ ad akalla eda tilbidia/a hvörn vier eigum ecke ad Trua. Þviad hvörnen vill nöckur akalla þann a hvörn hañ truer ecke ? Nu meigum vier ecke tr ua a Heilaga/ helldur alleinaſta a Gud Födur/og Son/og Heilagan Anda/Þar fyrer meigum vier ecke helldur tilbidia þa. Ecke helldur finſt þad j Drottenleg e Bæn/ad vier ſkulum tilbidia Heilaga: Og ecke helldur erum vier ſkyrder i Þerra

ra Nafne/ Og ecke finst þad nie beuijsast
af Sacramente Heilags Alltaris/ ad þr
skule tilbedner verda: S. Augustinus be-
uijsar med þessu mote/ ad Menn eige ecke
ad akalla framlidna Heilaga. Þeir Fram
lidnu (seiger hann) hafa annad huört lifad j
þessum Heime vel eda jlla. Hafe þeir ott
ast Gud ⁊ elskad/ þa er enn nu þeirra stær-
sta Girnd og Glede þad/ ad Dyrd ⁊ Heid
ur ⁊ öll Þionusta sie veitt ⁊ tillögd þeim
huörn þeir hafa sialfer hier j Heime elsk
ad og dyrkad/ þad er sialfum Gude/ enn ecke
sier: Enn hafe Framlinder lifad ogud-
lega/ þa eru þeir tapader: Þar af er aug
liost/ ad j önguan mata hæfer þa Fram
lidnu ad akalla/ eda tilbidia.

7 Þar er ecke nema einn Medalgang-
are mille Guds ⁊ Mannanna/ sem er Mad-
uren Jesus Christus. Af hönum eigum v
er alleina ad fa þad/ ad vera vor Arnad-
ar Madur/ og Medalgangare/ hia Gud
Födr/ enn ecke af Heilögum Framlidnum.
Hu hann vill nu riettelega bidia/ sa a
legg þa hrædelegu Afgudadyrkan Pau
þom ins/ vm Bænaakalled til Heilagra

Þridia Grein eda Spurning.

Huor kann riettelega ad bidia?

Herr

Herran Jesus seiger Johan. 4. Cap. Ad sanner Tilbidiendur bidie Fódurenn j Anda og Sannleika / og ad Faderenn vilie þvilijka Tilbidiendur hafa / Og einn af þeim gömlu Lærefedrum seiger / ad eckert sie vandara og torvelldara enn ad bidia riettelega / Þar fyrer skal hvör Madur hyggia til / sa sem riettelega vill bidia ad fordast þessar epterfylgiande Synder.

1 Fyrst Ofrijke og Grimd vid sinn fatækan Naunga / Þviad so seiger Gud / Esa. 1. Cap. Þo ad þier vtbreided ydar Hendur / þa byrge eg mijn Augu fyrer ydur / Og þo þier margfallded ydar Bæner / þa vil eg þo ecke heyra ydur / þviad ydar Hendur eru fullar med Blod / Þvoed og hreinsed ydur / taked j burtu fra mijnu Auglite ydar vonda Breytne / etc. Gud giefe ad þeir Rijku og Mektugu villdu hyggia vm þetta.

2 Hann skal og fordast Myskunarleyse vid Naungann / þviad þad hindrar Bænena til Guds / so sem Salomon segir, 20. Cap. sinnar Ordskvida Bokar, Hvor sem byrger sijn Eyru fyrer Fatæks manns Bæn og Akalle / sa mun kalla og verda ei bænheyrdur. Jacob Postuli segir, 2 Capit. Ad Myskunarlaus Domur, skule ganga yfer

T.

yþer þañ ſem öngua Myſkun veiter. Þad reyner nu ſa Rijke Madur j Heluijte: Og Actor. 10. Cap. ſeiger Guds Eengell til Cornelium/ Þijnar Bæner og ölmöſur eru vpp komnar til minnis þyrer Gud.

3 Heipt og Hatur ſpiller og Chriſtelegre Bæn/ Þarþyrer/ huör helſt ſem bidia vill riettelega/ hañ þorlijkeſt ædur vid ſiñ ſamchriſten Naunga/ ſo ſem Chriſtur bydur/ Marc: 11. Cap. Nær þier ſtanded og bidied/ þa þyrergieþed/ eþ þier haþed nöckud til ad tala ödrum/ vppa þad ad ydar Fader a Himnum þyrergieþe ydur ydar Skullder. Þeir Heiptugu ſyndga/ huört ſem þeir bidia eda bidia ecke/ Eþ þr þorſooma ad bidia/ þa briota þeir a mote ödru Guds Bodorde/ Og þo þeir bidie/ haþande Heipt ꝛ Hatur a ödrum/ þa oſka þeir ſialþum ſier Guds Reide. Þar þyrer þo eingen Orſök være öñur til/ ad leggia aþ Heipt og Hugmood/ Hatur og öþund til Naungans/ enn þeſſe/ þa er hun æred nog/ vppa þad ad Bænen þorhindreſt ecke/

4 Dramb og Mijkelæte ſkadar ꝛ ſo Bænena. Þuiad Gud alijtur ad eins a̋ miuk/ Lijtelæt og Sorgþull Hiörtu/ enn ſtendur j mote þeim Dramblætu. S. Auguſtinus ſeiger/ Þo þu ſiert hiñ Rijkaſta

þa skalltu bidia so sem Fatækur. Þar fyrer
[illegible]r hafa þeir Gömlu fyrr meir hafft þad
til Sids/ þa þeir hafa viliad bidia aluar-
[illegible]ga/ ad þeir hafa ecke alleinasta fastad/
helldur og einnen/ til meira marks Jdran-
[illegible]r ✝ Andmyktar/ þa hafa þeir klædt sig
Seckium/ ✝ aused Ósku yfer Höfud sier.
So giörde Achab 3. Reg. 2. Cap. Ezech-
ias/ Josias/ 4. Reg. 19. ✝ 22. Cap. So
giörde og Judith/ ✝ þeir j Niniue: Slijk
audmykt er Gude þæguleg/ þegar hun er
ecke af Hræsne.

5 Vantru hindrar ✝ so gudlega Bæn/
Þar fyrer seiger Christur/ Marc. 11.
Cap. Allt hvad þier vm bidied j ydarre
Bæn þa TRVed ad eins/ og þad skal yd-
ur veitt verda. S. Jacob seiger/ 1. Ca.
Bidied af Trunne og efed ecke/ [illegible]
sem er efasamur/ hann er so sem [illegible]
bylgia/ su sem af Vindenum [illegible]
S. Hieronymus seiger/ Non [illegible]
si crederem/ Ef ad eg tryde [illegible]
da eg ecke bidia.

6 Forsomun/ Lete og Bænrækiarleys-
se er og so miög skadsamleg/ ad [illegible]
Bænenne jafnsnart/ þo [illegible]
Bænheyrder strax þegar vier viliu[m]/ Þad
kiener Christur oss/ Luc. 18. Cap. j Ept-

 erlijk-

erlÿkingu vm þañ ranglæta Domara/
eina fatæka Eckiu/ad hann vill vier sk
um oaflætanlega bidia/ þangad til vi
verdum bænheyrder.

7 Jdranarleyse fordiarfar Bæna o
kalled/Þuiad sa sem liggur j sÿnum Sy
dum + Glæpum/og giörer öngua Jdra
huörnen ma sa verda bænheyrdur? Þa
stendur/Johañ. 9. Cap: Ad slÿka Sy
dara bænheyrer Gud ecke. Aller erum
vier synduger/og overduger ad Gud skul
bænheyra oss/eñ huör hañ vill verda bæ
heyrdur/ sa hlytur fyrst Syndaña ad jd
rast/+ bidia fyrst vm Syndaña fyrergie
ning/þa sÿdañ vm annad þad hañ girn
est af Gude:

Slÿka Löstu + adra fleire/ hlytur s
adlforðast og afleggia sem vel og christ
lega vill bidia. Og hier ætte huör Chr
sten madur ad hugleida/ huörsu marge
þeir munu fiñast sem so riettelega bidia
Þar fyrer/huör þu ert sem fiñur mz þie
eitthuad af fyrnefndum Löstum og Ly
um/eda ödrum þuilÿkum/þa lat þar a
og giör jdran j tÿma/fyrer Guds skyll
ef ad þu villt verda bænheyrdur/ þega
þier liggur a/huört þad er til Lÿfs edur
Salar. Þa nægyge Gud/fyrer sin Elsk

niegan Son/ ſkeþe ad vær mættum rietteliga akalla og tilbidia Gud/ Amen.

Fiorda Grein/eda Spurning.

Er Christeleg Bæn bunden vid Stund eda nockurn Tijma?

Nær eigum vier fierdeilis ad Bidia?

Vÿſt er þad/ad þeir Gömlu fordum höfdu tilſettar Horas, Stunder ꝛ Tijma/ a hvörium þeir komu til ſamans ad Bidiaſt fyrer. Eñ vier ſkulum vita/ad chriſteleg Bæn hun er ecke bunden vid nöckurn ſierlegan akveden Tijma. Vier meigū bidia hvönar vær viliū/ þegar Neyd og Naudſyn kallar. Gud vill a öllum ſtundum og tijmum verda akalladur/og hefur loþad ad bænheyra þa hann akalla. David ſeiger j Pſalm. 5. Drotten/ Arla morguns heyrer þu mijna Rödd. Og j ödrum ſtad ſeiger hñ/ A Dagen kalla eg til Guds/ og eg þeige ecke helldur a Næturnar/ Pſa. 82. Item/ A Næturnar hrópa eg vm þitt Nafn.

Gydingar höfdu ſierlegan Tijma ad koma ſaman og giöra ſijnar almeñelegar Bæner. hvörn Dag/a Kvölld og Morgun offrudu þr ꝛ Badust fyrer/til ad miña

 aſt a

aſt a jduglega Guds Dyrkan og Þionu-
ſtugiörd ſem þeir voru ſkyllduger Gude
ad veita. A Mornana þöckudu þr Gude
fyrer myſkunſamlega Verndan a Nott-
eñe/ og bædu vm luckuſamlegan Dag:
So er og tilſkickad af Fromum Gudhræ-
ddum Mönnum/ad Meñ akalla + bid-
ia Gud/bæde a Mornana þa Menn ſtan
da upp/ædur þeir ganga til ſiñar Viñu/
og a Kuölldin ædur enn Menn ganga til
Huijldar. A Sabbatz dögönum þock-
udu Gydingar Gude/ſierdeilis fyrer sköp
un allra Skiepna/+ bädu Gud ad vernda
og vardveita ſijnar Skiepnur/ oſſ til gag
ns og gooda/ Þad ſama eigum vier eirn-
en ad giöra vnr Suñudagana/ þa vier
komum til ſamans j chriſtelegre Kirkiu:
A huörium Manude ad nykuiknudu Tung
le komu Gydingar til ſamans/ þackandi
Gude fyrer Födurlega Fyrerhyggiu/ og
fyrer Sköpun Solar og Tungls og þeir-
ra Verkan/og bädu Gud vm Nad og
Bleſſan framveigis. Slijkt ættum vier +
ſo ad giöra/ Enn Gud næde/vier erum
miög forſomunarſamer/bæde j þeſſu og
ödru. A þeim þremur ſtorhatijdum ar-
lega/ſem Gud baud Gydingum ad hall-
da/höfdu þeir mörg Exercitia, Tijdagiz

ōrder og Þionuſtugiörder/ Offrauer og Fornfæringar/ til ad bidia Gud/ ⁊ þacka hönum fyrer hans marga og mykla Velgiörninga/ Huar epter vier ættum ad hegda og breyta a vorum Hatijdum. Hier ad auk og endrar nær mættu Gydingar giöra ſijnar Bæner nær hellſt þeir villdu/ lijka ſem vier. Þuiad ſo ſem vier meigū Syndalauſt þa oſſ Mat þegar oſſ lyſter/ og drecka þa oſſ þyſter/ ſyngia og kueda þa vier erum glader/ og grata þa vier erum ſyrgiande/ So meigum vier lijka eirnen bidia ⁊ giöra vorar Bæner alla tijma/ einkum þegar Kroſſ og Motgangur kiemur oſſ ad Höndum. Kroſſen kiennir einum og ſierhuörium beſt ad bidia. Og mz þui þad er ſialldnaſt ad ecke gange eitthuad a mote þeim ſem gudlega lifa villia/ þa eigum vier opt og iduglega ad giöra vorar Bæner/ Þetta er þad ſem Herran Chriſtur meinar/ Luc. 18. Cap. þar hañ ſeiger/ Ad Meñ ſkule alltijd bidia/ ⁊ læta ecke af/ Þad hafa nockrer ſo vtlagt ad Meñ mættu alldrei añad giöra eñ bidia. Enn Meiningen er þeſſe/ ad i Neydenne ⁊ Motgangenum/ þa ſkulum vier ecke j nockurn mata þreytaſt eda læta af ad bidia/ enn þo ad Gud giöre freſt a ſinne

Hialp og Hiastod/ Helldur skulum vier blijpa stadpaster/ og lata ecke ap ad bidia og akalla/ allt þar til Gud bænheyrer oss/ Pad er ecke nog sem margur giörer/ Pegar hañ hepur beded tuisuar eda þryssuar/og verdur ei so snart bænheyrdur/þa lætur hann ap ad bidia/og margur talar so/Huad skal eg bidia? Eg hep beded þar vm/og þad er samt og ædur/Par er eing in Von ad slijker Meñ verde bænheyrder/ Act: 12. Cap. Lesum vier ad Söpnudur þeirra truudu bad oaplætanlega pyrer S. Petre/þa hañ var j Myrkuastopunne S. Pall seigest minnast a Timotheum j sijnum Bænum oaplætanlega:

Er og ecke helldur Bænen bunden vid nockurn Samastad? Eda Huar eigum vier sierdeilis ad giöra vorar Bæner?

Christur talar vm Jerusalems Mustere / Matth. 21: Cap. seigande/ Mitt Hws er Bænahws: So og stendur/ Act. 3. Cap. Ad Petur og Johannes geingu vpp j Mustered ad bidiast þyrer. J þessa Meining eru og Kirkiur bygdar/ad Meñ skule akalla Gud þar og þiona hönum/ huar ap margur ma leida/ ad Meñ eige alleina

illeina ad akalla Gud j Kirkium/eñ hu-
frge añar stadar: Eñ vier eigum ad gieꝛ
ta ad þui/ ad Gydingar hỏꝼdu sierlega
Bænalning ad bidiast ꝼyrer j Salomons
Musiere. Þuiad Gud hafde vtualed sier
þañ sierlegan Samastad/huar hañ vill-
de lata sier veita þa ytre ꝛ synelegu Þion-
ustugiỏrd Bænaakallsins/Ecke ap þui ad
sa Stadur være heilagre enn adrer/Helld
ur vppa þad/ad vid Magt skyllde blijfa
gudlegt Sambycke bæde j Lærdomenum
Religione/Sacramentõnum/Truarbrỏgd
unum ꝛ ỏllum ỏdrum Sidum ꝛ Ceremon
ium / So sem vier og ꝼyrer sỏmu Greiner
hỏꝼum enn j Dag vorar Soknarkirkiur;
Enn Herran Christur kiemer oss hia
Mattheum j 6: Cap. huar vier eigum
ad giỏra vorar Bæner/Nær þu villt bid
ia (seiger hañ) þa gack jnn j þitt Svefn
hus/og lat aptur Dyrnar epter þier/og
bid þinn Fodur j Leynd/ Med huỏrium
Ordum Christur kieñer oss/ad vier meig-
um vel giỏra vorar Bæner heima j Hws-
um vorum og Leyne/lijka sem j Kirkium
og Capellum/ Enn þo so/ad þad Heila-
ga Predikunar Embætt og Kirkian/ver
de ꝼyrer þad ecke ꝼorlỏgd/Joh. 4. Cap.
Hefur Christur Samtal vid eina Samuer

ska Bæninni vm þetta/ huar vier skulum bidia/ huórt Gydingar hófþdu riettara/ sin villdu ad Jerusalem skyllde vera sa riette Bænastadur / eda Samuerster/ sem bádu a Fiallenu Garizim: En Jesus gaf þeim þad Andsuar/ Su Stund kiemur/ og er ein nu alla reidu/ ad sanner Tilbidiendur mu- nu bidia Fódurenj Anda og Sannleika. Med þessum Ordum kiener Christur oss/ ad Jerusalems Mustere var ecke þar fyr er vrualed til ad vera bænahws/ ad Bæn en skyllde bunden vera vid þad alla daga helldur ad eins vm akueden tijma/ huórn hañ seiger nu komen vera/ fyrst ad hñ var nu j heimen komen/ og þar fyrer meige Menn nu bidia huar hellst þeir vilia: Gydingar hófþdu Bifalning ad bidia j Je rusalems Mustere/ þeir hófþdu og Fyrer- heit af Gude/ ad þeir skylldu verda þar bænheyrder/ En þetta misbrukudu þr/ þeir stoludu vppa Helgedom Musteresins og voru Hræsnarar. Samuersker hófþdu oc bygt Mustere a Fiallenu Garizim/ af Hátre vid Jerusalems Mustere/ huar til þeir hófþdu huórke Guds Bod nie Bifaln ing/ helldur giórdu þeir þad til Ovilldar vid Gydinga/ so ad þeirra Folk skyllde ecke fara vpp til Jerusalem. Þar fyrer

kienner

kiener Christur heñe hañ rietta og sanna Bæna hætt/sem er/ad akalla ꝛ Bidia Gud j ANDA og SANNLEJKA. Andeñ merker þa jnnre ꝛ andlegu Hiartans Gud rækne og Dyrkan/og hana setur Christur j mote Sidum ꝛ Ceremonium ꝛ marg hattadre Bæna Breytne Gydinga. Enn Sañleika setur hañ j giegn Hræsne/ꝛ vill ad Meñ skule af öllu Hiarta/ꝛ fullu trunadar Trauste akalla Gud/ fyrer vtan alla Hræsne:

S. Augustinus talar merkelega þar hañ seiger/Ef þu villt giöra þijna Bæn j Mustere eda Kirkiu/þa Bid þu mz sialfum þier/ og haga þier alla Tijma so/ad þu meiger vera Guds Mustere. Ibi enim exaudit Deus vbi habitat, Þuiad þar, Bænheyrer Gud sem hann Byr: Þar fyrer ma christen Madur akalla Gud huar hañ vill/vte ꝛ jnne/ a Eing ꝛ Akre/til Lands og Sioar. Þuiad huar hellst vier erum j Heimenum/þa erum vier j Auglite Guds. Dauid seiger/ ad þeir sem sigla og fara Landa a mille/ þeir fare stundum vpp j Himeneñ/ stundum j Afgruñen/ þr tumbe og dette so sem druckner/ og rꝛdlauser/ Enn þegar þeir kalla til Drottins j sinne Neyd/ þa stille hann Stormen/ og leide

þa til Lands/epter þra Villd/Psa. 107.

Þeñan Lærdom skulum vier vel merkia/ j mote Heidingium/Gydingum ♃ Papistum/ sem þikiast sialþhelger/ ♃ meina ad su Bæn sem Meñ Bidia þyrer Alltare/ þyrer Myndum og Lijkneskium/ og j ødrum Heilógum Stódum sie kroptugre/eñ su sem añarstadar er Beden/ Eñ vier vitum/ ad Staduren helgar ecke Bænena/ helldur Bænen Staden:

Eñ vm Sidu ♃ Ceremoniur j Bæna akallenu?

Er Christeleg Bæn bunden vid nockra sierlega Hegdan/ eda Breytne/ eda Skickan?

Eñ þo ad hvør christen Madur meige giøra Bæn med þui mote sem hañ vill ♃ þeirre lijkamans Hegdan sem hønum sy nest/þa Ber hønum þo ad haþa þa Hegdan og Skickan sem hæþeskleg er/ ♃ huxa ad hann stendur þar ecke þyrer nóckrum daudlegum Mañe/helldur j Auglitе liþan da Guds/ Þar þyrer Ber hønum ad haga og hegda sier so/ad hans Hegdan sie sañ ur Vitnisburdur vm þa jnnre Hiartans Auþmykt og sannarlegt Lijtelæte þyrer Gude: Þar þyrer haþa Heilager haþt ymisslega

ſlega Sidu og Ceremoniur j Bæna akall
enu til Guds. J fyrſtu Moyſis Bok j 24.
Cap. ſtendur/ ad Abrahams Sueiñ beyg-
de ſig edur laut allt ad Jordu/ og bad.
Jſaach giørde ſijna Bæn gangande. Ja-
cob lꝏ a ſinne Sottar ſæng og badſt fyr-
er/ Gene. 47. Cap. Moyſes ſtod m3 vpp
riettum Høndum/ ꝛ bad Gud/ Exod. 17.
Cap. Elias ſat vnder Einebertrie ꝛ badſt
fyrer/ 3. Reg. 19. Cap. Huør kañ ad tel
ia vpp adſkilianlegar Hegdaner ſem Hei-
lager hafft hafa/ j Bæna akallenu til Gu
ds ? Tollheimtareñ j Euangelio giørde
ſijna Bæn ſtandande/ ꝛ vard bænheyrdur.
Vier chriſtner Meñ høfum þa Skickan ꝛ
Hegdan/ ad vier føllū nidur a vor Knie/
þegar vier vilium bidia/ til Merkis ſañ-
rar Audmyktar fyrer Gude/ og vier vpp-
lyptum vorum Høndum og Hiórtum til
Guds/ epter Radum Jeremie Spamans
j Harmagrat hans/ 3. Cap. Enn þeir ed
ſtanda ſem Staur eda Stolpe/ þeir gieffa
til Kyñingar/ ad þeirra Audmykt er ecke
mijkel/ og ei helldur þeirra Hiartans Þel
gott fyrer Gude. Þeir ed criupa a ſanad
Knie og bidia/ giøra alıka ſem þeir ed
Krupu nidur fyrer Chriſto med hæduı/ ꝛ
lutu hønum/ m3 Spotte. Nu þo ad þad

gillde eins / med huorre Sidseme og Hegd an Madur giörer Bænena / þa liggur þo öll magt þar a / ad vier bidium Gud j An da og Sannleika / sem adur var sagt / Og ad vier bidium til Gudz / j Heilögum Skr wda / sem David rædleggur / Psalm. 29. Þad er med riettre Jdran / sanre Tru / og aþ öllu Hiarta.

Fimta Grein eda Spurning.

Fyrer huorium eigum vier ad bidia?

Vier eigum ad bidia þyrer öllum þim sem oss er skylldugt ad elska. Nu skipar Gud oss ad elska ecke alleinasta vora Frænndur og Vine / helldur og so vora Ovine / Ja ad vijsu alla Menn / Þar þyrer er oss skylldugt ad bidia þyrer öllum þeim / Og skulum vier bidia.

1 Fyrer Veralldligu Yþervallde / þui þad er Guds Vilie / + þad er storlega na= udsynlegt / so sem S. Pall kienner / 1: Ti= moth. 2: Cap. Þar hann seiger / Ad yþer alla hlute þram̄ skule skie Bæner og Fyr= erbæner og Beidslur / þyrer öllum Monn= um / þyrer Kongum og öllu Yþervallde / ad vier mættum liþa med Spekt + Fride j allre Gudrækne og Sidsemd / þui þad er

er gott/og þar med þægelegt þyrer Gude vorum Frelſara.

2 Fyrer Predikunar Embættenu ꝛ Guds Pionuſtugiörd/ og þyrer Guds Ords Pienörum ſkulum vier trulega bidia. So og eiga Predikaranner ad bidia þyrer Tilheyröndum. Pall Poſtule oſkar og bidur allvijda j ſijnum Piſtlum/ad þyrer hönum ſie beded til Guds j Chriſtelegum Sößnudum/ Til Coloſſ. 4. 2. Theſſal: 3: Ephe. 3. Cap.

3 Vier eigū ad bidia þyrer öllum Heilögum/ ſem enn nu liþa hier j Heime/ þad er/þyrer öllum Riettrunudum/ allre Guds Chriſtne/Pad kiener oſſ S. Pall/ Ephe. 6. Cap: ſeigande/Bidied jduglega j allre Naudþurþr / med Bænum og Beidne/ j Andanum/ ꝛ vaked til þſſ med öllu Stadfeſte/ og Akalle/ þyrer öllum Heilögum/ og þyrer mier/ Vppa þad ad mier gieþeſt Guds Ord/ med driſtugre Opnan mijns Muns/ſo ad eg mætte kunnugan giöra Leyndardom Heilags Evangelij.

4 Vier ſkulum og ſo bidia þyrer vorum Ovinum ꝛ Opſoknörum/ ſo [illegible] iſtur bydur/ Math. 5. Cap. [illegible] Bidied þyrer þeim ſem ydur [illegible]/ ꝛ ydur opſækia/ og elſked ydar Ovine. Jeremias

remias skrifar þeim Gydingum til/hvar sa þeir Caldei hõfdu herteknа flutt fra Jerusalem til Babilon/ * seiger/29.Cap. Leited þess Stadarins hid besta/til hvars jeg liet j burt flytia ydur/ og bidied fyrer hõnum til Drottins / Þviad a medan hõn um geingur vel/þa geingur ydur * so vel. 5 Vier eigum ad bidia fyrer aullum Mõnnum/so sem adur er sagt/1.Timot. 2. Cap.

Meigum vier bidia fyrer þeim sem Synduger eru ?

Vissulega skulum vier bidia fyrer Syndugum / ad Gud vilie snua þeim til sannrar Idranar. So bad Moyses optsin̄ is fyrer Israels Sonum / þa þeir hõff sem mest styggt og modgad Gud/ og va Bænheyrdur. Og med þessu møte ha[?] marger Heilager bedeð.

Meigum vier bidia fyrer Framlidnum?

Þeir gõmlu Lærefedur skrifa / ad Menn j fyrre Tijdenne hafe minst þeirra Framlidnu/og halldeð þeirra Minning j synum Ceremoniem. Og skrifad stendur vm hin̄ Heilaga Augustinum / ad hn̄ hafe minst a syna Moder j synum Bænum til Guds / Soddan Min̄ing þeirra Fram

lidnu/hafa þr Gömlu meint ad vera lÿd anlega fyrer þessar epterfylgiande Greiner;
1 Til ad packa Gude fyrer þad/ ad hañ giörde þa Framlidnu Sæluholpna.
2 Þeir hafa og hier med viliad bifale Sal ꝛ Lÿf þeirra Framlidnu Almættugum Gude/ hafande önguan efa vm þeirra Saluhialp.
3 Þetta hefur og giört vered Vinum ꝛ Naungum þeirra Framlidnu til Huggunar/ sem syrgdu og grietu sÿna Astuine.
4 Med þessum hætte hafa þeir ꝛ viliad j lioſe læta sÿna Trwarjatning ad vera eins og þeirra Framlidnu/þar med og sÿna Girnd og Forlenging/ ad skilia vid þennan Heim/ og koma til þeirra j Himerÿke. Ja/lÿka eirnen hafa þeir bed ed Gud/ ad giefa sier slÿkan christelegan Afgang/ so sem hañ gaf þeim Framlidna/sem þa var j Gude sofnadar.
5 Þeir hafa og hier med viliad bevisa þeim Framlidna þa seinuſtu kiærleik Þionustu/ sem þeir gætu hönum veitt j þessum Heime.
Eñ af þui ad þad er vÿst og satt/af Heilagre Skrift/ Apocal: 14. og Luc: 16. Cap. Ad þr Framlidnu sem j Drottne burtu sofna / eru j afnsnart Saluholpner/
D . ner/

ner/ ſem Ånden lÿdur af Lÿkamanum: Og lÿka j ſama mæta verda þeir Oguð legu ſtrax hafðer j Kualaſtade/ Þar fyrer er med ollu onÿtſamlegt fyrer þeim ad bid ia. Þuiad huør Madur ſofnar hier med ſinne eigen Seckt og Byrde/ ſeiger Auguſt inus/ Og med þeirre Sekt rijs hann vpp aptur. Alla þa Stund ſem vier lifum hi er j Heime/ þa kann huør ad hialpa ôdrum med ſinne Bæn til Guds/ enn annars Heims j ônguan mæta. Huørke Noe/ Job nie Daniel kañ ad bidia fyrer nôckrum/ ſo ad nôckur Vmbreytne verde a hÿs Hag epter þetta Lÿf vmlided/ Þa hefur huør og eirn þad hann hefur ſier bakad j þeſſum Heime/ ſie þad illt/ ſie þad gott.

Eñ ef nôckur vill giôra Miñing einum eda ôdrum Framlidnum/ ſem chriſtelegan Afgang hefur feinged af þeſſum Heime/ þa ma hañ giôra þad med þeſſum hætte.

1 Fyrſt ſkal hañ bifala Gude Lÿf + Sæl þeſſ Framlidna/ og hugga ſig med ſtadfaſtre Von vm hÿs gledelegu Vpriſſu.

2 Skal hañ packa Gude/ fyrer alla þa Velgiôrninga ſem Gud hefur veitt þeim Framlidna.

3 Ma Madur vera hryggur j Hollds

enn/vegna Dauda ꝛ Apgangs þess Framlidna/eñ gladur j Andanum. Vorn Skada og Misser meigum vier vel græta/eñ þar j gien skulum vier gledia oss vegna þeirrar Sælu og Saluhialpar sem vier ap Guds Orde vitum ad sa Framlidne hepur alla reidu þeinged ꝛ ódlast:

4 Vier skulum og so bua oss vid Daudanum/og daglega bidia Gud/vm Sæluga Stund/ og christelegan Apgang ap þessum Heime.

Þar þyrer eigũ vier ad vita/ad þar er stor greinarmunur/a mille þess ad halda og hapa Minning vorra þramlidenna Vina/ꝛ ad bidia þyrer þeim/þad eina er loplegt ꝛ sæmelegt/eñ añad er onytsamlegt/ꝛ þuert j mote Guds Orde.

Meigum vier nockud giora Bæner j mote einum eda odrum?

Hier skulum vier giora Greinarmun a mille Personu hins Ogudlega/og hans Embættis/og hans Synda ꝛ Illgiorda. Skylldugt er oss ad bidia þyrer öllum Ogudlegum Mőñum/þad þeirra Personur abrærer/ad þr mættu snuast til Gudz þra Ranglætenu/og verda Saluholpner. [illegible] ep þeir hapa nockurt Em[illegible] [illegible]

 vissu

vissulega af Gude/ so sem S. Páll kienn-
er/Rom: 13. Cap. Ad eingen er su Valld-
stiett/hun sie ecke af Gude. Þar eru marg
er Valldsmeñ ogudleger/so og lijka Prest
ar og Predikarar/Bændur og Borgarar
og Almwgameñ/ Eñ þeirra Embætte er
gott og naudsynlegt/ þar byrer eigum vier
ecke ad bidia i giegn ÞÞra Embætte. Eñ
i mote Syndum og Glæpum eigum vier
alla Tijma ad bidia/ad þeir mætte bara
minkande og leggiast af: J þessare Mei
ningu syngium vier + Bidium i mote Tyrk
ianum/Pavanum og öllum ödrum Christ
neñar Ovinum· Ad Gud villde añadhvõ
rr stna þeim til sannrar Truar myskun-
samlega/edur bra vernda þeim og hams-
la volldugleg a/ so þeir skade ecke Guds
Christne:

Meigum vier bidia/og giora Bæner
med öllum þeim sem Gud akalla ?

Þui er langt biærre/ Þuiad ein christ
eleg Bæn er sa hellste og sierlegaste Part
ur/af þeirre Þionustugiörd + Dyrkan sē
vier eigum Gude einum ad veita / Þar þ.
rer er oss ecke leyfelegt ad blanda vorun
Bænum saman vid þeirra Bæner/sē eck
eru Riettruader/ Sem eru heidner Menn

Tyrkiar/Gydingar/Papistar/og adrer Aþ gudadyrkarar/ huórsu mikelega sem þeir hrosa sier aþ Gude/þa hæfer ecke ad nóck ur christen Madur gióre sig Hluttakara j þeirra fals Pionustugiórd og rangre Guds Dyrkan.

Siętta Grein/ eda Spurning.

Mun Gud alltijd z æta vorar Bæner? Bænheyrer hañ oss alltijd?

Ad Gud vilie alltijd vorar Bæner/ z heyra þær þegar vier riettelega bidium/ þ reynum vier Daglega/þad biusla Guds guddomleg Fyrerheit/ þad sannast aþ noglegum Epterdæmum j Heilagre Ritn ingu. Fyrer Spámannsins Munn talar Gud so/ Esa. 65. Cap: Þad skal skie/ ad ædur enn þeir kalla/ þa vil eg ansa þeim/ Og a medan þeir tala/ þa vil eg bænheyra þa.

Þa Moyses var fyrer Pharaone/ j Egiptalande/ þa bad hann til Guds/ ad taka j burt þær stór Plagur sem þuingu du þa Egiptsku/huad epter añad/z Gud bænheyrde hañ. Huórsu opt bad Moyses til Guds j Eydemórkeñe/ og stillte hans

 Reide

Reyde/þegar Gud straffade Jsraels Sonu/fyrer þeirra Vantru/ Möglan og Oþacklæte og adrar Synder ? Vm Josua lesum vier/ ad fyrer hans Bæn stod Sol og Tungl kyrr/vm heilan Dag/so leinge ad Folked hefndist a sijnum Ovinum/ Josu. 10. Cap. Hvad villium vier seigia vm David / hvörs Bæner Gud aleit og heyrde alla Tijma / so sem hans agiæter Psalmar noglega vtuijsa. Salomon bad til Guds/og Gud heyrde hans Bæn/ so sem skrifad stendur/ 3. Reg. 8. og 9. Cap. Jacobus Postule setur fram Dæme Elie/vm Krapt og Verkan Bænareñar/ og seiger/ad enn þo Elias være ecke Gud ecke Eingell/ helldur eiñ daudlegur Mad ur eins og vier/þa hafe hañ þo med siñe Bæn byrgt Himeneñ/ so ecke kom Regn a Jördena j halft fiorda ar/ og med sinne Bæn opnade hñ Himenen aptur/ so Dögg og Regn kom a Jördena. Med siñe Bæn liet Elias Elld koma af Himnum/ sa ed vpp brende hans Ovine. Med sinne Bæn liet hann Elld koma af Himnum/ sa ed vpp brende Fornena/Elldevidenn/Steinana/Auskuna/Alltared/Vatned/Jördena og allt þad j nand var. Eliseus bad Gud ad Þienarans Augu mætte opnast/ so hñ sæe

ſæ Guds Hialp og Hiaſtod. Ezechias Bad Gud ad leingia Alldur ſinn/ og Gud Bænheyrde hañ. J Poſtulaña giörningum j 4. Cap. Leſum vier/ huórnen ad Poſtularner bædu/ ꝛ ſa Stadur hrærdeſt þar þeir voru ſaman komner/ og þeir vrdu aller fuller af Heilögum Anda/ og töludu Guds Ord alldiarflega: Huór kann öll þuilijk Dæme fraiñ ad telia ? Eñ þetta er Mergz mæls/ ſiñ Jacob Poſtule ſeiger. Ad Riettferdugs Mans Bæn/ hun ma myked/ þegar hun er aluarleg/ Cap. 5.

Nu þo ad vorar Bæner ſie myk els virtar fyrer Gude/ fyrer Chriſti ſaker/ ſo ſem ſagt er/ þa Bænheyrer Gud oſſ þo ecke alla tijma/ Ja ad vijſu/ hann heyrer þijna Bæn/ enn ecke alltijd epter þui ſem þu villt/ helldur epter þui ſem hañ vill: Þegar Gud Bænheyrer oſſ ecke epter vorum Vilia/ þa eigum vier ad kienna/ þad Guds Föðurlegre Gæſku/ og ad hañ mune giöra þad oſſ til Beſta. Vier Bidium ſtundum oſkynſamlega vm þ oſſ er ſkadlegt/ ef oſſ veittiſt þad. S. Pall Bad j þriar reiſur/ ad ſa Fleiñ ſem hañ nefner andſkotans Eingel/ og hañ med Hnefum ſlo/ ſkyllde verda fra hönum tekẽ/ eñ hañ vard Bænheyrd/ þo ecke epter ſijnum Vil

ia/helldur fieck hañ þetta Andsuar/ Lat
þier nægia mijna Nad/ þuiad miñ Krap
tur hañ er mættugur j þeim Veyku. Chri
stus bad sialfr ad Pijnuñar Kaleikur mæt
te verda fra hönum burtu teken/ huad ei
var gagnlegt fyrer vora Salu hialp/ Þat
fyrer seiger hañ/ Oh Fader/ Verde ecke
miñ/ helldur þiñ Vilie.

Marger bidia a þessum Deige vm
þad sem þeir fa ecke af nema Hiartans
Sorg og Skada/ sem er/ Rijkdomur/ Fie
og Peningar/ Vølld og Metord/ langer
Lijfdagar. Margur oskar og bidur sier
opt Dauda/ Ofrifa/ Skam̃ar/ ja/ stund
um Diøfuls + Heluijtis. Augustinus seig
er/ ad Gud neite optsinnis vegna sinnar
Myskunar/ sem hañ stundum veiter + gief
ur af Ovilld. So lesum vier vm Jsraels
Sonu/ Nume. 11: Cap. Ad þeir badu
Gud/ þeir mættu fa Kiøt ad eta/ þa þr
mögludu/ Enn þad skiede so/ þa Kiøted
var nu a mille Tannanna a þeim/ þa slo
Gud þa mz Plagu/ so þeir drapust/ Þar
hefde betra vered fyrer þa/ ad Gud hef
de ecke bænheyrt þa/ Margur Ogudlegur
suer sig og seiger/ fae eg þa skam̃/ fryg
est eg þa alldrei/ fare eg þa til Vijtis/ eige
mig þa allan N. ef þad er ecke satt sem
jeg

jeg segie. Og ouo han er so polenmod-
ur og Nádugur/ ad hann Bænheyrer þa
ecke/þo hű stundum straffe slijkt/ődrum
til Viduőrunar/og Hræslu. Gud Blezad-
ur giefe oss sijna Nád og sinn Anda til
þess/ad vær mættum alla tijma bidia vm
þad sem oss er naudsijnlegt og gagnlegt/
Bæde til Lijfs og Sælar/ Amen.

Fyrste Sermon/ eda Predikan

Vm Formálan j Drottenlegre Bæn/ sem so er lǽtande.

Fader vor a Himnum.

Med þessum Ordum yppbyriar Christur Bæn þa er vier köllū Drottins Bæn/
eda Drottenlega Bæn/ huőria aller Menn christner eiga ad bidia/ þegar þeir vilia
sijna Bæn giőra. Og ma Drottenleg Bæn eda Fader vor/vel kallast ein almenn
leg Bæn eda Suplicatia, huőria Christur hefur sett fram fyrer sijna christelega
Kirkiu j Nyatestámentenu/ huőr Bæn þig hefur ad hallda/ huőrnen/ og huar vm
vier eigum vora Bæn ad giőra til Guds j Christi Nafne/og huőrnen vier eigum fyr

 er hi

er hann frain ad setia vora þreyngiande Neyd og Naudsyn/ og allt þad oss er gagnlegt til Lijfs og Sælar/So og huórnen vier eigum ad bidia Gud/ad vardueita oss og vernda fyrer óllu þui sem oss er skadsamlegt til Lijfs + Sælar.

J vorum Catechismus eda Barnalærdome/stendur Drottenleg Bæn j midiunne. Fyrer framan hana standa Bodorden/og vor christeleg Truarjatning / Epter hana standa Sacramentis Orden vm Heilaga Skijrn/+ Alltaris Sacramentum/Sialfs stendur hun j midiune: Þetta kienner oss/ad Guds Bodord/+ Trwen/eru alijka so sem tuær Guds HENDur. Med þeirre fyrre Hendeñe vijsar Gud oss til ad þeckia vora Eymd +Synd/+ forþienta Refsing/epter Lógmalsins Hliodan. Med añarre Hendeñe sem er CREDO/edur Truarjatningen/vijsar hañ oss ad/huar vier kuñum ad fa Hialp og Huggun/og verdafrelsader fra Lógmalsins Bóluan og Fyrerdæmningu/siñ er fyrer rietta Tru a Gud Fódur/Son + Heilagan Anda: Þa kiemur DROTTENleg Bæn / huór ad er alijka so sem vort Andsuar/ j huórin vier supplicerum og giórum vora lijtelætlega Bæn til Guds fyrer Christum/+ bid-

ium

ium hañ ad taka pra oss allt þad vonda sem Lógmæled bootar oss/ og þar med ad giesa oss allt þad gooda/sem oss ver dur af Guds Alsu loßad j Euangelio/ Hvad allt inne er faled og solged j vorre Postulegre Truarjatningu CREDO. Eñ vppa þad ad vier mættum vera visser þar vppa/ og trua þui stadfastlega/ ad þesse vor Suplicatia og Bæn skal verda veitt og bænheyrd af Gude/fyrer Christi Nafns saker/ Þa suarar Gud þar til/ so sem med sijnum Eide/ og seiger þar til AMEN. Þetta Amen hefur hañ jñsiglad med Sacramentónum bædum/ so sem mz tueimur hangande Jñsiglum/ So ad vier skylldum hafa órugt ꝛ obrigdanlegt Brief og Jnnsigle vm Nad Guds og vora Saluhialp.

Af fiorum Hlutum meigum vier mz riettu hæla Drottenlegre Bæn/og hroosa henne fram yfer allar adrar Bæner sem skrifadar standa j Heilagre Ritningu.

1 Fyrst er Meistaren sa sem hana hefur jñsett ꝛ dicktad/ huór ad er óllū Meistórum ædre/ þar fyrer ber oss ad hallda mijked af henne. Þuiad hun er dicktud og samsett af sialfum Guds Syne/Jesu Christo/ huór ad er Speken Guds ꝛ hans

Vijsdoms.

Vijsdomur/ ꝛ ſa Himneſke Lærremeiſtare og Doctor/ vm hvórn Gud Fader ſialfur hefur talad af Himnum/ og ſkipad oſſ ad hlyda hónum/ Matth. 3. Cap. Hañ er ad vijſu ſa eñ ſame j hvórium allt Fieſiodur Guds Vijsdoms og Kynningar er folgen og falen/ Coloſſ. 3. Cap. Af þſſum mykla og ſtora Vijsdome hefur Sonur Guds j þeſſare Bæn/ ſamed og j eitt ſaman teked allt þad ſem vier eigum ad Bidia. Vilie nǒckr hyra vm Herrans Chriſti Giæſku og hans Brodurlegt æſtar þel til vor/ þa meigum vier ſia þad og merkia af þeſſare Bæn/ Hvar fyrer henne ma hæla ꝛ hroſa hætt yfer alla Himna. Ef ad vier alıjtum hans Maieſtat og Almætte/ hvórſu hañ er nogu megtugur/ ꝛ volldugur til ad Bænheyra oſſ/ þegar vier Bidium hañ og ǫꝇllum/ epter þui ſem hañ hefr kient oſſ/ þa er vor fullkomleg ſkylldu/ ad prijſa hann/ og veita hónum þa Virding ſem hañ hafa vill.

2. Þad annad/ hvar af þeſſe Bæn er Heidurs og Hroſunar verd/ er þetta/ Ad hun er faord og ſtutt. Herran Chriſtur hefur þui giórt hana ſo ſtutta/ ad hun ſkyllde þeſſ fliotara læraſt/ og þui Betur j Miñe geymd verda/ og ſijdur gleymaſt/ ſo

ſo ad eingen ſkyllde meiga aþſaka ſig med riettu/ad hun være ſo lǫng/hñ giǫre ecke lært hana / helldur ad vier ſkylldum mei‑ ga jdugleg a leſa hana/ecke ſo ſem Papiſt ar/ ad leſa hana nidur j hrvgu a Tǫlur og Kaþla/helldur alvarlega ⁊ med good re giǫrne. Og ad vier ecke ſkylldum lǽta oſſ hana leidaſt/ Item/ad þad ſkyllde ecke vera ſo vandamÿked/hana ad leſa/ Bǽde med Hiartanu ⁊ ſo Munnenum/Fyrer þeſſar Greiner heþur Chriſtur giǫrt hana ſo ſtutta ſem nu er ſagt.

Eñ vier meigum medkieña aller med S. Bernhardo/ad þad er vanda myked ⁊ torþellt ad leſa þeſſa Bǽn ſo ad Madur hure ecke añad. Þad er ſkriþad vm hinn Heilaga Bernhardum/ad hñ eitt ſiñ ſett vnder Heſt vid nǫckurn annan/ad hñ ſkyll de ecke leſa ſo Pater noſter vt/ad hañ hu ade ecke eitthuad annad a medan/Hiñ a ar tok til ad leſa/eñ ſtrax ſem hañ haþd leſed nǫckur Ord/ þa kom hǫnum þeſſ Þanke j Hug/huǫrt hañ ǽtte ad þa Beiſ ed med: Þañen er vor Náttura aum og veyk: Vm eirn Einſetu mann ſem hiet Macarius ſtendur ſkriþad/huǫrſu ad hñ ſa Diǫþulen þara vm kring med ymeſleg ar Mynder/og ſyna þeer Einſetu mǫñum

þa þeir voru ad giöra ſijnar Bæner/ Og ſo ſem Diöfullen formade Myndena/ ſo vrdu Hurauer hñs ſem ſijna Bæn giörde.

Pad er ſkrifad epter S. Bartholomeo, ad hann hafe ſagt ad Evangelium være Longum & breue, So er og Drottenleg Bæn/ Hun er ſtutt j Ordum og Atkuædum/ eñ lỏng j Vnderſtỏduñe og Skilningenum/ Þar er eiñ Gimſteiñ ſem nefneſt Adamas/ hann ſkal vera liettur j Vikt/ enn miỏg dyrmætur ad Verdaurum/ So er ꝛ Drottenleg Bæn/ hun ber af ỏllum Bænum ſo ſem Morgunſtiarnan af ỏdrũ Stiỏrnum/ ꝛ Solen af ỏllum Planetum.

3 Drottenleg Bæn er algiỏrd og fullkomen/ huiad hun hefr jñe ad hallda allt þad ſem vier þurfum vid/ og ſkilur ecke nỏckurn Hlut vndan/ og þar fyrer giefur Lutherus heñe þad Nafn/ ad hun ſie Oratio Orationum/ Pad er Bæn allra añarra Bæna beſt:

Eina miỏg agiætlega Skickan hefur Chriſtur haft j Samſetningu þeſſarar Bænar/ þar hañ framſetur fyrſt ꝛ ſein aſt þad Guds Dyrd ahrærer/ ꝛ vora Sáluhialp/ eñ j midiuñe ſetur hñ fram j eirne Bæn alla lijkamlega Hlute/ þa ſem til heyra þeſſu ſtundlega Lijfe.

Pad

4 Þad fiorda og sijdasta/huar fyrer ad vier meigum hæla og hroosa Drottenlegre Bæn / þa er þad mykla og merkelega Gagn sem hun leider af sier/ Sem er þetta/ Ad med þui Christur sialfur hefur diktad þessa Bæn/ og lagt oss þesse Ord j Munn/og hefur þau so sem vnderskrifad med sijnum Eide/ + mz sijnu Blode/þa meigum vier fullkomlega vera viss er þar vppa/ ad vier munum verda Bænheyrder/þegar vier riettelega fram komum med þessa Bæn. Þuiad þegar Gud heyrer Ord sijns Sonar/þa er liklegast hann mune þau hellst bænheyra. Þetta er mióg huggunarsamlegt/ og mótlijkt so sem ef ad nockur hefde trulega og sterka Lofan af einhuórium Herra + Höfdingia/Munde sa ecke meiga diarflega bidia ? Mykla framar ber oss diarflega fram̄ ad ganga med vora Bæn/ sem Sonur Guds hefur kient oss/og þar med lofad ad vier skylldum verda Bænheyrder: Göngum þui fram̄ j fullu Trunadar trauste fyrer Nadarstolen Guds/og efum eckert/so sem Postulen̄ bydur/ Ebre. 5: Cap.

Enn j þessum Formæla framan til Bænarennar/ þa eigum ad hugleida þriu Ord/ eda þria Titla/sem hier standa

1 Ad Gud kallast FADER:
2 Ad hann kallast VOR Fader.
3 Ad hañ kallast HIMNESkur Fader.

Vm þad fyrsta Orded.

Þetta fyrsta Ord FADER/ heyrer ecke sierdeilis til einne Personu Guddoms-ins/so sem j CREDO/þar vier seigum/ Jeg truc a Gud Födur/ Helldur heyrer þetta Ord til öllum Guddomsins Person um/allre Heilagre Þreñingu. Þuiad Chr istur og Heilagur Ande eru og eirnen vor Fader/og þeir hafa noglega synt og j liöse læted sitt Födurlegt Hiarta til vor/ j Sköpuneñe/Vtvalninguñe/og med ödrū fleirum Gæfum + Velgiörningum til vor. Þar med verdur j þessare DROttenlegre Bæn talad ecke alleinasta vm Guds Födurs Velgiörninga/ helldur og so lijka vm Velgiörninga Sonarins og Heilags Anda/vm Helgan Guds Nafns/ vm Guds Rijke/vm Syndaña Fyrergiefning / + ct.

Nu mætte einhuör spyria / Huörnen kiemur þad til ad Christur byriar þessa Bæn med huilijkum Ordum/Þui framse tur hañ ecke Nafn og Titel sijns Almætt is/Riettlætis/og siñar Maiestatis Dyrdar/lijka so sem hañ giörer j Bodordönum?

tum? Andſuar/ Vier ſkulum̃ vita/ ad ſa nædarfulle og giæſkurijke Gud/ vill med þeſſu minku Malltæke/og blijdu Födurs Nafne locka oſs til ad bidia/ So ad vier ſkylldum ecke hrædaſt eda ſkielfaſt fyrer hans Ognarvellde/ helldur hyra/ad hañ er vor Fader/ og vier erum hans Börn. Og ad ecke akölluin vier eda bidiũ oriett-ferdugan Domara/ eda Hardrædan og ognarlegan Herra/ helldur vorn Nadugã & Himneſkan Födur/Huar fyrer vier eigũ ad lofa og vegſama Gud eilijflega/ fyr-er ſoddan Huggan/ Ellegar mættum vier vera med rictru hrædder og hrygguer/ og ſialldan eda alldrei gióra vorar Bæner til Guds.

Hier ſkalltu nu fyrſt ſtanda vid/ þu goodur chriſten Madur/og hugleida med ſialfum þier/ þegar þu les þ fyrſta Ord j Pater noſter/ad þetta Ord FADER a-minner þig bæde vm Gud/og ſo lijka vm ſialfan þig.

J fyrſtu/þegar þu ſeiger FADer/þa er ſo ſem þu amiñer Gud vm VII Föd-urlega Velgiórninga/ huória hũ ſierdeilis og einkum ſkylldugur er/ epter ſijnu Föd-urlega Nafne/ad veita ſijnum Sonum & Dætrum/ Og hañ veiter þa daglega.

E: Fyrſt

1 Fyrst þecker hañ þig/ so sem Fader en sitt Barn. Þu ert hönum ecke okiend=
ur nie okuñugur/ hελldur so sem Christur seiger/ Johañ. 10. Cap. Jeg þecke mÿ
na/ + jeg þeckest aþ mÿnum / Lÿka so siñ Faderen þecker mig/ + jeg þecke Födurenn.
2 Añar hans Födurlegur Velgiörning ur er sa/ ad hañ elskar þig so sem goodur Fader Barn sitt. Hañ heþur elskad oss j vorum þyrsta Födur Adam / aþ huörium vier erum aller komner/ þa hañ skapade hañ epter Guds Mynd og Bilæte: þad var eirn stor Velgiörningur. Par næst/ þe gar Adam var þallen j Syndena + Dand an/ þa elskade Gud Heimen so miög/ ad hañ gaþ siñ eingieten Son vt þyrer hañ. Item/ hañ elskar oss eñ nu j Christo / so ad vier erum sem S. Pall seiger/ Eph:. 1. Cap. Dilecti jn dilecto, þad er/ Vier erum Gude kiærer j hans Elskulega Syni. Þesse Kiærleike er þo eñ stærre: Ad sÿdast vill hañ elska oss j eilÿþu Lÿþe/ þa mun hañ giöra oss Dyrdarlega/ so ad vier munum lÿker verda Jesu Christi Dyrdar þullre Mynd og Lÿkingu/ + Gud mun þa sialþur vera allt j oss öllum. Þesse Velgiörningur er hiñ allra stærste og Haleitꝛ ste/ huar aþ vier meigum þullkomlega vi

ra. al

ka ad hañ er vor FAder.

3 Pridie Guds Velgiórningur er þad ad hañ fostrar off og fæder / * veiter off allt þad sem vier vid þurfum / so sem Faderen giórer sijnum Bórnum. Aadur enn vier fæddumst j Heimen / þa tilreidde hañ off Hws * Bwstad j Modurlijfe. Pa vier vorum nu j Heimen komner / þa hefur hñ forsorgad off fyrer Mat * Dryck / Skiæde og Klædum / Ellde * Vatne / og veiter off allt þad annad sem vier þurfum til þessa Lijfs Uppehelldis:

4 Fiorde Guds Velgiórningur er sa / ad hañ kieñer og vnderuijsar þier / so sem Faderen Barne sijnu. Pad skiedur / þa hñ lætur predika fyrer þier sitt Ord / edur j añan mata kieñer þier þad / huort helldur þad gióra þijner Forelldrar / eda adrer Lærefedur. Puiad Predikunar Embætted ma vel kallast Schola Agnitionis Dei, þad er / Guds Skole / þar vier lærum Gud riettelega ad þeckia / og j þessum Guds Skola erum vier aller Gudz Skola Bórn og Læresueinar.

5 Fimte Guds Velgiórningur er sa / ad hañ agar off og tyftar / eins og Fader en Barn sitt: Slijkt er Fódurlegur Velgiórningur / Pui huad er agalaust Barn?

E ij: Pette

Þetta medkienner Dauid j Psalmenum 118. þar hn̄ seiger/ Fyrer goodu er mier þad Drotten̄/ ad þu lijtelæckader mig. Item/ Psalm: 32. Þin̄ Vóndur/ og þin̄ Stafur eru mijn Huggun. Vm soddan Guds goodan og gagnlegan Vana/ talar S: Pall j Pistlenum til Hebreos/ og tek-ur epter Ordum Salomonis/ Prouerb. 3. Seigande/ Ef þier lijded Tyftanena/ þa mun Gud tia sig vid ydur so sem vid sijn Bórn/ Þui huór Sonur er sa sem Faderen ecke tyftar?
6 Han̄ verndar og vardueiter oss/ hn̄ skyler oss og hlijfer/ hann forsuarar oss so sem Faderen Barned/ fyrer óllum þm̄ sem oss vilia skada gióra/ So ad huór sem kiemur vid þig (til hins vonda) sa snertur hans Augasalldur/ so sem Gud talar/ hia Spæmannenum Zacharia 2.
7 Ad sijdustu/ epterlætur han̄ og ætl-ar þier eirn Himneskan og eilijfan Arf: Þuiad lijka so sem Bórnen taka Arf ept-er sijna Forelldra/ so erfum vier Gud/ so sem S. Pall lioslega kienner oss/ Rom. 8. Cap. Ef vier erum Bórn/ þa erum vi er og Erfingiar Guds/ og Samarfar Jesu Christi.
A alla þessa Fódurlega Velgiórninga

amiñer oss þtta þyrsta Ord FADER/ r kieñer oss ad seigia so mz Hiarta r muñe/ Jeg vil diarflega akalla þig/ Þuiad mz þui ad þu ert minn Fader/ þa þecker þu mig/ þa elskar þu mig/ þa þæder þu og þostrar mig/ þa kieñer þu mier/ þa typtar þu og agar mig/ þa verndar þu mig/ og þa mun eg verda Erþinge þiñ/ z þar þyrer muntu Bænheyra mig.

Hier mun Gud þullkomlega verda ad Bænheyra oss/ r hialpa oss/ þegar vier aþ soddan trunadar Trauste Hiartans akôllum hañ/ so sem vorn allra kiærasta Fódur/ og hôlldum oss þastlega vid hañ. Joseph hiellt sier leinge þyrer Brædrum sijnum/ og liest ecke þeckia þa/ Enn med seinasta vtbraut sig hans Brodurlega Hiarta/ so ad hann griet vt aþ/ og vard ad læta þa þeckia sig. Eins mun og giôra vor gode Joseph/ vor Broder Jesus/ þyrer huôrs Forþienan Gud er vor Fader orden: Nær eitt Barn kañ ad vera statt j Ellde eda Vatne/ eda einhuôrium ôdrum Voda og Lijþs hasha/ og kallar á sinn Fôdr/ seigande/ Æ Fadder/ Fader/ hialpa þu mier/ Þa mun Faderen þullkomlega hialpa þui/ sie þad môgulegt. Huad myk

 lu þram=

In þrámar mun þa vor Himneskur Fader giörá vid oss/ þegar vier aköllum hann af Hiarta.

Þar næst aminner þetta Ord FADER þig a þitt Sonarlegt Embætte/ og huad þu ætt Gude ad veita/ þar fyrer ber þier so ad hugsa/ Sie Gud minn Fader/ og jeg hans Barn / þa ber mier ad syna hønum sonarlega Þionustu z Hlydne/ Aast og Elsku/ Heidur og Virding Þolenmæde/og allt annad sem eirn godur Sonur er skylldugur ad veita sijnum Elskulegum Fødur/ So sem minn goodur Broder Jesus aminner z rædleggr/ seigande Matth: 5. Cap: Vered fullkomleger/ so sem ydar Fader a Himnum er fullkomleg ur. Enn Gud nade/ Gud næde. Aller viljum vier þa og þiggia Guds Födurlega Velgiörninga/ enn þeir eru faer/ eda nær önguer sem hönum vilia syna Sonarlega Hlydne/ og skylldugan Heidur/ so hann ma vel klaga þad hann klagar hia Spamanninum Malachia 1. Cap. seigande. Sonuren a ad heidra sinn Födur/ og Þienaren sinn Herra/ Er jeg nu FADer/ huar er þa minn Heidur ? Er jeg Herra / huör ottast

mig/ſeiger Drottenn Zebaoth:

Þar fyrer lærdu af þſſu Orde FAD er/ ad ſeigia ſo med Hiarta og Munne. Fader/ovmrædeleger eru þijner Velgiørningar mier veitter/Þu giørder mier gott ꝼdur enn jeg kom j þeñan Heim/Þa jeg var nu a Modur Brioſtenu/ꝼdur eg kunne ad tala eda mæla/ꝛ ꝼdur eñ jeg þeckte þig/ þa giørder þu mig þitt Barn/ þar jeg var ꝼdur Heideñar Barn/ꝛ þu gafſt mier þinn Heilaga Anda. O Fader/hrædelegt hefur mitt Oþackłæte vered ꝛ mijn Ohlydne/mijn Oþolenmæde/mijn Forſomun/ og minn Vanheidur ſem jeg hef veitt þier/ Fyrergief mier þad Fader/ og veit mier þijna Nad þar til/ ad jeg meige þacka þier/og hlyda þier/ꝛ verduglega ganga fyrer þier/ſo ſem þitt hlyded Barn/ Amen.

Vm þad annad Orded ſem er VOR.

Þetta Ordkorn VOR er miøg ſætlegt ꝛ huggunarſamlegt: Giefe Gud ad vier kyñum rjettelega ad fara med þ.

1 Fyrſt j voru Hiarta: Þuiad þ giør er oſſ

er oss buinnissa þar vppa/ad Gud er vor Fader/ eñ vier erum hñs Börn. Eiñ Föd urleyssinge hefur ecke neitt gagn af þuí/ þo Kongureñ sie Fader/ vtan hañ sie Fad er hans/ So er hattad a mille Guds og vor. Eñ nu vitum vier/ ad hñ er vor Fad er/og ad hañ hefur giefed þeim Valld ad verda Guds Börnum sem trua a hñs Na fn/ Johañ. 1. Cap. So og seiger S: Paull/ Rom. 8. Cap. Þeir sem af Guds Anda leidder verda/ þad er/ þeir sem fiña Innblastur eda Hræringar hins Heilaga Anda j Hiartanu/ og skicka sier epter Föd ursins Vilia/ Huad eru þeir ? Þeir eru GVDS BARN seiger S. Paull: Og j Gudspiallenu seiger Christur/ Matth. 11. Cap. Huör sem giörer Vilia mijns Födurs a Himnum/ sa er minn Broder/ mijn Syster og Moder: Þetta er miög hugguarsamlegt j öllum Krosse + Mot gange/ j Sorg og Samuiskuñar Angist ad Gud hann er VOR Fader/ þar fyrer meigum vier hraustlega og diarflega seig ia med S: Pale/ Rom. 8. Cap. Huör vill skilia oss vid Guds Kiærleika ? (vid þa Aast + Elsku sem Gud hefur til vor) Hrygd / Angist / Offsokn / Kulde eda Hungur ? Jeg er vijs þar vppa/ad huör

te Dauden nie Lyfed kan ad skilia oss vid
Guds Kiærleika / sem er j Jesu Christo
vorum Drottne. Hia Spamanenum Es-
aia / 49. Cap. jafnar Gud sijnum Kiær
leika vid eina Modurlega Aast og Elsku.
Og j Psalmenum 103. jafnar hann sinne
Myskun vid eins Fódurs Myskun til sijns
Barns. Hvórsu aumlega bar David sig /
epter Dauda sijns ogudlega Sonar Absa
lon / 2. Reg. 18: Cap. Su Lausakona
kiende j Briostе vm sitt Barn / þa Salo-
mon Kongur liest vilia læta skipta þui j
sundur / 3. Reg. 3: Cap. Huad mijklu
framar mun Gud þa vilia sia aumur a
oss sijnum aumum skiepnu Bórnum ?

2 J vorum Daglegum Bænum þa a-
minner oss þetta Ordkorn VOR / ad bid
ia lijka eirnen fyrer ódrum. Þui nær hellst
vier lesum Fader vor / þa bidium vier fyr
er allre Guds Christne j Heimenum / fyrer
kunnugum og okunnugum / fyrer Vinum og
Ovinum / og fyrer óllum Mónnum j
Heimenum:

3 Þa oss geingur vel / þa hófum vier
storan Lærdom j þessu Ordkorne VOR.
Sem er. Nær þu les Fader vor / þa sia
þu vel til (ef þu villt annars riettelega bid
ia) ad þu forsmaer ecke nóckurn af þijne

unn

um Samchristnum / Hugleid þu ad einn
Gud heꝼur skapad oss alla / Huga þu vm
ad þu ert ecke rÿkare komen j þeñan Heim
enn sa Aumaste & ꝼatækaste / Huga þu ad
þu heꝼur ecke helldur Brieꝼ eda Innsigle
ꝼyrer þijnum Lÿꝼdögum eñ þeir / Huga
þu ad epter Daudañ verdum vier aller
Madka matur / Aller erum vier þa jaꝼn
rÿker / Þa er eingen mismunur a mille þess
Rÿka og Fatæka / Aller skulum vier vpp
rÿsa og koma ꝼyrer eirn Domstól og ꝼyr-
er eirn Domara / huör ed þa mun straꝼꝼa
med eilÿꝼre Pijnu sem adra ꝼorsma & ꝼyr-
erlÿta. Þessa Virding höꝼum vier aller
samañ jaꝼnt Rÿker og Fatæker / Smæer
og storer / ad vier höꝼum einn Födur / sem
er Gud a Himnum. Þu hinn Rÿkare / ꝼor
sma þu ecke þañ Fatæka / ellegar þu ver
dur burt skaꝼeñ vr Guds Barna Tölu.
Hugadu huad þeim Rÿka vard sem ꝼor-
smæde þann auma Lazarum.

4 J Motgangenum þa höꝼum vier &
so Huggū j þessu Ordkorne VOR / Min
stu / ad med þui Gud er VOR Fader / þa
höꝼum vier ꝼrÿan & ꝼrialsan gang til Gu-
ds vors Elskulega Födurs / lÿka so sem öll
Syskineñ / so þau siuku og Veyku sem hin
hrausto og sterku / meiga alla tÿma gan-
ga

ſa fyrer ſinn hiꝛkamlegan Dꝛodur. Þetta er
nióg huggunarſamlegt/ad Gud vill ecke
burt kaſta þier/þo ad þu ſiert ſiukur/au-
mur/ fatækur ꝛ fyrerliten. Hugleid þu þ
ad þu ert ecke alleinaſta eirn a medal Gu
ds Barna ſem ligg: vnder Kroſſe ꝛ Mot
gange/ Soddan Kroſſ hafa og aller ad-
rer þijner Brædur ad bera j Heimenum/
1. Pet. 5. Cap. Hyxa þu ad þijner Med-
brædꝛ bera medaumkañ med þier ꝛ þiñe
Neyd/ Ja aller Samchriſtner j Heimen-
um bidia med þier og fyrer þier/ þegar
þu ert vnder Kroſſenum: Allar þær Pat-
er noſter/ſem af Hiarta bednar verda af
Guds Bórnum/ þær verda bednar fyrer
þier/og þierra verdur þu hluttakande/
So ſkalltu og eirnen hafa j ſama mata
medaumkan med ódrum aumum og fatæ
kum ſem vnder Kroſſe ꝛ Motgange ligg-
ia/og bidia fyrer þeim til Guds.
5 J Daudans Stund og Tijma höfū
vier oſeiganlega Huggan af þeſſu Orde
ad vier vitum Gud er VOR Fader/ þui
ſkulum vier hañ med Sonarlegu Trauſte
akalla og tilbidia/ſo ſem vorn Elſkuleg
an Fódur/og hafa fullkomlega Vón þar
a/ad vier munum viſſelega fa þañ Him-
neſka Arf ſem oſſ er fyrerheitem/vm hu-

ðrn Christur talande verdur til vor og all ra sinna Barna / a þañ sydasta Dag seig ande / Komed Blezód Bórn mijns Fódurs og eignest þad Rijke sem ydur var tilreidt fra Veralldareñar vpphafe / etc.

Vm þad þridia Ord sem er HIMNE SKAN / eda a Himnum.

Huar fyrer Herran Christur hefur kient oss / ad nefna Gud HIMNESKAN Fódur / þar hñ er þo j óllum ættum / ecke alleinasta a Himnum / helldur og so a Jórduñe / þar til eru V. Greiner:

1 Og er su hin fyrsta / Ad vier skulum med þessum Title / jata og med kieña hañ ad vera eiñ Almættugan Fódur / huór ed veita og giefa kann / ecke minna enn vier vm bidium / helldur meira og frekara. Vor Gud er a Himnum / hañ kañ ad giora huad hann vill / seiger David. Item / Himnarner eru hñs Sæte / og Jórdin Skór hans Fota / Hann er j óllum ættum / Hann er ei bunden vid nóckra Skiepnu / ed ur vid nóckurt Hwe / Mynd eda Bilæte / Himentungl eda Stiórnur / Helldr eru Skiepnurnar bundnar vid hañ / og hañ rædur þeim óllum / epter sijnum Vilia / og þær hlyda hónum.

Þeñan

Peyan Misimun skulum vier vel merk
ia/ a millum Guds Födurs/og holldleg-
ra Fedra/sem stundum vilia giarnsamle-
ga hialpa/en gieta þad ecke/ Pviad þeir
haþa huórke Matt nie Eþne þar til/ so
sin sa Himneske Faderen heþur/ Christur
seiger j Gudspiallenu/Luc.11. Cap. Eþ
þier sem Iller erud kunned ad gieþa ydar
Börnum goodar Giaþer/ Quad myklu
framar mun min Fader a Himnum gie-
þa þeim Heilagan Anda sem hn bidia.

2 J annan mata neþnest Gud Himnesk
ur Fader þess vegna/ad han heþur optast
aþ Himnum oþan synt + openberad sijna
Dyrd og Magt/sijnum aumum Börnum
til verndar og hialpar hier a Jördunne.
Aþ Himnum haþa komed Guddomlegar
Openberaner/ Gudleg Andsuór/ Stoner
og Teikn og adrar Plagur yþer þa Ogud
legu. Aþ Himnum kom Vatzþloded yþer
þa ogudlegu Veröld. Item/ Elldur og
Brenesteirn/ Hagl og Steinar. Aþ Him-
num eru komner þr haleituistu Guds Vel-
giörningar/ Guds eigen Sonur/ Heilagur
Ande/Einglarner/Himnamióled/Aþ Him
num kiemur Regn og Dögg. Snögt ad
seigia/ Himenen er sa ypparlegaste + Dyr

darlegaſte Stadur Guddomlegs Haſætis
þar ſem Chriſtur ſitur til Guds Födurs
hœgre Handar j Dyrdeñe/ hvadan hñ mun
og koma ad dœma Liþendur og Dauda.
3 J þridiu Grein neþnum vier hñ vo
rn Himneſkan Födur / vppa þad/ ad Hi-
arta vort og Hugſkot kuñe ad haþa viſſ-
an Mæta/ eda ſo ſem Mæl/ til hvörs þ
ſkal Huganum reña j Bœneñe/ ſem er Hi-
meneñ/ og vpphefia þangad bæde Hiört-
tun og Augun og Hendurnar/ og bidia
vm Himneſka Hlute/ myklu meir ꝛ fram
ar eñ vm Jardneſka/ Og læta vor Hiört-
rü Hüg ꝛ Siñe vera þar ſem vor Fieſiode
er/ ſo ſem Chriſtur ſeiger j Gudſpiallenu.
4 J fiorda mæta gieþur oſſ þetta
Ord HJMNESkur Orſök og Epne
til ad haþa Aſtundan ꝛ forleinging heim
til vors Himneſka Födurlands / og fara
varlega og forſialega/ hier j Heime/ med
þeſſa jardneſka Hlute/ ſo ad vier miſſum
ecke þa Himneſku/ Og ad vier hegdum
oſſ ſo j þeſſa Heims Bwſkaparlage/ ad
vier villdum giarna helldur vera j Hime-
ryke/ þar ſem er vort Heimele ꝛ ſa riette
Bwſtadur. Vier vitum ſeiger S. Pall/
2. Cor. 5. Cap. ad alla þa Stund vier
bwum j þeſſu Hollde/ þa erum vier fiær-
læger

ager Drottne/ Ja vissulega/so sem j Vt
legd/ Þar byrer eigum vier alla stund þa
em vier lifum/ad læta oss langa heim/
alijka so sem eirn edur añar sem er j fram
anda Lande/hia öllum okuñugum/ hann
langar heim j sitt Födurland til Forelld-
ra Frænda og Vina.

Nær vier hugum riettelega vm þessa
Heims Eymdarlag og vora Fatækt og
Vesölld/þa meigum vier seigia so sem sa
fortapade Sonuren/ Luc. 15. Cap. O
hvörsu marger Daglaunarar eru j mijns
Födurs Hwse/ sem hafa nægd Brauds/
eñ jeg forferdest j Hungre: Hvörsu mörg
Guds Börn fagna nu og glediast j Hime-
rijke/eñ vier aumer Stafkallar lijdū Huñ-
gur og Neyd hier j Heime. Þar byrer skul
um vier so seigia. Oh Himneske Fader/
vier höfum syndgast j Himenen og fyr-
er þier/ og erum ecke verduger ad kallast
þijn Börn/samt verku oss Nadugur/ og
tak oss til þijn j Himerijke/so ad vær mæt
tum komast j vort Födurland. Vier hö
fum hier ecke fastan Samastad/Hebre.
13. Cap. Helldur leitum vier epter Til-
komanda/ O Fader lætku oss fa hañ og
odlast/

ødlast/ helldur fyrr enn seirna.

5 J fimta mæta aminer oss þetta Ord HIMNESKVR/ad lifa Himneskt añ Lifnad/þad er so sem S. Pall seiger/Tit. 2. Cap. Sparlega/Riettferdugle ga og Gudlega hier j Heime/so sem Gu ds Himneska Fødurs Børnum hæfer/Og vita þad/ ad so sem Gud byr j Himnenum/so byr hañ j riettruadra Mañа Hiørtum/sem ad elska og astunda þ sem þar vppe er/eñ ecke þad sem er jardlegt. Eñ j Ogudlegra mañа Hiørtum/sem lifa ep ter Holldsins Girndum/ og ecke astunda nema þetta sem er Jardneskt/ þar hefur hañ huørke Vist nie Veru.

Gud giefe oss sijna Nаd/ so ad lifa/ og so ad bidia/ad vier mættum fa z ødlast vorn Part j Himerijke/ med Christo vorum Elskulega Brodur/og øllum hñs Blezodum Vtuøldum/ Amen.

Añar Sermon/ eda Predikan vm þa fyrstu Bæn j Fader vor.

Helgest þitt Nafn.

Bæn

Bæn þessa/ vm Guds Nafns helg=
an/ hefur Herran Christur sett fyrst j Fad
er vor/ fyrer tueggia Greina saker/ sem
eru þessar.
1 Hann vill ad vier fyrst og yfer alla
Hlute fram̄ skulum vidleita og astunda
ad Gudz Nafn verde Helgad/ þad er/ Lo
fad og Dyrkad og Heidrad/ Sierdeilis ⁊
einkum af þui/ ad vier nu fyrer stuttu/ j
Formalanum höfum jatad og medkient
oss ad vera Guds Börn/ enn Gud vorn
Himneskan Födur. Þar fyrer hæfer vel
ad vier fyrst j vpphafe Bænaren̄ar audsy
num þad ⁊ beuijsum/ ad vor Ahyggia ⁊
Astundan/ vm Gudz vors Himneska Föd=
urs Dyrd og Heidur/ sie meire/ en̄ vm vo
rt eiged Gotz/ Lijf ⁊ Sal/ Þar fyrer bid
ium vier allra fyrst og fremst vm þ sem
ahrærer Dyrd ⁊ Heidur og Helgan Guds
Heilaga Nafns.
2 J annan Mata/ þa meigum vier
jata og medkien̄a/ ad af oss sialfum til/ er
um vier Blinder/ ofram syner/ treger og la=
ter til alls þess sem ahrærer Gudz Dyrd ⁊
Heidur/ En̄ til stundlegra Hluta/ þa erum
vier skarpsyner og skygner/ sniduger/ flio
ter ⁊ fimer/ og fræser til ad bidia vm þad/
Þar fyrer hefur Christur kient oss/ ad bid
ia Berst

ſa fyrſt vm Gudz Dyrd/ad hun meige auk aſt og cplaſt.

Miög ſkickanlega eru þeſſar Bæner j Fader vor ſamſettar. Helgan Gudz Nafns geingur fyrſt Vndan/ Pad er ad ſkilia/ Vier eigum ad Byria Bænena af hreine og ſanre Kyñingu Guds/ fyrer huöria vier fraſkilder erū öllū Vantruödū Mönnum j: Þſſum Heime/ J þeſſare Kyñingu er kom en vor Sæluhialp/ ſo ſem Chriſtur ſeiger j Gudſpiallenu/ Joh. 17. Cap. Petta er þ eilyfa Lijf/ ad Meñ þecke þig Fader ad vera ſañan Gud/ Peſſe Kyñing/ hun er ſo ſem Dyr + Jngangz j Guds Rijke/ og j þann Himneſka Konunglega Sal. Par fyrer Bidiū vier ſtrax epter þa fyrſtu Bæn ad Guds Rijke kome til vor/ ad hañ vilie medtaka oſſ j ſitt Nadarrijke/ vier ſem lært höfum riettelega ad þeckia hañ. Hu ad eigum vier þar ad giöra? Skulum vier vera þar jdiulauſer? Langt fra þui: Par fyrer Bidium vier framleidis/ ad Guds Vilie meige ſkie af oſſ/ þad er/ Ad vier mættum alla Tijma fiñaſt Gude hlydner/ + giöra jafnan hans Vilia. Nu þurfum vier vid Næringar + Vpphelldis Lijfs og Sælar vegna/ Par fyrer Bidium vier j fiordu Bæn/ vm Naudſyniar Lijkamans:

amans. Og strax par epter vm Salaren ar Fædn/sem er Syndaña Fyrergiepning. Huad þa meir? Er þa bwed? Langt er þra þui. Þar koma þa eñ Freistingar/og margþalldlegar Haskasemder a allar siðer hiar þyrer oss ligg: stor Magt a/ad Gud veite oss Hialp og Hiastod/og lære oss vm siðer þa Sigur/Þar þyrer Bidium vi er seinast j Niðurlægenu/ad Gud vilie vardveita oss j Freistingonum/og frelsa oss þra Jllu

Til Skilnings þessarar þyrstu Bænar/þa framsetiast hier V. Spurningar/ad huorium vier skulum vel giæta.

I Huad er/ Eda huad kallast Guds Nafn?

II Huad er ad helga Guds Nafn?

III Kañ nockur ad helga Gudz Nafn?

IIII Huornen vörd Gudz Nafn helgad?

V Huornen skulum vier bidia/eda tiþ ka þessa Bæn?

Fyrsta Grein/ eda Spurning.

Fyrsta Spurning er/Huort ad Gud heþur nockud serlegt Nafn/ellegar eckert? Aþ Skiepnonū heþ: huor ꝛ ein sitt Nafn/

 og ei

og aþ þeirra Nöfnum vitum vier opt þ
ra Art og Edle. Slykt Nafn hefur Gud
ecke þörf ad hafa/med þui hañ er einn/
þar þyrer þarf hañ ecke þess Nafns vid/
ad verda so þraskilen. Hañ er alleinasta
eiñ/eilijfur/oseiganlegur/ovmrædelegur/
Og þó ad hans Guddomlega Maiestat-
is Essentia og Vera kuñe ecke med nöckru
Nafne ad nefnast eda vtseigast (so sem
vier lesum/ad Eingell Drottins sagde til
Manuach Samsons Födurs/Þui spyr þu
ad mijnu Nafne sem er vndarlegt/Judic.
13. Cap: Myklu framar mun þa Guds
Nafn vera vndarlegra) Þo samt kallast j
Heilagre Ritningu Guds Nafn/allt þad
sem Dyrdlega & vndarlega kañ ad hugast
og mælast/syngiast og seigiast/lesast ed-
ur skrifast vm Gud Födur/Son og Hei-
lagan Anda/Vm Guds Verud/vm Gu-
ds Vilia/og vm Guds Verk og Giörnin-
ga/Aþ þessum þremur Titlum/meigum
vier med nöckru mote fa Skilning huad
Guds Nafn er:

1. Guds Nattura/þad er/Hans Es-
sentia edur Vera/giefur hönum þad Na
fn/ad hañ sie eiñ og þreñur/eiñ In Essen-
tia og Veruñe/eñ þreñur j Persońönum.

2. Guds Ord kieñer oss og so huilijkt
aþ

ad ſie Guds Nafn/ j hvóriu hann hefur Nafn + Titla epter ſijnum adſkilianlegū Giórningum + Dygdum. So nefner Gud ſig/ Exod. 20. Sterkā + Vandlætara/ ſa er hefner Illſku Fedranna a Sonónū/ etc. Moyſes nefner Gud/ Exo. 34. Myſkūſa man/ Nádugan/ Polenmodan/ + Trufaſt an/ ſa ed fyrergiefz Illſkur/ Yfertrodſlur og Synder/ og fyrer hvórium ad eingeī er ſaklaus. Slijk Nófn til leggiaſt Gude vijda j Guds Orde.

3 Guds Verk láta eirnen j lioſe hans Nafn/ ſo ſem David ſeiger j Pſalmenum 78. Gud er kuñugur j Juda/ hans Nafn er ſtort j Iſrael. Hier ſkulum vier hyxa vm Verk Skópunareñar/ Endurlauſnareñ ar/ Helgunareñar/ Þau kieña oſſ hvórt + hvilijkt ad ſie Guds Nafn.

J ymſum Tungumálum hefur Gud adſkilianleg Nófn: J Hebreſku Male/ nefner Gud ſig Scaddai, j þui Samtale ſem hañ hafde vid Abraham/ Gen. 17. Cap. Þad þydeſt Almattugur/ þviad hū kañ ad giόra allt hvad hañ vill: Annar ſtadar vijdaſt j gamla Teſtamentinu nefnr eſt hañ Iehoua, Þviad hañ er eilijfur/ og hvad allar adrar Skiepnur eru/ þa hafa þær þ af hónum. Hañ kallaſt + Elohim

 vegna

vegna sijns Guddomlegs Styrkleika/ Magtar og Velldis. Adonai kallast hn̄ og eirnen/ Af þui ad han̄ vid Magt hell. dur ollum Skiepnum/ bæder hær og poss rar/ so sem Moderen Barned. Han̄ nefnes est og so Drotten̄ Zebaoth/ þad er alls Heriar/ huiad han̄ er sem ein̄ stryds Hofd inge/ og hönum þiona allar Skiepnur/ ꝛ allur Himensens Her/ til ad städa a mote Diofflenum ꝛ öllum ödrū hans Ovinum.

J Grisku Male hefur Gud Nafn þar af/ ad han̄ er sa af huörium vier hö fum Lijfed/ og sa alla Hlute veit og sier/ ꝛ nalægur er j öllum ættum. Hans Augu eru klarare en̄ Solen/ seiger Jesus Syrach 23: Cap. Og han̄ sier allt huad Madur: en̄ giörer/ ꝛ han̄ sier huad j heimuglegum Fylsnum er folged.

J Latinu Male meina sumer ad Gud hafe sitt Nafn þar af / ad hann giefur og veiter / en̄ hefur þo opriotanda epter.

J Þysku ꝛ Donsku Male kallast hi GVD/ vegna þess/ han̄ er goodr en̄ einge[r] añar/ so sem Christur seiger/ Luce. 18. Cap. Eingen er goodur nema Gud ein̄/ ꝛ allt huad gott er þ höfū vier af hönum.

Vier nefnum hn̄ ꝛ so DROTTEN/ huiad hn̄ ein̄ rædur ꝛ drottnar yfer Him ne og

ne og Jördu/ og öllum Hlutum sem þar
iñe eru. Med eiñ Orde ad seigia/ Guds
Nafn er Guds Ord/ j huöriu inneþaled +
iñelukt er allt þad sem talast og seigast
ma vm Gud.

Auñur Grein/ eda Spurning.

Huad er/ eda huad kallast ad Helga Guds Nafn?

Ad Helga eda Heilagan ad giöra nöckurn Hlut/er ad skilia hañ fra Almeñelegre Handteran edur ytre medferd Mannaña og ad Helga eda vijgia hañ Gude/ hönū alleina til Þionustugiördar og Dyrdar. Og þad sem so er fraskiled almeñelegre Medferd/og Gude sierdeilis gieþed + eignad/þad kallast ad vera Helgad. So er nu ad Helga Guds Nafn/ ad heidra og dyrka þ med allre Virdingu/og ecke fara mz þ/ + ecke hafa þad nie nefna þ/nema alleinasta til Guds Dyrdar + Heidurs og Þionustugiördar/eñ ecke til neins añars.

Guds Nafn er j sialfu sier hid allra Heilagasta/ Ja/sialfur Heilagleiken: Þo epter þui þad skiedur so/ ad þad þeckest ecke nie heidrast sem skyllde/ helldur vanhelga þad allmarger mz Afgudadyrkan/

Onytſamlegum Eidum og Suardögum/ þa bidium vier hier/ad Gud vilie þorſua ra Heidur ſijns Heilaga Naþns/og heþna a þeim ſem þad misbrwka/ ꝛ þad onyt ſamlega ſier j Muñ taka/eñ veita og gie þa/ad aller þecktu þad riettelega/ ꝛ þad akˈöllödu ꝛ dyrködu/ſo ſem Gud heimter ꝛ ſkipar j ödru Gudz Bodorde/þar hñ ſo ſeiger/ Þu ſkallt ecke leggia Naþn Drottins vid Hiegoma/ þ er/Þu ſkallt helga þ.

Þridi a Grein/ eda Spurning.

Quør kañ ad helga Guds Naþn ?

1 Þeir þyrſt ſem þeckia Gud/ Þuiad an ſañrar Gudz Kyñingar kuña Mañſins Hiarter vm Gud ecke ad vera hreinar/ſo ſem þær ſkylldu/Myklu ſijdr kañ þa Gu ds Þionuſtugiörden/ og hans Dyrkan ad vera hrein þyrer Gude ſem hun ſkyllde: Pharao Kongur haþde ecke Kyñing a Gu de/ þeckte hañ ecke/þar þyrer ſpottade hñ Gud/ſeigande/Huör er ſa Drotten/ad eg ſkule hlyda hönum ? Exod. 5. Cap. Señacherib Kongur var ſo galen/ad med þui hañ haþde yþeruñed þau Skwrgod/ ſem hañ meinte ad være ſterkare eñ Gud Gydinga/ þa hyrade hañ ad hañ mundi

and:

mdnelldlega yþernina Jerusalems Gud.
Þetta Tradz og Spott kom þar af / ad
hañ þeckte ecke Gud riettelega:
2 Þeir sem predika vm Guds Nafn ꝛ
hans Ord / epter riettre Guds Kynningu /
þeir Helga og eirnen Guds Nafn / huǒr⸗
ium Esaias Spamadur vijsar / Ad Le⸗
gem & Testimonium, þad er / til Lǒg⸗
malsins og Vitnisburdarins / eñ ecke aññar
stadar. O h / huǒrsu harla lijted mandum
vier vita af Gude / hefdum vier ecke hans
eiged Ord ꝛ Euangelium / Huar fyrer vær
aumer eigum Gude ad þacka.
3 J þridia lage helga þr Gudz Nafn /
siñ meir akta Guds Heilaga Nafns Lof
ꝛ Dyrd / eñ siñ Heidur / ꝛ seigia m: Dauid
j Psal: 115: Ecke oss / ecke oss Drottiñ /
Helldur gief þu þijnu Nafne Dyrdena.
4 Þeir Helga og eirnen riettelega Gu
ds Nafn / sem flyia og fordast / og forhin
drá allt þad huar af Guds Nafn kann
ad vanheidrast / þeir ed nidur kefia ǒllum
rǒngum Lærdome / epter megne / og ford
ast allar Villur / alla Vantru / allar rang⸗
ar Meiningar / j mote Guds Orde / og sañ
re og riettre Tru.

Fiorda Grein / eda Spurning.

F v. Huǒr

Hueinen verdur Nafn Guds Heilagt?
Pad skiedur fierdeilis mz V. Hattum.

1 Þegar vier medtökum til vor mz allre Virdingu allt þad sem oss er til sagt vnder Guds Nafne/ ellegar Guds vegna/ og hlydum þui/ og briotum ecke aþ þui. Vier höllldum eins Kongs Bod og Skipan/ sem tilheyrelegt og skylldugt er/ huad myklu framar erum vier þa skyllduger/ þad Gud lætur til seigia ꝛ bioda oss/ ad hallda þad/ ꝛ þar epter ad giöra:

2 Vier helgum og einnen Guds Nafn/ Þegar vier med voru Lyfferne ꝛ Frampferde lætum sia og merkia þad sama a oss/ sem Gud hefur boded og bifalad/ og lætum vort Lios skijna fyrer Mönnönum/ so ad Guds Heilaga Nafn eda hans Ord verde ecke lastad/ vegna vorrar jllrar Breytne. Hier vm talar Gud hia Spamanñenum Esaia 52: Cap. seigande/ Jeg helga mitt hid mykla Nafn/ enn þier vanhelged þad/ fyrer Heidnum Þiodum.

3 Vier helgum og so Guds Nafn med þui mote/ Þegar vier erum þolenmoder vnder vorum Krosse og Motgange/ og höllldum oss fast vid Gud mz stödugu trunadar Trauste vm hans Hialp og Hiastod/ þa oss allra mest aliggur.

Vier

4 Vier helgum ✝ eirnen Guds Nafn/ þegar vier jatum og medkiennum þad i Opsoknenne/ þa vier annad hvort verdum ad falla j Manaña Hendur/ ✝ missa Lijf ed/ ellegar ad afneita Gude/. Ad vier ecke þa hrædust Hoot og Ognaner þeirra Omilldu/ helldur glediunst med Gudz Postulum/ Actor. 5: Cap. Ad vier erum verduger þess/ ad lijda nockud fyrer Gudz Nafns saker/ so sem giört hafa aller Guds Pijslarvottar þeir ed med Vthellingu Blods sijns/ hafa Guds Nafn helgad:

5 Vier helgum ✝ so Guds Nafn/ Þegar vier ecke alleinasta heidrum þad sialfer/ sem nu er sagt/ helldur ✝ so/ þegar vier til styrkium/ og komum þui til vegar/ med Ordum eda Aminingum/ med Hootunum eda Hardindum/ ad adrer giöra hid sama. J þessa Meining hafa marger Heilager giört mijkel Afreks verk/ til ad efla og vtbreida christelega Tru/ ✝ Guds Nafns Dyrd og Heidur/ So og þeir sem vanlætt hafa vm Guds Nafns Dyrd og Heidur/ So sem ad giörde Phineas sonur Eleasari/ Num. 25: Cap. Vid þañ Jsraelita sem openberlega lagdest mz eiñe Madianiteskre Kuinnu/ j mote Gudz Bodorde/ huörsu ad hañ lagde þau bæde j giegnum.

A.fodde.

A soddan Vandlætingu Guds Nafns veg na være ecke Vanþörf a þessum vorum Dögū. Moyses brende til ösku þañ Gull kalf/sem Aaron vpreiste Guds Nafne til Hæduungar/Exod. 32. Cap. Dauid kuñe ecke ad lijda/ad Goliath hædde Guds Nafn/1.Reg.17.Cap. Vm Eliam Spa mañ lesum vier/huad hañ giörde vid Achab/ȝ Baals Presta/til ad forsuara Gu ds Nafns Dyrd og æru. Christur sialfur/ Matth. 22. rak vt af Mysterenu þa sem selldu ȝ keyptu/Guds Nafns Dyrdar vegna. Mz þessum hætte eigū vier alla hlute ad giöra/Gude ȝ hans allra Heilagasta Nafne til Lofs ȝ Dyrdar/og Helgunar.

Fimta Grein/ eda Spurning.

Huornen eigum vier ad brwka/eda tijdka þessa Bæn?

1 Fyrst j vorum daglegum Skriptarmalum fyrer Gude/ Þar eigum vier ad jata og medkienna oss fyrer þakunnugar/ aumar og blindar Mañeskiur/ j þui öllu sem Gud og hans Dyrd ahrærer/ Þuiad vier þeckium huörke Gud nie sialfa oss/ nema ad vier lærum þad af Guds Orde/og nema Heilagur Ande oss vpplyse/ So

So Gud ma nǽda vorn Blindleika. Eiñ aþ þeim gǫmlu Lǽreþedrum S. Cyprianus hann gieþur þessum Bǽnum vndarlegt Naþn/ og kallar þǽr SKIEÑDAR TITLA/ aþ þui ad vier vtmǽlum oss j þeim sialþer/og j liose lǽtum huad vier j Skillde berum/ þad er/ vier lǽtum j liose vora eigenlega Skǫm̃ og Vanǽru. Vier eigum (seiger hann) alla Tijma ad bidia/ so sem þeir ed stadder eru a mille allmargra þeirra sem þallner liggia/ enn allþarra þeirra sem standa/ og bidia vm Nǽd/bidia vm Hialp og Hiastod j ǫllũ Eymdum/Haska og Voda. Þetta ǽttum vier ad hugleida hia sierhuǫrre Bǽn j FADER VOR/ og harma vora Syndumspillta og þordiarþada Nǽtturu. Eñ j þessare Bǽn jatum vier og klǫgum vorn andlegan Blindleika þyrer Gude. Lijkamlegur Blindleike er mijkel Plaga/ þo er Sǽlarennar Blindleike myklu skadsamlegre: Þeñan vorn Blindleika eigum vier hier ad grǽta/ad vier myklu meir + þram ar hǫþum alla Daga vanheidrad Guds Naþn/ eñ helgad og heidrad þad.

2 Med þessare vorre daglegre Bǽn + Suplicatiu/bidium vier aþ oss Gudz Naþns Vanhelgan/huǫria vier hǫþum drygt

og

og þramed ålla vora Daga/og oſkum ad hun ſkule ecke ſkie/ Þar þyrer bidium vier vm Heilagan Anda/ ad hann ſtyre oſſ og ſtiorne/og vpplyſe vor Hiörtu/ ſo ad vier hier epter alla tyma/ mættum riettelega þeckia/helga/loþa og dyrka Guds Naþn j Heilſu og Siukdome/ j Medlæte og Motgange/j Fatækt og Rijkdome/j Lijþe og Dauda/ Og ad hann villde auka og eþla med oſſ Kynning ſijna ⁊ ſijns Vilia/ So ad vier mættum betra oſſ/⁊ vera ſn̄ good Skola börn nær vier heyrum hans Ord/ſo ad vier leggium Eyrun til ad heyra þad/ Hiörtun til ad vardueita þad/ Sknſemena til ad ſkilia þad/ Tunguna ⁊ Munnen til þeſſ ad tala þar vm/ Vilian og Mætten til þeſſ ad breyta og liþa þar epter. Og med þui / ad ſlijkt kann ecke ſkie an Predikunar Embættiſins/ Þa bidium vier þig/ Herra Jeſu/ Gieþ þu trulynda Erþidara j þijna Kornſkieru/ Þuiad Kornſkieran er mijkel/ en̄ tru-er Verkamenn eru þaer. Og med þui Predikunar Embætted kan̄ ecke vid magt ad halldaſt/nema chriſteleger Yþeruall-demenn vernde þad/ þui bidium vier þig

z þar

z þar med Himneskur Fader/ad þu vard
ueiter alla christelega Konga Herra og
Høfdingia/so ad Kongarner sie Faostur
fedur þiñar Christne/enn Drottningar
nar Fostrur/so sem þu hefur lofad fyrer
Muñ Spamañsins/ Esa. 49. Cap.
Nu mz þui ad aller Meñ/j huørre hellst
Yfer valldz stiett þeir eru/ eru daudleger
og falla fra/optast þeir fyrre enn adrer
sem nytsamaster eru/huad ed skiedur vor-
ra Synda vegna/þa bidium vier þig vor
Fader/ad þu vilier vera med øllum christ
elegum Hwsfedrum og Forelldrum/z gi
fa þm Raad þar til/ad vppala sijn Bø
rn j Gudz Otta/so ad þau mætti seirna
meir verda duganleg til Andlegra z Ver
alldlegra Stietta/j þiñe Christne/ so ad
Dyrd og Heidur þijns Heilaga Nafns
halldest vid magt/ og fare ecke med oß j
Grøfena. Eñ af þui ad þitt Heilaga
Nafn hefur ætijd marga Ovine z Mot
standara/a þssum Døgum/sem eru Tyr
kiar og Papistar/og marger adrer Ogud

leger

leger Yperuauos menn/jafnvel a midal
Þeirra Christnu/Þui bidium vier Þig aud
miuklega elskulege Fader/ Ad Þu annad
huort hepter og afstyrer Þeim/ ellegar
snuer Þeim til Jdranar.

3 J Daglegu Framferde voru/Þa eig
um vier og ad leggia allt Kapp og alla
Astundun a allt Þad huar med eda huar
af Guds Nafn kañ ad Helgast/ eñ flyia
og fordast allt Þad af huóriu eda huar
med Þad kañ ad vanhelgast/sem er rang-
ur Atrunadur/Vantru/ Fiólkynge/Eidar
Forsœner/O Þolenmœde/Hœdne/Spott
og allskyns Hneyxlaner j óllu voru Fram
ferde og allre Vmgeingne.

Slijk Helgan Guds Nafns er harla
naudsynleg/j óllū Stiettū hœrre ꝛ lægre.

1 Fyrst j christelegre Kirkiu/So ad Þ
Heilaga Predikunar Embœtte/ꝛ óll gud-
leg Þionustugiórd meige vid Magt halld-
ast/epplast og aukast j Christnenne.

2 J Verallde̊legre Valldstiorn eiga Hó-
fdingiarner ad kosta Kaps Þar a/ad Þar
sett verde good og christeleg Lóg/ og ad
christeleg Disciplina Straff og Refsing
vid Magt halldist epter Lógum/ So ad
Gudz Nafn meige Þui betur helgast/Þui-
ad

ad huar ecke er Age + Refsing/ þar er eins
// gen Ara. Þetta ættu Valldmen vorer
// vel ad hugleida/ ef ad þeir vilia ecke
// vera Hræsnarar fyrer Gude/ellegar kun
// na þeir alldrei ad lesa eins Fader vor
// riettelega / Huórnen kann einn Vallds
// madur ad seigia/ Helgist þitt Nafn/
// enn lætur þo allskyns Synder og Glæ
// pe orefsta hia lijda/ þuert j mote Gu
// ds Lögmale og Lögönum/Guds allra
// Helgasta Nafne til Vanhelgunar og
// Stygdar/ þui er Ræd þeir hugse hier
// vm riettelega/ Ad Skullda tijmanum
// og Reikningsdeigenum kiemur.
3 J Hwsstiorneñe edur Bwskaparlag
enu eiga Forelldrar + Husbændur ad legg
ia alla Astundan a/ ad Nafn Guds verde
Helgad af þeirra Börnum/þeim sialfum
og öllum þeirra Hiuum/Ellegar er þad
ecke nema Spott/ þo þeir Daglega Bidie
og lese þessa Bæn/ og giöre önguan hlut
epter heñe/Huad marger slijker eru/ þad
ma Gud nada og betra. Þar fyrer geins
gur þad so til/ad so sem þeir hirda vm
Gud og Helgan hans Nafns/ so hirder
Gud vm þa aptur a mote/ So sem hañ
seiger/ 1. Reg. 2: Cap. Huör hañ heids
rar mig hañ vil eg heidra/ og huör mig
G. þer

þorſmaar/ hann ſkal þorſmaadur verda. Þetta er viſſelega Søken/ huar þyrer mør gum ſo jlla og bagt geingur j Buſkapar lagenu/ og j øllum ødrum Stiettum/ Aþ þui ad Menn villia ecke hyra vm Guds Dyrd og hans heilaga Naþns Helgan/ þar þyrer vill Gud ecke gieþa þeim Heidur og Bleſſan/ huørke þeſſa Heims nie annars.

Ad vær mættum hans Heilaga Naþn aþ øllu Hiarta Heidra og Helga/ þar til gieþe oſſ vor Himneſkur Fader ſijna Naad/ þyrer Jeſum Chriſtum/ Amen.

Þridie Sermon/ edur Predikā.

Vm adra Bæn.

Til kome þitt Rijke.

Þeſſe Bæn hanger ſaman vid þa þyrſtu/ Þuiad Guds Naþn kañ ecke ad Helgaſt aþ oſſ aumum Syndørum/ eþ ad Gud rijker ecke j oſſ þyrer ſiñ Anda. Þar þyrer ſeigum vier ſo. Himneſkur Fader/ Þad er ad vijſu vor Skyllda ad helga þitt Naþn/ ad þeckia loþa og dyrka/ z akalla

hial-

þig/ og ſtyrkia til/ ad Menn þecke þig.
Enn vier erum til alls þſſa oduganleger/ vanſkickader/ veyker og overduger/ Kom þu þar þyrer oſſ til Hialpar/ og ſtyrk oſſ til alls hins Gooda.

So höfum vier nu ad hüra/þyrer hu⸗ örïar Greiner ad Chriſtur hefur innſett þeſſa Bæn j Fader vor/Og eru þær ſier⸗ deilis þriar:

1 Hvenar ſem hellſt ad vier leſū þſſa Bæn/ þa ſkulum vier reña Huganum til þeſſ Rÿkis wr hvörju vier vorum burt ſteytter og rekner þyrer Syndena/ J þui Rÿke var Riettlæte/ Fridur/ Fögnudur og Meinleyſe/ eñ nu erum vier ordner Rang⸗ læter/ og aumer Syndaþrælar:

2 Oſſ ber ad hugleida/hvörſu ad vi⸗ er nu erum þædder og borner/ ecke j Gu⸗ ds Rÿke/ helldur j ödru Rÿke/ ſem er Di öfulſins/og erum j þui bundner og herteck⸗ ner. Enn j þeſſare Bæn bidium vier og oſkum / ad vær mættum wr þeſſu Rÿke verda leyſter og frelſader/ ſo ſem Fangar wr Myrkvaſtofu/ og Fuglar wr Snöru:

3 Pridia Grein/Hvar þyrer þeſſe Bæn er hier ſett/ er þeſſe/ Ad vier ſkulum læta oſſ j Hug og Hiarta falla vora Eymd og

vorn Vanmætt/ Vier kuñum ecke med vo-
rum Kröptum/ Styrkleik/ Mætte eda
Megne vr Dioꝼulsins Rijke ad briotast/
eda burt þadan ad komast / jnn j Rijked
Jesu Christi/ þad er oss omögulegt. Þar
fyrer liggur oss Magt a/ ad vier oaplaat-
anlega bidium/ seigande / Til kome/ Til
kome þitt Rijke.

Enn vppa þad/ ad þesse Bæn verde
oss liosare od skilianlegre/ þa skal vel gi-
æta ad V. Spurningum/ eda Greinum/
sem hier verda framsettar:

I Huorsu margra handa Rijke ad
eru j þessum Heime?

II Huad Guds Rijke sie?

III Huor ad sie Mismunur a mille
Guds Rijkis og annara Veralldle-
gra Rijkia?

IIII Huornen Gudz Rijke kome til vor?

V Huornen vier eigum þessa Bæn ad
bidia/ eda tijdka?

Fyrsta Grein/ eda Spurning.

Hier j Heime eru sierdeilis þriggia
handa Rijke/ Þad fyrsta er Dioꝼulsins Rij-
ke/

ke/ Annad er Guds Rÿke/ Þridia er Veralldlegt Rÿke/ Þuiad med þui ad vier bid ium vm Guds Rÿke/ad þad meige koma til vor / Þa medkiennum vier/ ad þar er eitt annad Rÿke/huőrs Magt og Valld vier þinnum og þormerkium:

Vm Dioþulsins Rÿke.

Talar Heilög Ritning/ og skyrer oss þra/ huőrnen þui Rÿke er vared/ sem er j þann allra vesta Mäta/ sem vera kann.

1 Hyggium þyrst ad Vpphaþe þessa Rÿkis/ þa verdum vier ad jata og medkienna/ad hañ heþur þeinged þad j Fyrstuñe med Suikum og Slægdum / enn ecke med Magt eda Vallde/ þa ed hann sueik vora þyrstu Forelldra. Þessu Rÿke vill hann sijdan ecke auduelldlega sleppa/Þar þyrer kallast hañ Princeps Mundi huius, þad er/ Hőþdinge þessa Heims/ Johañ: 14. + 16. Cap. Ecke so sem hañ haþe reked Gud þra Rÿke/ sem m̃z riettu er Heimsins Hőþdinge/ Helldur aþ þui/ad hann þinnur daglega þa allmarga/ sem læta hañ styra og stiorna sier hier j Heime/huad Gud lijdur og lætur so skie/þeirra Illsku og Hreckvÿse þar med ad straþþa.

2 Aþ huőriu Tileþne Dioþulsins Rÿke er komed j Heimen/ þad kienner oss S.

Pall/Róm. 5. Cap: þar hañ seiger/ Ad
þyrer Syndena/ eda aþ Syndenne sie bæde
Dauden og allt jllt jnnkomed j Heimen/
ꝛ þyrer þessa skulld ætte Synden ad vera
oss med riettu andstyggeleg.

3 Eþ þu villt vita/ huar med Dióþulleñ helldur sijnu Rijke vid magt/ og eyk ur þad og eþler hier j Heimenum/ þa er þad þetta tuent LYGAR og MORD/ Þar med vpþyriade hñ þad/ ꝛ þar aþ ver þad/ og þar aþ eykst og eþlest þetta myrk raña Rijke/ j huóriu ad allskyns Synder og grimleger Glæper Daglega drygder verda:

4 Eþ þu spyr þar ad/ huórt Sathan heþur Lucku og nóckurn Framgang j sijnu Rijke? Þa meigum vier jata ꝛ med ganga/ ad hans Lucka og Framgangur er mijklu meire eñ vera skyllde/ þui midur: Þuiad Heimur þesse hañ er nu plycktadur vnder hañ/ Og soddan yþervalld heþr Dióþulsins Rijkt þeinged/ ad huar hellst Dióþullen heþur heila Kirkiu/ þar heþur Gud naumlega eina litla Capellu:

5 Viller þu þramar vita/ huór ender verda mun a Dióþulsins Rijke? Þa liggur þar til soddan suar/ Ad þetta Rijke vill haþa eirn sargrætelega jllan Enda/
Þuiad

Þuiad Syndarenar Laun ꝛ Kaup er Dauden/ ſem ſkrifad er til Rom. 6. Cap. Þeir ed hönum þiona þeim launar hann med eilijfum Helvijtis Kuolum ꝛ Pijslū/ alijka ſo ſem ſkiede Jſraels Sonu j Egip talande/ þeir ed þionudu Pharao Konge og hvoria hañ þrælkade ſem ſkynlauſar Skiepnur/ med Leirburde og ödrum omȯgulegum Þrældome/ þa voru þeirra Laun ecke önnur eñ Högg og Slög/ Plagur og Pyntingar/ og hryggelegt Drap meinlauſra Smabarna. Slijkra Launa meiga þeir aller vona og vænta ſier ſem þiona þeim grima Pharaone Dioflenum. Þar fyrer er Rad ad lata af Syndönum gióra ſaña Jdran/ vera ecke Syndareñar Þionar og Þrælar/ og lia ecke Limu vora Syndeñe til þionuſtu/ Þuiad Endalok ſlijkrar Þionuſtu er Dauden/ Rom. 6:

Vm Guds Rijke.

Talar Ritningen allvijda (ꝛ þar vm ſkal ſeirna meir fleira verda talad) ad Gud hafe vppreiſt og byriad eitt Nadar Rijke j giegn Reideñar rijke/ Eitt Lioſins Rijke j giegn Myrkrañа Rijke/ Eitt Riettlætis Rijke j giegn Syndareñar Rijke/ So ad Dioſulſins Magt og Valld ſem hñ hafde feinged yfer Mañkynenu vegna

 Synd

Syndareñar/mætte minka og aftakast/ i ad Mañskiepnan mætte ad nyiu porlykast vid Gud/ verda frelsud og leyst wr Dioflulsins Ryke/til ad þiona Gude j Heilagleik og Riettlæte alla Æfe/ so sem skrifad er/ Luc. 1. Cap. Vm þetta Ryke sten dur skrifad/Psalm. 2. 45. 72. Esa. 9. Jerem. 23. Cap. og einkum hia Daniele Spamañe. Og S. Pall/ til Coloss: 2. Cap. Prysar ᵹ lofar Gud ᵹ Fodur vors Herra Jesu Christi fyrer þad/ ad hñ hef ur leyst oss af vallde Myrkrañа/ ᵹ sett oss j Ryke syns elskulega Sonar/ j huoriu vier hófum Endurlausnena fyrer hñs Blod sem er Syndaña fyrergiefning.

Vm Veralldareñar Ryke.

Pad eru þau synelegu Imperia Mundi a Jórduñe/ad eirn er Keisare/añar er Kongur/ ᵹ cet. Þesse Ryke eru af Gude jñsett og skickud/ og hañ giefur þau þeim sem hann vill. Og j ónguan mæta heyra þau Dióflenum til/so sem hñ skamlega laug Matth. 4. Cap. þa hañ freistade Christ. Vppa þsse Ryke skulum vier ecke for læta oss/og ecke bidium vier par vm þau j þessare Bæn. Þau vmskiptast og breytast/og verda teken fra einum ᵹ giefen ódrum/ epter Guds Vilia/ so sem Daniel talar

talar þyrer Nabagodonoſor Konge/ vm þiόgr einualldo Rÿke a Jórdune/Dan. 2.

Aunur Grein/ eda Spurning.

Quad er þa Guds Rÿke?

Heilóg Ritning talar vm þrezallt Rÿke/ſem Gude til heyrer.

1 Þad þyrſta er Rÿke Gudlegs Almættis/ Þad Rÿke heþur eckert vpphaþ/ † ei helldur nóckurn enda/ Þetta Rÿke er Heilagrar Þreñingar/þra Eilÿþd til Eilÿþdar/ ſo ſem Dauid ſeiger j Pſalm. 145. Þitt Rÿke er eilÿþt Rÿke/ og þitt Valld varer vm Allder og ad Eilÿþu/ Þar þyrer kallar S. Pall Jeſum eirn ſælan † alleina Volldugañ Kong yþer óllum Kongū/ og eirn Herra yþer óllum Herrum/ ſiñ alleina er odaudlegur/ 1. Timoth. 6. Cap. Þeſſu Rÿke ſtiornar Gud med þeim hætte ſem hañ heþur til ſett og ſkickad j vpphaþe. Vnder Vallde þeſſa Rÿkis eru Bæde jller Meñ og gooder/ jaþnuel Dióþullen ſialþur/allt hans Rÿke/og aller óvrener Andar/Hann heþter þeim og j Taumi helldur/ ſo ad þr kuña ecke minſta ſkada ad gióra/nema Gud leyþe þeim þ.

2 Þad añad Rÿke Guds kallaſt hans

Myſkunar Rijke og Nadar Ryre/ þad byriadeſt med Jeſu Chriſto/ og mz þyrſta Fyrerheite vm hans Tilkomu/þegar hañ barſt j þeñan Heim/liet ſig vmſkiera og ſkijra/ Þa vpphofſt aluarlega hans Nadar Rijke/einkum þa hañ tok til ad predika Euangelium Rijkeſins/og giora ſijn ar Jardteikner. Vm þetta Rijke talar Chriſtur j Gudſpiallenu ſo/Fra Døgum Johañis Skijrara/og allt til þeſſa/lijdur Himnarijke valld/og oþrijkes Menn taka þad til ſijn/Þad er ſo ad ſkilia/Nu er ſa tijme komen/ad Meñ briotaſt wr Rijke og Fangelſe Andſkotans z Heimſins/ og þreyngia ſier jnn j Guds Rijke med ſañre og riettre TRV. Hugleidū huorſu Dyrdarlega Herran Chriſtur heþur dro ttnad j þau þriu ar ſem hann vmgiegſt hier a Jørdu/z predikade/og giorde ſijn daſemdar Verk/ Huorſu vollduglega drottnade hañ yþer Syndeñe/Daudanum z øllum Siukdomum/ lijka eirnen yþer Dioflenum ſialþum/ huorn hañ med Magt z Vallde vtrak aþ Fatøkum og aumum Møñum er ſetner voru aþ Dioflenum/ ſo ſem Gudſpialleg Hiſtoria noglega vtuijſ-

ar.

ar. Vm þetta Rÿke talar Gabriel Eing
ell til Mariã/ꝛ ſeiger/ Ad þar ſkule eing
en Ender verda a hans Rÿke: Og j Da-
uids Pſalm. 2. ſeiger Gud Fader ſo/
Jeg heþ ſett minn Kong/yper mitt Hel-
ga Fiall Sion. Med þeſſum hætte rÿk-
er Herran Chriſtur a þeſſum Deige j ſinne
chriſtelegre Kirkiu/ Og þad ſkiedur eñ nu
ſem hann ſialþur ſeiger/ Luc. 17. Cap.
Regnum Dei intra vos eſt, Guds Rÿke er
hid jnnra med ydur. Med tueimur hættū
er Guds Rÿke med oſſenn nu a þeſſum
Deige/ Fyrſt Almeñelega j Heilagre Guds
Chriſtne/ og Sõþnude Riettruadra/ þar
Chriſtur ſialþur Drottnar og Verkar med
Guds Ords Predikun/ꝛ riettre Handtier-
ingu Sacramentanna/ þyrer Styrk ꝛ Kr
apt hins Helga Anda. Þar næſt er Guds
Rÿke og eirnen j huørs Mans Hiarta ſiñ
ottaſt Gud/Þar ſitur þeſſe Vlꝛadar Kong
ur Jeſus/ſo ſem j ſÿnum Konglegū Sal/
og byr j hans Hiarta ꝛ ſtyrer hans Sælu
og Lÿkama hid jnnra og ytra/ og ollum
hans Limum/ eins ꝛ eirn Kongur ſÿnum
Vnderſatum/ og lætur þa þiona liþanda
Gude. Chriſtur ſeiger Johañ: 14. Cap.
Huør hañ elſkar mig ꝛ geymer miñ Ord
Jeg og Faderen ſkulum koma til hans/ꝛ
hapa

haſa Viſt hia hönum. Þetta er miög hug·gunarſamlegt/ad þu veiſt/ad ecke alleinaſta Guds Rijke er med þier/eþ þu ottaſt Gud/ helldur og Gud ſialfur/ Þar fyrer ættum vier Gud ad elſka/og ſkick a oſſ ſo ſem Guds Börnum ber og hæfer.

Guds Dyrdar Rijke.

Er eilijft Lijf og Saluhialp/j huör in ad Christur mun afhenda Födurnum Rijked/ 1. Corinth. 15. Cap. Þad er ſo ad ſkilia/ Hañ mun leida chriſtelega Kirkiu/þad er/alla Guds Vtualda og Bleſſada/fram fyrer Gud Födur/glada ꝛ fegna/vegna þeſſ Sigurs ſem þeir þa hafa feinged a öllum ſijnum Ovinum/og ſeigia ſo/ Elſkulege Fader/ hier hefur þu þa chriſtelega Kirkiu/fyrer huöria eg hef lided Pijnu og Dauda j Heimenum/ ꝛ er vpp aptur riſen/Hana hef eg verndad og geymt/og komed heñe j giegnum Daudan til Lijfſins. Medtak þu hana nu Fader/ ꝛ giör hana eilijflega Saluholpna.

Vid þſſa Rijkis ofallvalta Von/ſkulum vier jafnlega hugga oſſ j þeſſa Heimis Eymdum ꝛ Þrældome/ꝛ þeſſa Hugg un giefur oſſ ſialfur Christur/ Luc. 18. Vertu ohrædd/þu hin litla Hiord/ Þui ad þ

ad þad þocknast ydar Fodur/ad giefa yd ur Rijked.

Enn huór Giæde skulu vera j þessu Rijke ? Margfalldlega mijkel og mörg.

Fyrst mun þar vera fullkomlegt Ricttlæte / Þar mun huórke vera Valld nie Ofrijke/sem opt ber til j þessum Veralldlegum Rijkium/huar Magten geingur yfer Rictten/og þar þeir rada sem Rijked hafa meira: Þar næst hafa Vtvalder j þessu Rijke/ fullkomen Frijheit / og eru þa frij fra óllu Illu/ann allrar Hindranar: Epter þessu Rijke forleinger ecke all einasta oss Mennena / sem erum Þionar ꝛ Prælar j þessum Heime/helldur ꝛ so eirnen allar Skiepnur/sem vanbrwkast/og Hiegomanum eru vnderokadar j mote sijn um Vilia/þær hafa ꝛ so Vmhyggiusamlega Forleinging / og bijda med oss epter Openberan Guds Barna/Rom. 8. Cap.

Framar meir mun þar vera yferfliotanleg Nægd allra Himneskra Giæda/ꝛ Gud mun sialfur vera þar allt j óllum/ 1. Cor: 15. Cap.

Gud mun og sialfur j sine Guddomlegre Dyrd/og sijnu Maiestatis Vellde eilijflega vera þar nalægur/og Guds Vr=

valds=

valder munu sia og skoda hann/ Andlite til Andlitis:

Þar mun og vera j þui Guds Dyrdar Rijke / oendanleg Dyrd og Sæla / pyrer Guds Vtvalda/ huör alldrei mun bregdast nie þriota / og alldrei vmbreytast/ nie leidast/ eda minka / helldur blijfa og vera ein og hin sama ad eilijfu.

Gud Himnestur giæfe/ ad vier aller/ einn med ødrum hefdum Girnd z Astun dan a þessu Lijfenu/ huar ad er Lijf an Dauda/ Lios an Myrkra/ Vngdomur an Elle/ Fridur an Oþridar/ Rijke pyrer vtan allan Enda/ seiger hinn Heilage Augustinus.

Þannen bidium vier j þessare Bæn/ vm Guds Nad og Dyrdarrijke/ ad þad mætte koma til vor. En þad skulum vier vita/ og vakta oss þar pyrer / ad huör hann er ecke trwr og Gude vndergiefen og hlyden j þessu Nadarennar Rijke/ sa bær alldrei ad eignast Dyrdarennar Rijke/ huör hann er ei godur Þegn j Guds Nadar Rijke/ þeim giefst alldrei Nad nie Megn ad vera j Dyrdar Rijke.

Þridia

Þridia Grein/ eda Spurning.

Huør er Miſmunur a mille Veralldar Rijkia hier j Heime/ z Guds Rijkis?

Hañ er falen j V. epterfylgiande Greinum.

1 Fyrſt eru Perſonur Kongañna miøg olijkar/ Þuiad j Guds Rijke er Chriſtur Gud og Madur Konungur: Eñ aller ad≈rer Kongar eru Menn daudleger/og vnd≈ergiefner allſkyns mannlegre Veyke/ z Teg≈und/Syndarennar vegna/ Þeir þuingaſt med Sottum og Suikdomum/ þeirra Lu≈cka er falluøllt/ þeir kunna ecke ad hialpa ſialfum ſier/ auk helldur ødrum: Þa A≈lexander Magnus fieck Saar j einum Bar≈daga/ og hans Augnaþienarar ſtodu j kringum hañ/ z kølludu hañ Son Iouis/ þad er Son Guds: Þa ſuarade hañ/ſeig≈iande/ Þetta Saar bevijſar mig ad vera daudlegan. Sagt er vm Kong Chriſtian loflegrar Miñingar/ad hann hafe eitt ſiñ ſo talad j ſijnum Veykleika/Menn ſkrifa z kalla oſſ oyfervinanlega/eñ þo ſlær lijt≈tel Kølldu ſott oſſ nidur/ og vm Koll.

2 Ef ad vier alijtum og ǒcktum Efla≈ing eda Aukning beggia þeſſara Rijkia/

og

og hvörnen þan vid Magt halldast/ þa vitum vier/ad optast vilia Menn vnder sig Lönd og Rijke/med Strijde og Hernade/ og styra þeim sijdan med Magt og mañlegum Vijsdome: Enn Rijked Christi hefr ngua veralldlega Magt sier til Styrks og Eplingar/helldur alleina þad Heilaga Predikunar Embætte/hvört ed Hiörtun Manna hrærer/og styrer þeim/fyrer Krapt og Verkan hins Heilaga Anda. So sem Christur seiger/ Joh. 18. Cap. Mitt Rijke er ecke af þessum Heime.

3 Ef vier hugleidum/hvad best + dyrmætast er j bádum þessum Rijkium/ þa meigum vier medkieña/ ad j Veralldlegum Rijkium er eingen hlutur betre + æskelegre enn Fridur og Spekt/Hvad þo stundum skaña stund varer. Enn j Rijkenu Guds/þar er sa Fridur hvörn Veröllden kan ecke ad giefa/ þar er og oendanleg Dyrd/+ aller adrer goder Hluter eru þar.

4 Ef vier vilium akta og alijta þa synelegu Dyrd/Hefd og Heidur/Magt og Maiestat beggia þessara Rijkia/Þa hefr Christi Rijke harla lijted Alit fyrer Heime þessum. Þad er eitt Krossins Rijke/ so sem S. Pall seiger / Rom: 5. Cap. Vier stærum + hroosum oss af Hörmung

uñe

ūſe/med þui ad Hörmungen aꝼlar Holen
mæde/ og Holenmæden aꝼlar Reynſlu/ &
Reynſlan aꝼlar Vonareñar/ Enn Vonen
verdur ei til Skam̃ar. Tertullianus einn
aꝼ ellſtu Lærefedrum ſeiger ſo/ Blod Hei-
lagra Pijſlarvotta er Sæde Chriſtenna
Mañа/þad er ad ſkilia/ Aꝼ þeirra ſtód-
ugre Jatningu/ ſem Daudan lijda ꝼyrer
Chriſti Naꝼns ſaker/ꝼa adrer Styrk Tru
ar og Medkieñingar & Stódugleiks/ allt
til Daudans.

5 Eꝼ ad vier umhuxum/ huad leinge
þeſſe huórutueggiu Rijke vara og blijꝼa/
þa er Chriſti Rijke Eilijꝼt og oendanle-
gt/Eñ þeſſa Heims Rijke/ þau haꝼa viſſ
an aſettan Tijma/ huórſu leinge þau [illegible]
nu ſtanda/ Og þegar ſa Tijme er ute og
endadur/ þa ꝼalla þau og ꝼoreydaſt/Syn
dañа vegna. Su ꝼyrſta og elliſta Monar-
chia edur einualldz Rijke j Heimenum/ſiñ
var þeirra j Aſſyria/ſtod leingſt/ſem var
um 1536: Aara bil/ꝼra Nino ſem ꝼy-
rſt bygde Ninive borg/ og allt til þeſs
ad ſu Babiloneſka Herleiding var ute/ſij
dan ꝼieck þad Enda. Rijke Perſanna og
þeirra j Babylon/ ꝼra ꝼyrſta Konge Cy-
ro/og allt til Alexandrum Magnum ſtod
um 200. ar. Sijdan hoꝼſt Rijke Grick-

ia/ allt til Augustum þess Romuerska Keisara / og stod þad ecke meir/ enn 280. ar: Þetta hid Romuerska Rijked sem er þad seinasta/þad stendur a veykum Beinum/og er so sem balled/ Eins er vm óll óñur Konga Rijke a Jórduñe/ad þau standa ecke leinge/ Eñ Rijked Christi þad varer eilijflega/og hefur onguan Enda. So er skrifad vm Alexandrum magnum/þegar hañ heyrde/ad Aristoteles hñs Læremeistare disputerade vm þad/ad fle ire Heimar være eñ einn/þa hafe hañ grated vt af/ af þui ad hann hefde ecke enn vnned einn Heim allañ vnder sitt Valld. Enn honum hefde mijklu meire Magt leiged a þui/ad grata epter Christi Nadarrijke/og girnast þad/og leggia sig epter ad fa þad og ódlast.

Fiorda Grein/ eda Spurning.

Huernen kiemur Guds Nadar rijke til vor?

1 Vier skulum fyrst hura vm Vpphaf Guds Nadarrijkis/þad byriadest + þad openberadest mz þui fyrsta Fyrerheite sem Gud gaf Adam og Euu/þar hañ sagde/ Kuiñuñar Sæde skal sundurmelia Hógg- orm-

ōrmſins Hōpud / Sem villde Gud ſo ſeig
ia / Kuñded ecke / Diōƒullen ſkal ecke alla
tijma drottna yƒer ydur / þar ſkal ſa ko-
ma ſem er Sonur Guds / hañ ſkal briota
nidur Diōƒulſins Verk / 1. Johñ. 3. Cap.
Eñ huōrnen oſſ ber ad ganga j Guds Rij
ke / þad kieñer oſſ Guds Lōgmal.

2 Þar næſt ſkulum vier hura vm En
durnyan Guds Nadarrijkis / hun er ord-
en ƒyrer Chriſtum ſialƒan / huōr ed allar
vorar Synder heƒur teked vppa ſig / ꝛ gie
ƒed oſſ ſitt Riettlæte / og heƒur yƒeruñed
Diōƒuleñ / og vtreked hañ / So vier meig-
um nu med ƒullu Trauſte ſeigia / ſem S.
Pall ſeiger / Rom. 8. Cap. Huōr vill giō
ra Guds Bōrnum nōckurn Hlut ?

3 J þridia mata ſkulum vier hura
vm Stadƒeſting Guds Nadarrijkes / Hun
ſkiede a Huijtaſuñudag / þegar Heilagur
Ande var ſynelega vtſendur / ſem er Ande
Fyrerheiteſins / og Pantur vorrar Sælu-
hialpar og Arƒleiƒdar a Himnum / ſo ad
vier verdum hans Eign / ꝛ ad hañ giōre
oſſ ƒikuæmelega ꝛ duglega til allra good
ra verka / Ephe. 1. Cap:

4 Jƒiorda mata kiemur Guds Rijke
til vor / þegar þad eykſt og vtbreideſt j
Heimenum / þad er / þegar Guds Ord og

Rÿkesins Euangelium verdur kient og pr
dikad vm allan Heimen/med huórin Chri
stur drottnar ✝ rÿker/ jafnvel a mille sin
na Ovina.

5 Guds Rÿke kiemur og eirnen til vo
ad sÿdóstu/ Pa vier epter þetta stundlega
Lÿf verdum Saluholpner/ vier sem nu
erum hans Nadar rÿkis Borgarar ✝ In
byggiarar / Puiad Guds Rÿke er ecke ko
med j Mat nie Dryck/Helldur er þad Ri
ettlæte/ Fridur og Fógnudur j Heilógum
Anda/Huór hū þionar Christo j þÿsu Rÿ
ke/sa er Gude giedþelldur/✝ Mónnónum
þægelegur. Þessa Ordu eda Reglu Guds
Rÿkis skulum vel merkia. Christi Riett
læte þad geingur fyrst vndan/ Þar næst k
emur Fridur vid Gud/ eda hia Gude/
Þar strax kiemur epter Glede og goo
Samuiska. Þetta er huggunarsamlegt/
einkum þegar vier berū saman Guds Rÿ
ke vid Veralldareñar Rÿke og þeirra D
rd. Enn Dyrdar Rÿke Guds/ med óllun
sÿnum Himneskum Audæfum og Giæd
um/ þ er þo myklu Dyrdarlegra ✝ ædra

Só bidium vier nu j þessare Bæn
vm miög merkelega ✝ mykla Hlute/ Eck
vm Godtz nie Gard einhuórn/ ecke vi
Kauptun nie Kastala/ Gull nie græn
Skog

Skoga/ helldur bidium vier vm heillt Kongsrijke/ ecke þessa Heims/ helldr vm Guds Nadar og Dyrdar Rijke/ ad þad mætte koma til vor/ og ad vær mættum j þui lifa og vera.

Fimta Grein/ eda Spurning.

Hvernen skulum vier fæ̈ra oss þessa Bæn j Nyt/ og bidia eda lesa hana?

1 Fyrst skulum vier þad giöra j vorre daglegre Jatningu fyrer Gude/ Vier jatum og medkiennum med þessare Bæn/ ad vier erum Fatæker/ framande/ og vtlæg er vr Guds Rijke: Vier erum aumer hertekner Men og Fangar/ j Diöfulsins Rijke/ þadan sleppum vier ecke/ og vr Diöfulsins Rijke kunnum vier ecke ad komast jnn aptur j Guds Rijke/ af vorum Mætte eda Megne/ eda fyrer nockra vora Forþienstan/ vtan so sie/ Gud a Himnum vilie fyrst ia oss/ og hialpa oss/ mz sijnum Heilaga Anda/ j vorum Hiörtum. Enn hialpe hn̄ oss/ þa meigum vier seigia/ sem S. Cyprianus sagde/ Exul non erit qui Deum in Corde habebit; Þad er/ Sa Gud hef ur j sijnu Hiarta/ hann er ecke Vtlendur

 nie

nie framande fra Guds Rijke.
2 J voru daglegu Bænaakalle til Gu
ds/ þa meigum vier jdka og lesa þessa
Bæn/ og bidia Gud/Ad hn̄ læte sitt Nad-
ar rijke openbert verda fyrer øllum Heim
enum/ og nidurbriote þesse jardnesk Rijke/
þegar þau setia sig vpp j mote hans Rij
ke: Jtem ad hann vilie byggia og bwa j
allra Gudhrædddra Mañna Hiørtum/stio
rna þeim og styra. Jtem/ad hañ villde
foreyda Diøfulsins Rijke. Jtem/Ad hañ
wilie vardueita alla trulynda Gudz Ords
Þienara/og opna þeirra Muñ og Mal ø
ugglega/so ad þeir kuñan giøre Leyndar
dom Heilags Euangelij/og tale diarflega
þad þeim ber ad tala. Jtem/ad Gud vil
ie vardueita Veralldlega Valldstiornar
Meñ/so framt sem þr Vilia hafa Rad
Dauids Kongs Psalm. 24. þar hañ seig
er/Lated Porten open fyrer Konge Dyrd
areñar/ og ct. Jtem/ad Gud vilie snarle-
ga koma til Domsins og vppbyria sitt
Dyrdar rijke. Hier vm bidia marger Gud
hrædder/a þessum Døgum. Ja/hañ kie
mur visselega snart/hañ er komen a Veig
en/ og duelur ecke leinge. Vm allt þetta
bidium vier/þegar vier lesum þsa Bæn.
3 J voru Framferde og daglegre Vm
geingne

geingne/skulum vier alla tijma hyra vm
þessa Bæn/ ꝛ seigia so. Miñ Kongur Je
sus er jafnan mier nalægur/ þar fyrer er
tilheyrelegt ad jeg skicke mier hæfesle-
ga Neidarlega/ so honum lijke / myklu
framar eñ j nockurs Veralldlegs Kongs
Auglite og Nauern/ Jeg vil vera hans
trur Þion/ og ganga fram vnder hans
Merke/ og afneita Dioflenum/ og ollu
hans ogudlegu Athæfe/ ꝛ cc. Gud giæ-
fe ad Meñ villdu þetta aluarlega hyra/
ꝛ epter Christi Radū/ leita fyrst Guds Rij
kis/ Eñ Gud næde/ Meñ breyta nu þar
þuert a mote/ og vmsnua Christi Ordū/
Meñ leita nu fyrst alls añars/ enn Guds
Rijkis harla seint eda alldrei. Jsodorus
einn af þeim gömlu Lærefedrum seiger
so/ Huör hañ kann vel ad temia sinn eigen
Lijkama/ sa ma med riettu kallast Kong-
ur/ Sa sem kañ ad spekia sitt Holld/ og
hallda þui vel j Taume/ hañ ma vel hei
ta Jardstiornare: Sia þig þui vel vm/
miñ goodur Vin/ ad þu siert Kongur yfer
þijnum Lidum og Limum/ Vite ꝛ Skil-
ninge/ Ordum og Giördum/ ꝛ hegda þui
ollu Gude til Dyrdar/ sialfum þier ꝛ Na-

 ungan

unganum til Gagns og gooda þa mættu heita Kongr/ hvörsu þarækur sem þu ert.

4 J Krossenum og Motgangenum mættu hugga þig vid þessa Bæn/ ad Christur sem er þiñ Kongur mune þig all drei yfergiefa/ eda hialparlausan vera lata. Ja þo Heimur þesse være af Dioflū fullur/ ꝛ villde þig allan svelgia/ þa vertu obrædd ur/ þui Gud kañ þeim ad hamla/ og hvörnen sem þeir vid oss höndla/ þa behölldum vier þo Guds Ryke.

5 J Daudans Stund og Tijma/ þa minstu a þessa Bæn/ j þañ mata/ ad þu þacker Lijfsins Höfdingia Jesu Christo þad/ ad þu hefur vered eirn af hans Þegnum j hans Nadar ryke/ og bid af öllu Hiarta/ þñ Upphafda Dyrdarlega ꝛ forklarada Jesum/ ad hañ giefe þier Dyrdarennar Ryke/ og seigdu med Ræningianum a Krossenum/ hvör ed þañ Krossfesta allsloduga ꝛ adfram komna Jesum medkiende fyrer eirn Kong seigande/ Herra minstu miñ j Ryke þynu.

Ad sijdustu/ þa skulu aller Jardarenar Höfdingiar asamt med öllum sijnum Undergiefnum/ hafa Rad Davids Kongs þar hañ seiger j Psalm: 24. Þier Höfdingiar/

ingiar/læted Porten open/ og Dyrnar hæck vpp/ j Himenen̄/ so ad Dyrdaren̄ar Kongur meige bara þar jnn/ En̄ ef þeir suara med Spotte/ og seigia/ Huór er sa Dyrdar Kongur ? og vilia ecke læta vpp fyrer hönum þeirra Slotz Port og Hiartans Dyr/ Þa mun Drotten sem er sterkur j Strijde/ læta aptur Nadaren̄ar Dyr fyrer þeim j staden/ og til lykia Himerijkes Port/ ad eilijfu/ Þa verdur þeim riettelega launad og endurgollded.

Vor Himneskur Fader hann sie oss Nadugur/ og giefe ad vær mættum þitta Dyrdar Rijke fa ad ødlast og eignast ad eilijfu/ Amen.

Fiorde Sermon/ eda Predikā.

Vm þa þridiu Bæn j Fader vor.

Verde þinn Vilie so a Jørdunne sem a Himnum.

Vier höfum þriar merkelegar Greiner til þess/ ad bidia þessa Bæn daglega. Fyrst þess vegna/ ad an þessarar Bænar/ þa eru hinar Bænernar til onyt

is/Þar fyrer hefur sa Guddomlege Mei
stare Jesus/sett þær so skickanlega til sa=
mans/ ad þar er huór fóst vid adra/ so
þær verda ecke adskildar: Helgan Gud=
legs Nafns er Grunduóllur allra Bænan
na/ þar fyrer stendur hun fyrst. Nu kañ
Guds Nafn ecke ad helgast af oss/ þ er/
ad verda þeckt/lofad og dyrkad/alla þa
stund sem Sathan hefur Rijke yfer oss/
huór ad er Piofur og Ovinur Gudlegrar
Dyrdar/ Þar fyrer bædum vier j annare
Bæneme/ ad Guds Rijke skule koma til
vor. En med þui/ad Gud kañ ecke ad rij
kia j oss/nema þuiad eins/ad vier giefū
oss med óllu vnder hañ/og bræum oss til
ad vera hónum heyruger + hlyduger/þar
fyrer bidium vier nu hier strax epter/ ad
hans Vilie meige verda.
2 Añur Grein/ huar fyrer vier eigum
dagslega ad lesa þessa Bæn/hun er þesse/
Af þui ad vier hófum med sialfum oss
eirn jllan heima alen Ovin/huór ed stend=
ur og strijder j mote Guds Vilia/ Pad er
Vilie vors Holldz/huórn vier kuñum ecke
ad þuinga/eñ sijdur ad yferuiña/nema ef
verda mætte med þessare Bæn: Jeg finn/
seiger S: Pall/ Rom. 7. Cap. eitt añ=
ad Lógmal j mijnum Limum/sem strijd=
er j

er j mote mijnu Hugskots Lógmæle / og helldur mier Hertekunn j Lógmæle Syn dareñar / sem er j mijnum Limum: Þar fyrer giórum vier so sem Forplictan vid Gud j þessare Bæn / og lofum ad vera hónum hlyduger / bæde med Aund og Lijkama.

3 Vier Bidium þessa Bæn jduglega / þuiad vier erum skapader til þess ad hly da Gude / og gióra hans Vilia / ⁊ ad heid ra hañ og dyrka / huad vier j óngvan ma ta gietum giórt / nema Heilagt Ande vpp lyse oss og veite oss Hialp ⁊ Hiastod þar til. Þar fyrer Bidium vier hier / Verde þinn Vilie.

Fim Greiner eda Spurningar skulu hier verda fram settar j Vtskyringu þess arar Bænar / sem eru.

I Huad er Guds Vilie?

II Huar fyrer bidium vier ad Guds Vilie skule skie / eñ ecke vor Vilie?

III Huort nockud kann ad skie / an Guds Vilia?

IIII Huørnen Guds Vilie verdur?

V Huørnen ad vier eigum riettelega ad fara med þessa Bæn?

Fyrsta

Fyrsta Grein/ eda Spurning.

Hüad eda huør er Guds Vilie ?

Heilóg Ritning talar med tueñu mote vm Guds Vilia. Fyrst vm þann Eilijfa Almættuga oransakanlega heimuglega + hulda Guds Vilia/ epter huórium hann hefur bistillt og asett/ og giórer og giórt hefur alla Hlute fra Eilijfd. Þesse Guds Vilie skiedur alltijd/og hañ kañ eingen ad forhindra/ hñ er hulen fyrer oss/allt þar til hañ kiemur fram/ og opinberast j Guds Verkum og Giórdum. Vm þeñan Guds Vilia talar David j Psalmenum 115. seigande/ Vor Gud byr a Himnum/ og giórer allt huad hañ vill. Og Esaias Spamadr seiger so/ 46. Cap. Hans Asetningur stendur stódugur / og hañ giórer allt þad hónum þocknast/ Huad hañ tal ar þad lætur hañ skie/og huad hañ hur ar þad giórer hañ. Þennan Guds Vilia skulum vier ecke ransaka/ og ecke grafast epter hónum/ framar eñ oss er hñ openbe radur j Guds Orde/ ecke mógla j mote Gude/ecke disputera huar fyrer Gud gió re so eitt edur annad. Helldur seigia med S. Pale/ Rom. 11. Cap. O huilijk Dy

pt Rijkdom-

yf Rijkdomsins/ bæde a Guds Speke og Kyñingu/ Huorsu ovnrædeleger eru hñs domar/og oransakanleger hans Veiger/ ꝛc. Alla Hlute hepur hñ vel giört. Salomon seiger Prouerb: 5. Cap. Huör hñ jetur ofmÿked Hunang/ þ er hönum ecke heilnæmt/ So þer þeim sem grefst epter Guds Rædum/ þad er hönum ofþungt. Sa Lærefader Hefichius seiger so/ Eins ꝛ Elldurenn er gagnlegur til ad verma Hendurnar/ þegar Madur helldur þeim mögulega nærre Elldenum/ enn ef þu lætur þær vtÿ Ellden/ þa Brenńer hñ þig/ Eins er hættad vm Guds heimuglega leyndar Doma/ huör hañ vill þa ransaka.

Þar næst j ödrulage talar Heilög Ritning vm Guds Vilia sem j liose er læteñ og huörn vier aller eigum ad vita/ og nema so sie ad vier vitum hañ/ þa kuñum vier ecke ad verda Sæluholpner. Til ad openbera þeñan Guds Vilia/ þa er Guds eigenlegur Sonur komen j Heimen/ so sñ Johañis Baptista seiger/ Eingen hepur nockurn tijma sied Gud/ enn hans eingietenn Sonur sem er j Födursins Fadme/ hñ hepur kuñgiort oss þad/ Johñ. 1. Cap.

So z talar Christr/ Matth. 11. Cap.
Eingen þecker Fødurenn nema Sonurenn
alleina/ og huørium Sonurenn vill þad
openbera/ Vm þeñan Guds Vilia/ ad hn̄
mætte openberast/ z verda øllum kuñug-
ur/ þar vm bidium vier fierdeilis j þess-
are Bæn:
Nu þo ad Heilog Ritning tale allvij
da margt og myked vm þeñan Guds op-
enberadan Vilia/ Þa kañ þ þo sem Gu-
ds Vilie er/ z huar vm vier bidium j þss-
are Bæn/ ad hans Vilie verda meige/ jñe
ad þelast j VI. epter þylgiande Greinum.
1 Fyrst vill Gud ad vier skulum jata
og medkieña vorar Synder/ og jdrast þr
ra/ Ad vijsu/ hann vill ad sa Ogudlege
skule snuast/ so hann meige lifa: Ez-
zech. 33. Cap.
2 Þar næst er þad Guds Vilie/ ad vier
truum a hañ/ og setium allt vort trunad-
ar Traust a hans Son Jesum Christum.
Þetta er Fødursins Vilie sem mig sende
(seiger Christur) ad huør sem sier Son-
en z truer a hañ/ sa skal hafa eilijft Lijf.
3 J þridia mata er þad Guds Vilie
ad vier høllldum øll hans Bodord/ z sie-
um þeim hlydner/ og ad vier skulum ott
ast

ast hañ og elska/loba og dyrka hañ/ og bæra hönum j Forn bæde Lijf + Sal/ elska vora Samchristna/lifa sparlega og Gudlega/ so sem S. Pall seiger/ Til Thessalo: 4. Cap. Pad er Guds Vilie/ (seiger hañ) ad þier sieud Heilager.

Hier skulum vier hugleida/ huörsu jll a og orækelega þeir lesa þessa Bæn/ sem eru Afgudadyrkarar/ og þeir sem þiona Heimenum framar eñ Gude/ Peir og sem sig saurga med Hordomum Frillulijfe og fórum saurugum Syndum/ og þeir sem eru ranglæter/ og jdranarlauser liggia j Syndum og Glæpum j mote Guds Vilia og hans Bodordum. Pvilijker fordæma sig sialfer med þessare Bæn/ + bæda Gud þar þeir bidia ad Guds Vilie skule verda/ eñ hafa þö huörke Vilia nie Astundan a/ hañ ad giöra.

4. J fiorda mata vill Gud/ ad vier oneyrlum oss ecke a Luck og Velgeingne Farsælld þeirra Omilldu/ + latum ecke vora Fætur skrïdna/ so sem Asaph seiger Psalm. 73. Helldur ad vier göngum jñ Helgedom Guds/ og hyrum þar um/ huör þeirra Afgelok verda. Par um mæt in lesa j Jobs Bok 21. Cap: Par fyrer skulum vier seigia so. Himneskur Fader/

Þu hefur riettа Ordſök til/ huar fyrer þu ſparar þann Ogudlega/ enn hirter þann Gudhrædda. Huar fyrer þu lætur mig vera auman Þurfamann/ og lijda Neyd af Hungre og Kulda/ enn annan giörer þu rijkan og velląudugan/ Þu ert Riettlæter og Goodur/ og þijner Domar eru riett er/ Pſalm. 119.

5 Gud vill ad vier ſieum þolennioder j Kroſſenum og Motgangenum / og hur um þär vm/ ad fyrer margar harmkuęlǝ ingar eigum vier inn ad ganga j Guds Rijke. Þad' fellur liett ad leſa þeſſa Bæn þegar oſſ geingur vel. Enn þegar Kroſſ og Motgangur liggur a/ þa er Hollde og Blode þungt og torfellt ad ſeigia/ Verde þinn Vilie:

6 Guds Vilie er og þad/ ad vier ſie- um ſtadfaſter til Ædeloka/ og verdum ei- lijflega Sæluholpner. So ſem ſkrifad ſtendur/ Huör ſem blijfur ſtadfaſtur til enda/ ſa er Sæll/ og hann ſkal holpen ver- da. Vm þennan Guds Vilia/ talar ſa Læ- refader Cyprianus ſo. Þad er Guds Vil- ie ſem Chriſtur hefur kient oſſ/ og giört/ Ad vier ſieum hoguærer j allre Vmgeinge- ne/

ne/stadfaster j Trune/lin þer j Orðonum/ riettlæter j Giördönum/ Ad vier giörum öngum Oriett/ad vier lijdum Rangindin/hölldum Frid vid huörn Man/elskum Gud/hölldum mest af Christo/þuiad hñ helldur mijked af oss/verum stöduger undir Krossenum. Og þegar þad gillder hans Nafn og Æru/ þa ad beuijsa sig stadfastan j Jatningunne/ og diarfan til Dyrdar Gude/ og Daudan ad lijda med Þolenmæde. Þetta er vorrar Truar Grundvöllur/ vorrar Vonar styrking/ vors Hiarta Næring/ Vor Leidtoge/ vor Hialp til ad fa og ödlast Sæluhialpena. Af þessu fa Hiörtun Vnderuijsan hier a Jördune/ og ödlast Himnaña Rijke.

Auñur Grein/ eda Spurning.

Huar fyrer bidium vier ad Guds Vilie skule verda/ enn ecke vor Vilie?

Þar eru tuær merkelegar Greiner til.

1 Þuiad vor Vilie hañ er Jllur/ Ecke af þui ad hañ sie skapadur jllur/ af Gude/ helldur af þui ad hann er spilltur og fordiarfadur/ af þeirre Jllsku sem hönum fylger/ og hönum er medfædd epter

Falled. Vier vilium optaſt ſialþer þad ſem er jllt og rangt ꝛ ſkadſamt/Eñ Gud er ſa ſem verkar med oſſ bæde Vilian og Verked/til þeſſ gooda/epter þui ſem hõnum þocknaſt/Philipp. 2: Cap. S. Pall til Rom: 3. Cap. ſeiger ad Manneſkian haþe huörke Skilningen nie Vilian ꝛ ecke Kraptenn/j þm greinum ſem Sæluhialpena ahræren: Og Chriſtur ſeiger Johañ. 15: Cap. Aan mijn kuñe þier eckert ad giöra/ S. Bernhardus ſeiger ſo/ Vor eigen Vilie æn Guds/ſtendur j mote Gude/hañ ræner og ruplar Paradijs / hann audgar Heluijte/hañ giörer þig Dióþlenum vndergieþen: Hañ giörer/ad þad gooda ſem þu ætt/verdur þier jllt. Þetta kieñer oſſ vor eigenleg Reynſla/ og þetta verdum vier ad haþa ſoþwed. Vor Vilie hann er oþmiög jllur/þui verr/ Huadan er komen öll vor Eymd ꝛ Neyd/Sotter ꝛ Siukdomar/ Dauden og Fyrerdæmingen? Huadan er Synden komen/nema aþ þui/ ad Adam giörde ſiñ Vilia/ eñ ſkeytte ecke vm Guds Vilia. Med þeſſu ſama mote ſkiedur eñ nu Daglega/vier giörum vorn eigen Vilia/eñ ſkeytum ecke ùm Gudz Vilia/ hier þyrer er komenn öll Neyd og Olucka/ huörre vier aumer Menn erum

vnd=

vnderlagder.

2 Eñ Vilie Guds/ hañ er alla Tijma goodur/ riettlatur/ Heilagur og gagnlegur/ Þar pyrer Bidium vier ad Guds Vilie skule verda/ eñ ecke vor/ Þuiad med þui Gud er sa allra Beste og ædste/ og þar med vor Fader/ þa kañ hañ ecke ad vilia oss jllt. Hugleidum vora Endurlausn/ hugleidum Sök y Ekne til allrar vorrar Lucku og Velperdar/ Huar pyrer er Syn deñ og Daudeñ j Burt tekeñ ? Huörnen er Guds Reide stillt og Blijdkud ? Ecke pyr er añad enn þad/ ad Sonur Guds hepur med sijñe Hlydne vnder Lögmalenu y Krossenum pullkomlega giört sijns Eilijpa Födurs Vilia: Þar pyrer Bidium vier riettelega/ad Guds Vilie mætte skie/ so vel j Motgangenum/ so sem þa oss vel geingur: Og hier ættum vier ad miñast þad sem Augustinus seiger/ Et cum blandiris, Pater es, & cum cædis Pater es. Þad er/ Þu Drotteñ/ ert vor Fader/ Bæde þa þu leikur vid oss/ og so lijka þa þu agar og strijker oss.

Þridia Grein/ eda Spurning.

Kañ nockud ad skie/ nema Guds Vilie sie þar til?

Vissulega/ Þuiad ellegar være þesse Bæn þorgieþins med öllu. Enn so ad vier erþörum hier ecke villt / þa skulum vier vel og vandlega merkia þessar V: epterþylgiande Reglur og Greiner.

1 J þyrstu eru aller Hluter Guds Vallde og Vilia vndergieþner/ so ad hañ kann ad giöra allt þad hañ vill/og hans Vilia kañ eingen j mote ad standa/ so sem S: Pall kieñer/Rom: 9. Cap. Huör vill standa j möte Guds Vilia? J þessare Mein ingu seiger Cyprianus / Vier Bidium ecke hier/ ad Gud skule giöra þad hann vill/ helldur ad vær mættum giöra huad Gud vill/Þuiad Gude kañ eingen Madr j mote ad standa/so hañ giöre ecke þ hañ vill.

2 Þar næst/Huad hellst Gud vill/þad er allt gott og riettviist/ heilagt og skickanlegt mz öllu. Þar þyrer hæþer oss ecke ad ransaka/huar þyrer Gud heþur so edur so giört eitt edur añad/nema so mijked sem hañ heþur j sijnu Orde openberad oss Sök og Eþne sinna Giörninga og Verka.

3 Þa j þridia lage skulū vier merkia ad so sem Gud er j siñe Veru ovmskipteleaur

legur / ovimrædelegur / ſo er og lijka hans Vilie. Þad ſeiger Balaam Spamadur til Balack / Num. 23. Cap. Gud er ecke ſo ſem Madur / ad hañ ſeige oſatt / og ei helldur ſo ſem Manſins ſonur / ad hañ jdreſt nöckurs: Skyllde hann tala nöckud ᷊ giöra þad ecke? Edur ſeigia nöckud / ᷊ hallda þad ecke? Guds Vilie vmſkiftiſt ecke vid Ezechiam Kong / þar Gud liet fyrſt ſeigia hönum / ad hañ ſkyllde annars Dags deyia / eñ hañ vard heill a þridia Deige / og lifde vr þui j xv: ar 3: Reg. 12. Cap. Ecke helldur vmbreytte Gud ſijnū Vilia vid þa j Niniue Borg. Hann liet ſeigia þeim / ad þeirra Borg ſkyllde forganga jñan xl. Daga / huad þo ecke ſkiede / þuiad Gud villde þad med fororde. Hans Vilie var / ad þeir med þeſſare Hotan ſkyllde áminter verda til Jdranar / ᷊ yferbootar / og verda Sæluholpner / Enn ef þeir villde ecke þad / þa ſkyllde yfer þa koma ſkundlegt Straff og eilijft. Hier er vmbreyteſt ecke Guds Vilie / helldur bleif hañ ſtadfaſtur ᷊ ſtödugur. Hefde Gud ecke viliad þeirra Sæluhialp / þa hefde hañ ecke ſent þeim bod / helldur hefde hañ ſtrax eydelagt þa / ſo ſem Sodoma ᷊ Gomorra / og varad þa ecke vid. Enn Gud

Blessadur villde med þessare Viduórun
þeim aminñing gióra/so þeir mættu þrelss
ast y verda holpner/eþ þeir so villdu. Og
þeir villdu þad giarna/Þeir stodu ecke j
mótt Heilógum Anda/so sem S. Steph
anus talar vm Gydinga/Act. 7: Cap.
Helldur giórdu þeir Jdran.
4 Næst þessu/þa skulum vier þad vis
ta/ad margt skiedur j Heimenum/þad siñ
Gud vill ecke/þad er þ sem hónum miss
lijkar/og er ecke giedþellt/og hañ kañ ecke
ad lijda/sem er Synden/Aull Synd og
allt Ranglæte skiedur j mote Guds good
um Vilia/So seiger David/Psalm. 5:
Þu ert Gud/huórium Ranglæted ecke lijs
kar/Sa sem er jllur/sa blijþur ecke hia
þier.
5 Þad skiedur og so/Ad Gud lætur
Mañsins Vilia rada sialþan og vtuelia
huad hellst hañ lyster/þegar þyrer hñ ver
dur sett bæde jllt og gott: Þuiad ellegar
være Vilien ecke sialþrædur/og heþde ecke
sijn Frijheit. Nu heþur Gud Vilian so ska
pad/ad hañ ma vtuelia þad hañ vill/so
sem Moyses seiger aþ Guds Alþu til Jss
raels Sona/Deutro. 30. Cap. Jeg heþ
j Dag lagt þyrer þig Lijþed/og þad Goo
da/Daudan og þad jlla/Blessan og Ból
uan/

nan/ ſo þu meiger vtuelia Lyþed/ og ad þu og þitt Sæde meige lijþa. Þar þyrer ſeigeſt riettelega/ ad Gud Bleſſadur lijdur þad margt ſem hañ leyþer ecke/ Vppa þ ad Mattæran bihallde þui Edle ſiñ Gud heþur heñe j Skopuneñe gieþed.

Aþ þeſſu epterþylger þad ecke/ og ei kañ nockur Madur hier aþ ad dæma/ ad Gud naudge nockrum Mañe til ad ſyndga/til adliuga + ſtela/ad drygia Hordom + Saurlijþe + adrar Synder. Huør Madur heþur þrijan + þrialſan Vilia/ad hall da ſig þar þra/ og giora þad ecke. Þar þyrer ſkulum vier ecke amæla Gude/ ſo ſem giordu þeir Villumenn ſem kolluduſt Stoici/ Þeir meintu/ þegar nockur þiell j ſtor Glæpe/og þeinge ſydan eiñ ſkañarle gan Dauda/ þyrer ſijnar Miſgiorder/ þa ſogdu þeir honum være þad ſkapad/ Gud haþe viliad ſo haþa þad. Og einkañlega haþa þuilijka Meining/ þær Lauſakom/ ſem ſinn vondan Lijþnad þorſuara med þui/ ad þad haþe ſo orded ad vera/ Forlogen haþe orded ad ræda. Enn þu ſem ert chriſtieñ/ og ottaſt Gud/ vakta þig þyr er ſlijkre Meiningu/ Gior ecke Gud hlutſtakara þiñar Syndar/ kiendu honum ecke vm hana/ þuiad hañ heþur ongua ſkulld

 bar

þar ad: Kiendu hana helldur Ordpreñum og þijnum eigenlegum Vilia/ huórium þu þepur þylgt.

Fiorda Grein/ eda Spurning.

Huørnen bidium vier/ad Guds Vilie skule verda hier a Jørdūñe?

Pad kieñer Christur oss hier/ þar hñ vijsar oss til Himens/ seigande/ So sem a Himnum. Og S. Augustinus suarar hier til med einu Orde/ og seiger/ Pa giórum vier Guds Vilia/ þegar vier erum hlydner Guds Bode og Bijþalningu: Og su Hlydne sem vier erum skylldûger Gude ad veita/ geingur yþer allan Manulegan Matt og Megn/ þui hlytur hun ad vera þullkomleg og Himnesk. Eñ vier vilium þyrst heyra/ huórnen Guds Vilie skiedur a Himnum:

1 Hurum þyrst um þa Heilógu Eingla/ Peir giöra ætijd Guds Vilia/ þr stan da alla tijma þramme þyrer Guds Auglite/ Peir þiona hónum og eru hónum hlydug er/ Peir þagna og glediast vid Jdran þess Synduga. Peir eru þionustusamer Andar/ og verda vtsender/ vegna þeirra sem Saluhialpena skulu ódlast: Peir sla
Vagn

Dagnborg j kringum þa Gudhræddu/ Psalm. 34. Þeir eru stóduger og stadfast er j Guds Hlydne/ og kuña nu alldrei ad falla/ eda veita Gude Ohlydne. Þetta Gagn hafa þeir af Christi Holldgan/ so sem S. Bernhardus seiger. Qui erexit Hominem lapsum, dedit Angelo stanti ne laberetur, þad er/ Christur sa sem vpp hefur reist Manneskiuna þa sem var fallen/ hann hefur og giefed Einglónum sin stodu/ ad þr kuña nu alldrei ad falla. Oh/ huilijk stor Gafa var þad? Þeñan Einglaña Heilagleik og Hlydne/ kuñum vier vel ad vndrast/ eñ ecke kuñū vier full=komlega þar epter ad breyta hier a Jórdūñe/ Þo skulum vier gióra so mijked sin vier gietum/ og Gud giefur oss Nad til/ og læta oss langa af óllu Hiarta epter Hi merijke/ huar vier munum jafner verda Guds Einglum/ og ónguu sijdur hlyda Gude enn þeir. J þessare Meiningu eru Ord S. Augustini þar hann seiger/ ad vier bidium j Bæn þessare/ Drottenn/ lijka so sem Heilager Einglar sia þig og hafa þig so ad eingen Willa fornyrk=uar þeirra Wijsdom/ og eingen Synd hindrar þeirra Glede/ Lijka so Drottenn

 lætt=

lattu ſkie vid þijna Heilaga ſem eru a Jørdūñe/og aþ Jørdunne/ z þara ſkulu aptur j Jørdena.

2 Hugleidum þar næſt Sæler Vtvaldra/ſem eru a Himnum edur j Guds Hende/ Þeim ſtiornar Gud ecke ødru vijs enn epter ſijnum Vilia/ Þar eru Gude hlydugar/ þar loþa z dyrka Gud/þar eru hia hønum j ovmrædelegre Dyrd og Glede/ leyſtar og ꝼrelſtar ꝼra allre Verılldar Sorg og Mædu: Hier vm meigum vier leſa j Openberan Johañ. 7. og 12. Cap. Þar Aulldungarner loþa Gud/og glediaſt aþ þui ad allt er ſkied epter Guds Rade og Vilia:

3 Skodum og eirnen þau Himneſku Aſtra, ſem er Solen/Tungled/Stiørnur og Planetur/ øll eru þau Gude hlydug: Þau hallda nattwrlegum Gange/ſo ſem Gud tilſette z ſkickade j Vpphaþe. Solen ſkijn a Deigenum/ vpplyſer og vermer allar Skiepnur / og giører grein a mille Dags og Natur/ Veturs z Sumars/ epter þeim adſkilianlegum gange ſem hun heþur aþ Gude. Tungled ſkijn a Nottuñe. Planetur og Stiørnur hallda ſijnum gange. Førum nu oþan betur/ þa ſiaum vier ad

ad Jörden vill læta yrkia ſig og dyrka/ ꝫ gieꝼur aꝼ ſier allra handa Grös og Groda. Vatned heꝼur ſitt Renſl/ Vindur ſÿna Hræring/ Trien bera ſiñ Auöxt. Skynlauſar Skiepnur eru ꝫ ſo Gude hlydnar/ Tranan og Storkuren vita ſinn tÿmá/ Turtul dwꝼan og Sualan merkia nær þau ſkulu koma aptur/ enn mitt Folk (ſeiger Gud) vill ecke vita Riettinde Drottens/ Jerem. 8. Cap. Eirn Heſtur lætur ſpekia og temia ſig / og lÿted Barn þuingar hann med Beiſle og Suipu / þo hañ ſie myklu ſterkare; So eru allar Skiepnur þier hlydugar/ Himneſkur Fader/ nema vier aumar ꝼatækar Mañeſkiur/ Þu rædur vid þær allar/ eñ vid oſſ hardſuÿrada ohlydna Staꝼkalla rædur þu ecke/ huörſu mykla og omælanlega Velgiörnínga ſem vier höꝼum þeiged aꝼ þier/ og eñ nu Daglega þiggium til Lÿꝼs og Sælar/ ꝼramar eñ nöckrar adrar Skiepnur/ Vier alleina erum þier þuerbrotner meir og ꝼramar enn nöckrar adrar Skiepnur. Skam̃aſt meigu vier vor. Þa vor Heill ꝫ Sæluhialp var j vede/ þa giörde Gud vorn Vilia (eꝼ ſo ma ad kuöda/ þad haꝼe vered vor Vilie) og gaꝼ vt ſinn eingieten Son

en Son

en Son pyrer oss. Hañ giörer og daglega vorn Vilia/ þegar hañ sambliodar hans Vilia / og bænheyrer oss. Hañ heþur lofad/ Psalm. 145. ad giöra Vilia allra þr ra sem hañ ottast/ og giöra þa eilijþlega Saluholpna. Enn huad giörum vier ? Vier viliū ecke veita hönum Hlydne j þui sem oss er aþ hönum til vorrar eigen Nyt semdar og Saluhialpar Boded og Biþalad/ Vier erum eins og oblyden og jll Börn/ þa Fader og Moder biþala þeim nöckud/ þa seigia þau til Forelldrañá/ Giör ed þad sialþ/ Soddan Guds Börn viliū vier vera aller. Eñ sie nöckrer sem skarre eru/ og nöckud vilia giöra Gude til vilia þa vilia þeir ad Gud skule j gien veita þeim Epterlæte epter þeirra vilia/ og seigia. Vier heyrum Guds Ord / vier gieþū Aulmösur/ eda giörum eitthuad gott þad oss lyst epter Guds Vilia / þui viliū vier ad hañ skule j ödru lijda/ þo vier giörum vorn eigen Vilia/ epter Holldsins Aeggian/ sem eru Synder og Glæper og allskyns Ranglæte: Slijk Hlydne og soddan Guds Pionusta er spottleg/ og Gude til Smadungar/ ad bidia þad Guds Vilie skule verda/ eñ þo viliū vier haþa vorn eigen Vilia. Þetta er nu Almeñelegast j Heimenum

menum/fapn vel hia þeim sem gudlegast er þickiast vera: Þeir giöra alyka so sem Aiax/ j Troiu Mañā Sögu/ Þar er skrifad/ ad hans Gydia Minerua huöria hñ dyrkade/ hafe Bedid hñ ad drepa ecke Vlissem/ þa gaf Aiax þad suar/ O Minerua/ j ödru skal eg giarna vera þier hlyden/ eñ j þessu vil eg hafa miñ eigen Vilia: So giöra eñ nu marger/ þeir sem lætast vera christner/ Þegar Gud lætur aminna [...]a og Bidia/ j sijnu Orde/ ad þeir skule giöra fyrer hñs skulld/ suerïa ecke nie Blota/ drygia ecke Synder og Glæpe/ giöra ecke oriett ödrum/ vera ecke agiarner nie ranglater/ fremia ecke Saurlijfe/ eda Hor doma/ og adrar daudlegar Synder/ þa giefa þeir eins Andsuar j Hiartanu sem Aiax gaf: Sumer þora so ad tala/ med Muñenum. Gud ma giöra vid mig þad hñ vill/ jeg giöre margt fyrer hans skulld hañ vmlijdur þo eg nu giöre miñ Vilia. Añar hyfar so/ Gud er Myskuñsamur/ vid hañ er Best ad eiga/ þo eg giöre miñ Vilia j þessu eda ödru. O neij/ Vier skulum ecke so tala nie hyfa. Su Hlydne sm vier eigum Gude ad veita/ hun kallast Copulatiua Obedientia, hun hanger samā an eins og Hlecker j Feste/ Þuiad sa Gud

sem

sem þier hefur boded þad eina / hann hefur og so skipad þier þad annad / hñ vill ad þu skuler vera sier hlyden / so vel j einu sem ödru. S: Jacob seiger so / 2: Cap: Ef nöckur helldur allt Lögmaaled / þ synd gar a mote einu Bodorde / hañ verdur sek ur j þeim öllum / Þuiad sa same Gud sem þier hefr boded ad heyra Guds Ord og ad elska þatækan Naunga / hañ hefur og sagt / ad hann vilie sialfur dæma Frillulijfis meñ og Hórkalla. Nu ef ein huör villde seigia so / Huör kañ ad veita Gude slijka Hlydne? Þad være gott ef vær giætum giört þad? Andsuar / Giör dn slijkt sem Gud giefur þier Nád til / þ bid Gud optlega og af Hiarta vm þa Nád / vert ecke Hræsnare / so þu sæker sia lfan þig j þui / ad hlyda Gude j sumum greinum / enn ecke j sumum / huar med þu dregur sialfan þig a Tælar.

Fimta Grein / eda Spurning.

Huernen vier eigum ad jdka þessa Bæn / og lesa hana / z bidia riettelega?

1 Fyrst skiedur þad bid jnnra j hiartanu og Skilningenum / þegar vier lærum vel

bel Guds Ord/og höfum aftundan a þui ad vita Guds Vilia. Þuiad huörnen kun um vier ad giöra Guds Vilia/ef ad vier vitum han ecke? Þar fyrer er öllum Læ refedrum og Forelldrum skylldugt/ad vn deruijsa og kiena Vngdomenum/ einkum Guds Vilia/ huörs Suma og Innehalld saled er j Guds tiulaga Bodordum/ og öd rum Höfudgreinum Christelegs Barna Lærdoms/ og læta Vngdomen ecke hafa sinn eigen Vilia. En Gud ma næda/huör nen þad geingur til hia flestum/ þar vm er sionsögur rijkare.

2 J voru daglegu Bænaakalle til Gu ds/þa skulum vier læta og medkiena vor, Vankunnde/ j þui ad vita Guds Vilja/ og þar med bidia Gud vm Vplysing Hei lags Anda/so ad vier mættum reyna/hu ör og huilijkur ad sie Guds godur/þeck ur og full komlegur Guds Vilie/ Rom. 12. Cap: Vier eigum og so/ad bidia hier/ ad Gud take fra oss Hardwd vors Hiar ta/sem avallt stendur j mote Gude og ha ns Vilia/og læta oss angra þad/ad vier höfum ecke giört Guds Vilia/sem ad vor Skyllda bydur / Og bidia med David/ Psal. 51. Ad Gud villde skapa eitt hre int Hiarta med oss/ so ad vier giætum

vered

vered hönum hlyduger. Vier medkieñum hier/ad Gud er eiñ Herra/ so vel yfer Jörduñe sem yfer Himnum/ þui Bidium vier ad hñs Vilie verde/ so vel hier sem þar. Marger hafa þa heimſka Meining/ ad Gud mune alleina huga vm þad sem er a Himnum/ enn ecke vm þad huad hier lijd ur og framfer a Jördune/ Enn þetta er ei þañen. Þar fyrer medkieñum vier hier/ ad Drotten lijtur af Himnum/ ┼ sier alla Mannanna sonu/ Ja/hann sier vr sijnu Hæsæte alla þa sem Bwa a Jördunne/ Psalm: 33:

3 J öllu voru Athæfe og Framferde eigum vier ad huga vm þessa Bæn/ ganga varlega og forsialega/ og astunda af öllum Mætte/ad vier vijsvitande og viliande/eda med forsettu Rade ecke ert giörum j mote Guds Vilia/ Ad vier j Velgeingneñe lifum ecke epter Holldsins Vilia/huörs Astundan alldrei er öñur/eñ ad hafa goda Daga/ og Sialfræde til alls þess sem þad girner og jllt er/ og Gude er a mote.

4 J Motgangenum og vnder Krossenum/ þa er nöckud vandt ad lesa þessa Bæn riettelega. Vier Bidium þa oftsiñis og offkynsamlega vm þad sem offer ſkad sam

ſamlegt/ Eñ allt ſaman lagfæreſt þad ⁊
leidriettiſt j þeſſare Bæn/ þegar vier Bid-
ium ſo ſem Herran Chriſtur bad j Graſga
rdenum/ſeigiande/ Fader / Verde ecke miñ
helldur þinn Vilie:
5 A Daudans Stundu og Tijma ſkul-
um vier þacka Gude/ ad hann giörer ſinn
Vilia vid oſſ /og lætur oſſ vm ſijder ko-
ma þangad ſem Guds Vilie ſkiedur æ ⁊
alla Tijma/Ja ad vijſu/þar ſem vier ſial
fer kunnum fullkomlega ad giöra; allan
Guds Vilia. A medan vier lifum j þeſſ-
um Heime/þa kueliunſt vier(jeg tala vm
þa Gudhræddu)og vorar Sæler eru hr-
ygguar/ lijka ſem ſkiede Loth/ þa hann
var hia þeim Ogudlegu Sodomitum/ ⁊
vard daglega ad heyra og ſia vppa þeir-
ra Gudlaſtaner og onatturlegar Synder.
Viſſulega piñaſt mörg Gudz Börn þeñan
Dag/ ſem med grætande Tærum anduar
pa til Guds/ og villdu feigen vera j bur-
tu/ vr þeſſu auma og ſyndſamlega Ver-
alldar Lijfe/Og Gud bænheyrer þa med
Tijdeñe/ſo ad þeir ſmatijnaſt j burt/med
þeſſum lijkamlega Dauda. Gud hialpe
oſs ſem epter lifum/og giefe oſs ſæluga
heimfarar Stund. Oſs ætte ad leidaſt
þeſſe Heimur/j Hvöriũm vier heyrum ⁊

ſpyrium ecke nema Synder og Glæpe/og þad ſem jllt er ⁊ Gude til Stygdar: Sialldan heyrum vier þad gott er/og Gude þægelegt/og hans Vilia giedþellt. Huörſu opt ma ſa ſem er godur og Gudhrædдur gremia ſig og græta/ Allṽ̃ka ſo ſem eiñ trwr og hlyden Þegn ſitur og járna leinge j Selſkap hia þeim ſiñ eru ohlydug er/og ſig vppſetia j mote hans Herra og Konge/helldur leitar hann vid/ad komaſt j burtu þad þyrſt hann gietur/ Ja/ lỹka ſem einn godur Sonur/ hañ heþur önguа Lyſt ad vera hia þeim ſem baktala hans kiæra Födur/So ættum vier ⁊ ecke ad haþa Lyſt/ ad vera j þeſſare vöndre Veröllдu/ſem avallt jlla breyter vid Gud/vorn Herra ⁊ Födur/ſo framt ſem vier vilium vera þad vier erũ neþnder/þad er/Truer Þegnar Guds/ ⁊ hans hlyden Börn.

Oh Himerijke/Himerijke/Til þijn langar oſſ/Þui meigum vier ecke vpplíuga Himenen/ ſagde hin ſæla Monica/ S. Auguſtini Moder/ þa hun hugſade vm Himneſka Glede. Eñ vier vilium bidia/ aþ Hiarta/Kom Herra Jeſu/Kom ⁊ du el ecke leinge / ſo ad vier mættum komaſt

til þyn/ og eylijflega med Sÿnu og Hei-
ama hia þier ad vera / Amen.

Fimte Sermon/ eda Predikun.

Vm Fiordu Bæn.

Giefz osz j Dag vort dagle-gt Braud/

J þessare Predikun vilum vier m̃z Guds Hialp/ vtskyra þa fiordu Bæn j Fader vor/ hvor ad stendur j midiu/ a medal þessara VII. Bæna. Þuiad Christur hefur so sem girdt hana vm kring/ med þrennur Bænum a badar Sijdur/ so sem med þremur Murveggium / so ad hun skule ecke ganga vpp yfer Kitningena. Vier verdum ad jata og medkienna/ ad vier erum fatæker og flioter til ad Bidia vm þessa stundlega Hlute/ og hofum alla Tijma ofmykla Astundan þar a/ En j hinu ødru sem ahrærer Guds Dyrd + vora Saluhialp/ þar erum vier seiner/ later + treger/ þar vier ættum þo m̃z riettu/ ad Bidia helldur vm Himneska hlute en Jardneska og vm Sælarennar Naudsyniar/ helldur

 en

ein Lijkamans. Þar fyrer hefur Herran Christur allar Naudsyniar vorrar Saaluhialþar sett saman j VI: Bæner / Enn allar Lijkamlegar Naudsyniar innefaled j þessa Bæn / og þad allt saman Bunded j eitt Ord BRAVD.

Þriar merkelegar Greiner skulum vier hugleida / Huar fyrer Herran Christur hefur innsett þessa Bæn j Fader vor.

1 Hin fyrsta er þesse / Ad vier skulum jata og medkiena / ad stundleger goodir Hluter koma ecke af Slumpu lucku / eda oforuarandis / og ecke helldur þaum vier þa vegna vorra Atburda / eda Fyrersionar / Kunnattu eda Kiænsku (so sem margur meinar) helldur koma þeir af Guds Blessan / og eru hans Lan og Gafa.

2 Þar næst a þesse Bæn ad vera oss eitt ofallt allt Testimonium + Vitnisburdur / ad Gud vilie veita sine Barnkære Christne hier j Heime Atvinnu / Hws og Heimele / og allt annad þad hun þarf med til lijkamlegs Uppheldis.

3 J þridia mata vill Gud / ad vor Tru til hns / skule jdka sig j þessare Bæn vm stundlega goda Hlute / Og ad vier skulum þar med vppvekiast til Packargiörd ar / fyrer daglegt Braud / og allt annad gott

giort sem Gud veiter oss + giefr dagliga.

Fiorar Spurningar heyra til Vtleggingu þassarar Bænar / vm daglegt Braud.

I Huad er daglegt Braud?

II Af huøriu / eda med huøriu mote þaum vier vort daglegt Braud?

III Huønar þaū vier daglegt Braud?

IIII Huørnen skulum vier riettelega neyta vors Daglegs Braudes?

Fyrsta Grein / eda Spurning.

Huad kallast eda huad er daglegt Braud?

Braud kallast j Hebresku Maale / allt þad sem Meñ hafa sier til Matar / Syo an þar epter a merker Braud j Skrifltenne allt þad sem Madr þarf ad hafa sier til Vpphelldis. Lijka so sem Madurenn er skapadur med Sælu og Lijkama / so þarf hann sierdeilis vid tueggia hluta Sælunne + Lijkamanum til Vpphelldis: Sælarenar Braud er Jesus Christur / sem sedur og nærer vorar Sæler med sijnu Orde med Heilögum Anda / og Sacramentön-

 um=

um. Hañ er þad Sælareñar Braud/ um hvǫrt S. Pall talar/ 1. Cor. 10. Cap:. Vorer Fedur neyttu aller einnrar andlegrar Fædu/ og drucku aller af einum andlegum Steine/ sit þm fylgde/ hvǫr Steiñ ed var Christur. Kieñefedur og Predikarar eru Guds Matsveinar og Brytar sem þessa Fædu eiga framñ ad leggia fyrer Folked. Eñ þar eru ecke marger sem girn ast þessa Fædu. Menn girnast ad fylla Magañ Nott og Dag/ og verda nalega alldrei fullmetter/ Eñ Sælena suellta þr og lata hana hungra til Dauda.

Eñ j þessare Bæn bidium vier fierdeil is og einkum um Lijkamlegt Braud/ þad er/ Um allt þ sem þesse jardneskur Kropp pur þarf ad hafa sier til Atuinnu. Hier skalltu standa vid/ ⁊ fara ecke leingra afram fyrst/ Helldur hura um/ ad þegar þu nefner Braud/ þa hefur þad Ord mikid mijked jnne ad hallda. Þu bidur hier um Mat og Dryck/ Hws ⁊ Heimele/ Kost og Klæde/ Heilsu og Heilbrigde/ Þu bid ur um hagstæda og gooda Vedrattu/ a ǫllum Aarsins Tijmum/ og ad Gud vilie giefa Gras og Groda a Jǫrdena/ og ad þad allt meige vel notkast Mǫñum ⁊ Fienade til Atuiñu/ Þu bidur um goodan ar gang

gang til Sioar og Lands / Þu bidur hier vm gooda Eigen konu / hlyden og good Börn / dygt Þionustufolk / truhasta Vine / gooda Nagranna / Þu Bidur og þyrer For elldrum / Fostrum og Formyndörum Vng domsins / Þu Bidur og þyrer Vngdomens um ad hann meige vppalast j Guds Otta / + verda ad goodum duglegum Mönnum / Þu Bídur þyrer Bændum og Bwendum / + þeirra Bwskaparlage / ad allt meige j öll um ættum vel þramm þara + gagnast. Og mz þui ad ei er gott / ad Almwgen sie Ag alans / og huör meige liþa + læta sem hann vill / þa Bidur þu og so vm gooda + pro= ma Yperualldz menn / sem leita ad Almw gans Gagne og Nytsemd: Þu Bidur vm Frid og Samþycke / og ad Gud vilie aþ venda Strijde og Styriölld / Hungre og Hallære / Drepsott og Dyrre tijd / + öllum ödrum Land Plægum og Skadsemdum allre Ovedrættu / Stormum og Storþiu kum / og öllu ödru sem Mönnum og Fiena de kann ad verda til skada og Fordiörþun= ar / Vm þetta og allt annad þad vier þur þum til þessa Lijþs Vpphelldis þa Bidium vier j þessare Bæn / þa vier nefnum dag= legt BRAVD.

Enn tuent er þad sem vier skulum bi er

er vandlega og vel athuga. Þar öll vor
Lijfs Næring ⁊ Atvinña kallast so einfalld
lega / ecke nema BRAVD / þa verdum
vier þar med aminter / ad læta oss lijka ⁊
nægia / hvad hellst Gud giefur oss til Fæ
du og Atvinnu / vera ecke Matvander / so
sem þeir giöra ed alldrei læta sier lijka þ
fyrer hende er / og so sem Israels Syner
giördu / þa Gud gaf þm Manña / þa sög-
du þeir / Oss velger vid þessare liettre Fæ
du / Numeri 21. Cap. Adam allra vor
Fader lifde j 930. ær / æt ecke Kiöt nie
Fisk nie Flesk so sem vier / hellдur alleina
Eple og Perur og añan Jardar Avöxt /
og hañ vard vel mettur ⁊ liet sier nægia.
So eins ættum vier ad giöra / ⁊ læta oss
anægia med þad Gud giefur / hvört þad
er meira eda miña / Þviad betra er / ad
hafa hier Mola og Matarleifar med
Lazaro / og sitia sijdan til Bords mz A-
braham / eñ ad hafa hier Kræsingar og
gooda Daga med rijka Mañe og þeim
heimska Nabal / og lijda Hungur ad eilij
fu: Madurenn lifer ecke alleinasta vid Ma
tnn / Þviad være þad so / þa dæu þeir Rij
ku ecke sem nægd hafa Matar og Vista.
Nu skiedur þad opt / ad Fatæker þrijf-
ast betur af Liettmete eñ Fullrijker af Kr-
æsinn

ꝛſingum. Vier leſum vm Daniel Spaman/ ad hann hafdeſt betur vid og vard fríjdare og friálſlegre ad ſia/ af liettre Fædſlu/ enn aller adrer hans Jafningiar ſem átu af Kongſins Mat og drucku af þui Víjne ſem hañ ſialfur drack af. Vier erum af Molldu og Jördu/ + förum apt ur j Jördena/ þar fyrer ſyndga þeir þung lega ſem eru Matuander/ og vandlæter vm þad hvad þeir ſkulu hafa fyrer þeñ an Madkaſeck og Molldar auka: Og vi er höfum noglegt Dæme/ ad þeir ſem ſo hafa vered vandlæter/ þeir hafa vm ſijd er orded fegner ad jeta Sk: og Skobætur og hafa daed af Hungre.

2 Þar næſt kallaſt þad VORT Braud. Þetta Ord VORT miñer oſſ a Gudz Giæſku og Millde/ ſo og lijka a vora ſkylldu. Braudid er med riettu ecke vort/ helldur heyrer þad Gude til/ þuiad vier höfum ecke nöckurn hlut ſem oſſ ſialfum til heyrer nema Syndena/ Ei er helldur Gud oſſ ſkylldugur vm nöckud/ ef hñ vill alljta vora Forþienan. Samt er hañ ſo goodur og Giæſkurijkur/ ad hann kallar ſitt Braud VORT Braud/ og þad hñ a kallar hann vort. Vier ſkulum og hyza vm vora Skylldu/ þa vier leſum þetta

 Ord

Ord VORE/ ad læra oss nægia vort eig-
ed Braud sem Gud hefur oss giefed/ og
taka ecke Braudid fra ödrum/ vtarma
þa ecke/ hafa ecke af þeim þeirra Braud
Biörg og Lijfs Næring/ lifa ecke vid þr
ra Erfide og Sueita. Helldur hyra vm
þad sem Esaias seiger 33. Cap. Vei þi-
er/ þu sem eydeleggr (vtarmar) adra/ mei
nar þu ad þu muner ecke verda eydelagd-
ur ? Gud giefe/ ad Menn villdu hier vm
hyra/ þeir sem hardrader og Myskunar-
lauser eru vid þa Fatæku/ + þa vtarma.
Huörnen þeir lesa þessa Bæn/ þar siae
þeir fyrer.

Aunur Grein/ eda Spurning.

Af hueriu/ eda med hueriu mo-
te/ faum vier vort Daglegt
Braud ?

Pad kiener þier Titillen edur Forma-
len framan til Drottenlegrar Bænar FA-
DER VOR/ og j þessare Bæn bidium
vier lioslega. Ad Gud vilie GIEFA oss
þad/ oforskullded/ oforþient. Alijka so
sem Smabörnen giöra/ þau kaste allre
Ahyggiu vm Mat og Dryck vppa sijna
Elskulega Foreldra/ Þegar þau vakna

6 mor

a Mornana og ern klædd/ og haþa lesed
þad Moderen skipar þeim / þa kalla
þau strax vpp ꝛ segia/Moder/gieþ mier
Mat. Þau hyra ecke vm hvad þad kost-
ar/ hvar þau þa þad/þar lata þau For-
elldrana sia þyrer. Þar þyrer/ þegar vier
lesum þsse Ord GJESU oss/þa eigũ vier
ad hyra vm þssa Hlute sem epter þylgia.
1 Fyrst/ad vier sieum j Guds Auglite
Armer Aumer Þurþamenn/hvórsu Rýker
sem vier þikiunst vera. Eñ eþ einhvór aþ
þeim Rýku seiger so / Jeg þarþ ecke ad
þiggia þad jeg heþ sialþur: Minn Vin/
Aþ hvórium heþur þu þad? heþur þu þ
nockud aþ sialþum þier? Hvad heþur þu
þad sem þu heþur ecke medteked? Nakeñ
komstu aþ Modurlýþe.
2 Hvórsu ovmrædelegur ad sie Rýkdo-
mur Gudlegs Almættis/þad lærum vier
hier/med þui ad hann daglega þæder og
nærer so adskilianlegar og otelianlegar
Skiepnur/Meñena/og allar adrar skiep-
nur a Jórdunne og j Sionum / daglega/
og lætur þær þa nog aþ allskyns Fædsu/
hvória epter sinne Tegund og sijnu Edle.
3 Vill Gud ad veir skulum bidia vm
daglegt Braud/ og leita hia hónum alls
þess sem vier hóþum Þórþ/ enn ecke med

ólöglegum Hättum/ sem er Agirnd/ Ran-
ginde/ Ran og Stuldur/ og annad þessu
lijkt/ Þesser seigia ecke/ gief off/ helldur
hrifsa þeir og grijpa sialfer.
4 J fiorda Mata/ vill Gud/ ad vier
skulum riettelega fara med þad off er af
Gude giefed/ og misbrwka þad ecke/ til
Ofneyslu eda Spillis/ Þuiad slijkt er Gu
ds Nafne til Vanheidurs.
5 J fimta mata vill Gud sem giefur
off sitt Lan/ Mat og Dryck/ ad vier skul
um taka þad til vor med Bæn og Þackar
giörd/ med Benedicite og Gratias: Enn
Gud næde/ Flester af Mönnum falla j
Maten/ eins og Kuse j Kopp sinn/an alls
Bæna ok alls eda Þackargiördar/ Slijkt
hæfer ecke.
6 Ad siöuftu er þad Guds Vilie/ ad
Menn skule erfida/ huör og eirn epter sinne
Kallan og Embætte/ Þuiad enn þo Gud
giefe Fædu og Klæde/ þa vill hann þo ad
Menn skule þar epter leita med Omake e
Erfide/ J Sueita þijns Andlits skalltu
þinnar Fædu neyta/ Gen. 3. Cap: Item/
Psalm. 128: Med Erfide handa þinna
skalltu þig næra.

Þridia Grein/ eda Spurning.

Huønar þaum vier þetta Braud?

Andsuar/ Daglega. Þetta Ord dag lega aminner oss vm þria Hlute/ sem vier eigum daglega ad hugleida.

1 Fyrst er vor Eymd og Fatækt þyrer Gude/ Daglega hungrar oss/ daglega er um vier þurþande/ Daglega stondum vier þyrer Guds Dyrum / og bidum/ Panem propter Deum: Fader Himneskur/ þu heþur þædt oss þra blautu Barns Beine allt til þessa Dags/ gieþ oss eñ nu j Dag vora Fædu. A þig vona Augun allra Skiepna/ z c. Hier skulum vier hugleida/ Slagd hins ʒorna Fianda/ þa hann loþade Euo vorre Moder j Paradijs/ eþ ad hun æte aþ þeim ʒorbodna Auexte/ þa skyllde hun verda so sem Gud: Fijner kost uleger Guder erum vier ordner (sem Gud næde og betre) vier lijdum nu Hungur og Þosta/ Vier priosum/ vier erum siuker/ og aumer/ armer Þurþameñ/ Vier hoþū ecke Mola Matar/ nema þu Himneskur Fad er gieþer oss.

2 Þar næst kieñer oss og amiñer þetta Ord DAGLEGT/ ad þordast alla Agirnd og Hugsyke/ og læta huørn Dag haþa sijna Plagu/ og bera sijna Vmhyggiu:

Gud hefur so skapad Mansins Nattwru ad hun lætur sier listed nægia: Magan er hægt ad sedia/enn Augun ecke. Þar er eckert aumara enn agiarn Madur/ sem alldrei kann ad mettast/ og alldrei lætur sier nægia:
3 Þetta Ord daglega miñer oss a vorn Dauda/ Þar fyrer Bidium vier vm Braud/ecke nema j DAG/ad vier vitum ecke huỏrt vier lifum a Morgun/ huỏrt vier þa þurfum Brauds vid/Enn Gud nade oss auma Stympara / Allmarger draga saman med riettu + rỏngu/þikiast alldrei hafa nog/plægia og pijna þa vndergiefnu/+ taka þeim nalega Maten vr Muñe/ og safna handa sier/ Mat og Maurum/ so sem giỏrde hiñ Rijke Madur/Luc. 12. Cap: Þar adrer hungra og suellta: Vier lesum vm Jsraelis sonu/Exod: 16. Cap. Þa þeir sỏfnudu Himnamiỏlenu / sumer meira/sumer miña/þa hỏfdu þeir þo all er jafnmijked afgangs/og eingen meira eñ hann fieck vppvnned. Enn ef nỏckud var leift til Morguns/ þa madkade þ + fuunaade. J soddan mæta ma sa kallast nogu Rijkur/ sem er alla Tijma fatækur. Enn Mienn ættu ad hyga vm huad S: Pall seiger/ 1. Timoth: 6. Cap: Eckert hỏfum vier

vier hafft med off j þessan Heim / eckert hofum vier j Burtu. Þegar vier hofum Klæde og Fæde / þa lætum off þar med nægia. Vier eigum ad Bidia vm daglegt Brauð / so ad vor Bæn sie ecke j mote þui sem vier hofum ádr j fyrerfarande Bænū vm Beded. Þar vm skrifar so S. Cyprianus / J fyrer farande Bænum hofum vier afneitad Heimenum / og Beded ad Guds Rijke skyllde snart koma / og ad hans Vilie skule skie / Þar fyrer er þad j mote ádur greindum Bænum / ef ad vier Bædum hier vm langa Lijfdaga / og Kræsingar / so sem giórde hiñ Rijke madur / huör ed þa hurade mest vm Gotz og Peninga j sijna Maura / þa hans Lijf hafde Enda / Oskanda er / ad eingen sie hans Lags madur a vorum Dögum.

Enn vppa þad / ad vær mættum rata riett Mundangs hoof / j þessare Bæn ad Bidia riettelega vm daglegt Brauð og stundlega Atvinnu og næring / þa ber off ad giæra vel ad þessum epterfylgiande V. Reglum.

1 Fyrst og fremst / og yfer alla Hlute fram / skulum vier Bidia vm Salareñar Brauð / so sem Christr skipar j Gudspiallenu / Matth: 6. Cap. Leited fyrst Guds Rijke

Rÿkis og hans Riettlætis/ þa mun allt añad leggiast ydur til. Og þañen hôþum vier nu Beded j þyrerþarande Bænum/ vm Helgan Guds Naþns/vm hans Rÿke/vm hans Vilia/ad hñ meige algiôrlega verda hia oss/ Enn þessare Atþerd vmbreyta marger/þeir ed gleyma Sælunne enn ala Lÿkaman/ Þeir stunda alleina þar vppa huôrnen þeir kuñe ad saþna þyrer Lÿkam an/lata hañ eckert vanta/eñ Sælena lata þar hungra/þæda hana huôrke nie dryckia/ med sôñu Sælareñar Braude/ sem er Guds Ord/ med hreinu Hiarta og riettre Tru medteked + varduceitt.

2 Næst þessu þa skulum vier vera til reidu/og Bioda oss þram̃ þyrer Gude/ og vera hônum hlyduger/ad lÿda/eþ hñ vill lata oss lÿda Hungur og Kulda/ Fatækt eda añan lÿkamlegan Kross + Motgang. So giôrde David/ þa hañ vard ad þlyia vndan Syne sijnum Absalon/þa hñ sagde til Kieñemañaña/Bered Guds Aurk jñ aptur j Borgena/Eþ eg þiñ Nææd þyrer Drottne/þa lætur hañ mig koma aptur/ Sia/ Jeg er hier/ giôre hañ vid mig sem hônum er þægelegt/ 2: Reg. 15. Cap: Danielis 3. Cap. stendur skriþad vm þa þria Meñ huôriñ Naþagodonosor Kon
gur

gur ner rafta j pu gloanda Eldsins Ofn
þyrer þ þeir villdu ecke tilbidia þ Mañ-
lijkan sem Kongurenn hafde uppreist/ Þeir
sögdu so/ Vor Gud þañ vier dyrkum kañ
ad frelsa oss wr þijnum Höndum/ ef hañ
vill/ + þo hañ vilie ecke/ þa skalltu Kon-
gur samt vita/ ad vier heidrum ecke þijna
Gude. So sagde og sa Spitelske j Gud-
spiallenu/ Matth. 8. Cap. Herra/ ef þu
villt/ þa giet: þu giört mig heilbrigdan/
Sem hann segde so/ Heilsan er ad sönnu
good/ enn þyrr eñ eg skyllde hreiñ verda j
mote þijnum Vilia/ þa vil eg helldur ve
ra Lijkþrar alla mijna Daga. Þar þyrer
höfum vier beded/ adur enn vier bidium
vm daglegt Braud/ ad Guds Vilie skyll-
de skie.

3. Vier verdum og so hier med amin-
ter/ ad giefa Gude Dyrdena/ huör ed all-
ra best veit huad oss gagnlegt er eda ecke/
huar vm S. Augustinus talar miög merc-
kelega/ seigiande/ Sa sem Gud riettlega
bidur vm lijkamlega Hlute/ Verde hann
bænheyrdur/ þa skiedur þ af Guds Náad
og Giæsku/ Eñ verde hann ecke bænheyr-
dur/ þa skiedur þad + so af Guds Náad
ar giæsku/ Þuiad so sem Læknaren veit
betur enn hiñ sinke/ huad hönum er gagn

 legt/

legt/ og so sem Forelldrañer sia betur pyr er Börnönum enn þau sialþ/ so giörer og eirnen Gud vid oss. S: Pall seiger/ ad Anden styrke vorn Veykleika/ Þuiad vier vitum ecke/huad vier eigum ad bidia/ so sem skyllde/Eñ hañ þramgeingur sialþur vorra vegna/ oss til besta/ med oseigian-legre Andvarpan.

4 J siorda mata/eigum vier ad biþa-la þad Gude/ og trua hönum til þessa/ + setia hönum huörke Stund nie Tijma/ Skamt nie Mæta/nær hañ vill gieþa oss vort Daglegt Braud/ eda hialpa oss/ so sem þeir giördu j Bethulia/sem settu Gu de þiñ Daga skamt og þrest til hialpar/ Huar þyrer Judith þa riettelega avijtar og straþþar.

5 Ad sijdustu ber oss ad vera stadþöstü og stödugum / þo vort daglegt Braud/ + þad vier þurþum til þessa Lijþs Vpphell dis kome ecke jaþnsnart þram/ þegar vier bidium / Vier eigum ad bidia oaþlætan-lega/eins + su Cananeiska Kuiñan giörde/ + læta ecke aþ ad tia vora Neyd + Nauð-syn/ og vera styrkuer j Þolenmædenne og Voneñe/so sem Esaias seiger / 30: Cap: Augustinus seiger og so/ Þreytest ecke j Bæneñe/Gud dregur vndan sijna Hialp/

en̄ þo lætur han̄ hana ecke bregdast.

Fiorda Grein/ eda Spurning

Huørnen eigum vier ad bidia þſſa Bæn/ og riettelega þara med vort Daglegt Braud?

Þad ſkiedur med IIII. hættum

1 Fyrſt ſkulum vier j vorum Hiörtum og med oſſ ſialþum hallda þeſſa Bæn vera ſo ſem Beuiſſing/ Brieþ + Jnſigle vppa vort daglegt Braud/ þad er/ vppa alla lijkamlega Atuinn + Naudþurþt: Þetta (kan̄ vera) hallda þr Rijku þyrer Spott/ En̄ hinum Fatæku og Þurþøndu er þtta huggunarſamlegt.

2 Þar næſt jatum og medkien̄um vier med þeſſare Bæn/ ad aþ oſſ ſialþum til/ eda vorum eigen Styrk/ hoþum vier alls eckert. Þuiad eþ vier hurum vm Sæl vo ra/þa heþur hun ecke ſijna Fædu eda Næring/vtan alleina aþ Guds Nad + Myſkun. Aller vier/ſo Rijker ſem Fatæker/þurþum ad þiggia aþ Gude Syndan̄a Fyrergieþning/ Aller vier erum þeir andlegu Stafkallar/ og þeir Fatæku/ Hölltu og Blindu ſem bodner eru til þeirrar ſtooru

 Euans

Evangelij Kuölldmaltijdar: Ef gioͤrtum vier ad vorum Lijkama / þa hefur hann eingen betre Kiör / Huör giefur Fisk j Sio og Vötn ? Huör skapar Fienad + Fugla ? Huör kan̄ ad giöra hinn minsta Matarbita / oss til Fœdu. Huör giefur Fienadenum og öllum lifande Skiepnum þeirra Fœdu og Foodur ? Huör giefur Hör og Vll eda hin̄ minsta Þrœd / oss til Klœda ? Gud alleina: Hans Giester erum vier og allar Skiepnur / þa vier etum og dreckum jafnuel vort eiged. So medkiennum vier nu j þessare Bœn Guds Rijkd + Rijkdom + rijkuglega Næring / med þui ad vier so diarflega bidium epter hans Skipan og Rizaluingu vm alla þarfliga Hlute. Þui ad han̄ hefur jafnan so mijked epter sem han̄ giefur / Han̄ hefur þad Matarhws og þan̄ Kiallara sem alldrei þrytur / Og er þui vor Bœn / ad hn̄ vilie vera vor Bryte / Kiœmeistare vor / Kockur og Kiallaramedur / og giefa Dryginde og Blezan / j Mat + Dryck / + med Skynseme ad fara forsialega med hn̄s Laan + Gæfur / Fara ecke sem þeir ed seigia / Þa veit Hönd ed hefur / helldr so sem mællt er / Neyta sem nog sie til / enn spara þo so sem lijted sie / eda ecke.

J þrid-

3 J þridia mæta / þegar oss vel geing
ur/þa eigum vier ad fara vel og riettele-
ga med vort daglegt Braud/ og gleyma
ecke þeim Fatæka/ og vita þad/ ad eins
lijka sem sa Fatæke og Aume er hia oss/
so lijka eins erum vier fyrer Gude. Þar
fyrer eiga þr sem noglegt hafa/ad þacka
Gude þar fyrer/sa sem þeim veiter ꝛ gie
fur/so ad þeir eru ei þurfande. Eñ huör
nen geingur þad til ? Þad fer eins ꝛ Gud
klagar hia Spamañenum Esa: 1. Cap.
Þar hañ seiger/ Eirn Uxe þecker siñ Her-
ra/og Asnen þecker sinn Stall/Eñ Jsra-
el þecker mig ecke. Skynlausar Skiepn-
ur elska þañ sem þeim giörer gott/ Jörd
eñ bitalar med Abata þeim sem hana yrk
er og tedur/eñ su auma Mañskiepna vill
ecke þeckia nie elska þañ sem hana hefur
skapad/ꝛ ecke þacka hönum sem heñe gie
fur Fæde og Klæde/Gud næde slijkt.

Vier eigum og ad lifa sparlega/for-
dast Ofneyslu og allt Ohoof so j Klæd-
nadenum sem j Mat og Dryck/ og hyta
vm Reglu S. Pals/ þar hñ seiger/Þegar
vier höfum Fæde og Föt/þa lætum oss
nægia þar med/ 1. Timoth: 6. Cap.
Nema vier vilium hafa samlag mz þm
Rijkamanne/ Luc. 16. Cap. Þuiad Of-

 neysla

nrysla og Ohoop er vppbaþ til alls Jlls/
Þar þyrer aminñer Christur oss j Gudspiall
enu/og seiger/Vakted ydur/ad ydar Hiört
tu þyngest ecke/med Ofneyslu + Ofdryck
iu/ Luc. 21. Cap.
4 J Fatækt og Motgange þa skal
þesse Bæn vera oss so sem eitt almeñelegt
Brer og Matarhws/ur huöriu ad kiem
ur/og huadan oss verdur veitt og framm
lated allt þad sem vier þurfum til þessa
Lijfs Vpphelldis/ þar fyrer hefur Gud
þessa Bæn styrkt og stadfest/+ so sem jñ-
siglad med margföllldum Fyrerheitum og
Epterdæmū. David Kongr seiger j Psal.
37. Jeg var vngur/enn er nu orden gam-
all/og sa eg alldrei þañ Riettlata yfer-
giefen/eda hñs Sæde fara a Vonarvöl.
Huörsu ad Gud fædde og klædde Jsraels
Sonu j Eydemörkeñe vm 40. Aar/ þad
lesum vier j Bibliunne: Og j. 4: Konga
Bokeñe/ 6. + 7. Cap. lesum vier þasam
lega Historiu/ Þegar Syrlands Kongur
hafde seted vm Samaria vm langan tij-
ma/þa vard soddan Sulltur j Þrre Bo-
rg/ ad eitt Asna Höfud selldest fyrer 80.
Peninga/ Eñ añars Dags vard so good
Tijd/ad eirn Mæler Hueitemiöls selldest
fyrer eiñ Pening/ og tueir Mæler Byggs
lijka

lyra so vyrr.
// Nu er aññad/ þa ſo til ber/ ad Gud ſtr=
// aͤþþar Lönd og Lyde/ med Hungre og
// Hallære/ ſo ſem vier meigum jata og
// medkieña/ ad hañ heþur giört vid þer=
// ta Land/ nu vm næſtu nockur þorliden
// aͤr/ hvar aþ ad ſo mörg hundrud aum=
// ra og þatækra Manna eru aþ Hungre
// og Atvinnuleyſe þallen/ þa eru þar ſier
// legar Greiner til/ Sem er Gudz Ords
// Forſmaͤn + Forakran/ hia nær öllum
// þeſſa Lands Inbyggiörum hærre ſtiet
// ar og lægre. Þar næſt Synder og Glæ
// per/ ſem hier meir + þramar lijdaſt ö=
// refſter og oſtraþþader eñ j nockru Lan=
// de ödru. Þar þyrer heþur Guds alvar=
// lega Riettlæte/ orded ad ſtraþþa allt
// þetta Land/ + ſtraþþar eñ nu/ + er þo
// ei enn þyrer enda giört/ a medan vier
// höllduñ ſömu þram̃. So leſum vier/
// adþyrer Synda og Glæpa ſaker/ heþ=
// ur Gud alla tijma ſtraþþad þa Ogud=
// legu/ ſtundum med Hungre + Hallære/
// ſtundum med Drepſottum/ ſtundum mz
// ödrum Land plagum: Þar þyrer/ mz
// þui Meñ vilia ecke lata aþ Syndön=
// um/ ecke hlyda Gude/ ecke giöra Id=
// ran og Yþerboot/ þa vill Gud + ecke

 helldz

// helldur læta aþ ſinne Refſingu / nema
// þad hann aþ ſiñe Giæſku gióra vill/
// vegna Utvaldra ſiña/ þo ei ſie marg-
// er. Og kiemur þetta ecke ſo vid þeſſa
// Bæn/ og ei veyker þetta Guds Fyrer-
// heit/ þo hañ ſtraþþe oblyden heimſk
// og þuerbroteñ Börn/ med Hungre og
// Hallære og Dauda/ þangad til þau
// gióra Jdran og Yþerbot.

J Nidurlage þeſſarar Bænar/ ſkul-
um vier gióra Bæn til Guds med Agur/
ſem ſtendur j Salomonis Ordſkuidum/
30: Capitula / Þar ed hann ſeiger ſo.
Drotteñ/ Vm tuet bid eg þig/ z villda eg
þu veitter mier þad ædur eñ eg dey. Læt
Hiagudadyrkan z Lygar vera langt þra
mier/ Gieþ mier ecke Fatækt / ei helldur
Rijkdom/ Helldur læt mig þa miñ deilldã
Verd/ Ellegar mætte til bera/ ad eg aþ-
neite þier/ þa eg er mettur/ z ſeige/ Huør
er Drotten ? Ellegar eþ eg verd oþ þa-
tækur/ ad eg yrde þa ad ſtela/ og þorgrij-
pa mig a mijns Guds Naþne. Gud blez
adur myſkune ſig yþer oſs aumar Skiep-
nur / og gieþe oſs vora Fædu og Atuiñu
til

Siötte Sermon/ eda Predikā.

Vm þa fimtu Bæn.

Fyrergief oss vorar Skulld-er / So sem vier fyrergiefum vorum Skulldunautum.

Þessa Bæn vm Syndaña Fyrergiefn ing þurfum vier daglega ad bidia/ fyrer III. merkelegar Greiner/ sem epterfylgia.

1 Þuiad vier erum aller samam Synd-ugar/ önguñm vndan teknum. Barned sem er a Modurbrioste þad er ecke Saklaust fyrer Gude. Johannes Postule skrifar vm sig og adra Christna og Riettrúada/ sem hreinsader voru med Jesu Christi Gudz sonar Blode/ Ef vier segium/ ad vi er höfum önguа Synd/ þa svijkium vier sialfa oss/ og Sannleikuren er þa ecke j oss/ Ja/ vier giörum Gud ad Lygara/ og hans Ord er ecke j oss.

2 Þar næst erum vier stadder j hrædi-legum Haska og Voda/ bæde til Sálar

og Lijfs/nema so sie/ad oss verde Syndernar fyrergiefnar/ og ædur eñ vier faum Syndanna Fyrergiefning: Þar fyrer ligg ur oss hin allra stærsta Naudsyn a þessare Bæn/ huört sem vier erum vakande eda sofande/eda huad hellst vier giörum/ og höfum ad.

3 J þridiu Grein/ þa er vor Veykleike og Synd so stor og þung/ ad ecke er oss mögulegt ad bitala eda borga/eda bæta hina minstu Synd. Þar fyrer þurfum vier aller/einn med ödrum / ad bidia vm Fyrergiefning. David Kongur seiger/ Psalm. 32. Sæll er sa / huör sa ? Sa sem Rijkur/ Hrausstur + Heilbrigdur/eda Vinasterkur er ? Nei/ecke so/ Helldur sa/ huorium Yfertrodslurnar eru fyrergiefnar/ + huors Synder huldar eru/ + hann huorium Drotten tilreiknar ecke Misgiörddernar. S. Cyprianus talar so vm þessa Bæn: Med þui ad vier erum nu buner ad bidia vm vort Braud/ þa bidium vier nu þar epter vm fyrergiefning Syndañа/ so ad sa sem af Gude er mett ædur/meige og so lifa i Gude. Gud giefe ad vier lærdum þessa Bæn vel og vandlega/ þui þar liggur oss mykel Makt a.

Þui-

Þuiad an heñar/ og nema hun ſie med/ þa eru allar hinar adrar Bænernar gagnlauſar: Einglarner þurþa ecke ad biöia þeſſa Bæn/ þui þeir haþa önga Synd/ Diöþlarner haþa eckert Gagn aþ heñe/ þui ad þeir haþa eckert Fyrerheit/ ad þr ſkule Bænheyrder verda. Eñ vier aumar Mañeſkiur/ vier þurþum heñar vid/ oſſ liggur Magten þar a. Vier höþum Syndena/ huöria Einglarner haþa ecke/ vier höþum Fyrerheited vm Fyrergieþningena/ huört Diöþlarner haþa ecke.

Atta Spurningar þalla hier til/ eda Greiner/ ſo ad þeſſe Bæn verde vel og riettelega ſkilen.

I Huor þyrergieþur Syndernar?
II Huørnen verda þær þyrergieþnar?
III Med huorium Skilmaala þyrergieþaſt þær?
IIII Verda nockud allar Synder þyrergieþnar?
V Verdur huørtueggia þyrergieþed bæde Sekten/ z ſo Reþſingen?
VI Kann nockud Fyrergieþningen Syndanna ad riuþaſt?

Fyrer-

VII Fyrergiefast Syndernar epter Daudann?

VIII Huørt Gagn høfum vier af þess are Bæn/og huørnen eigum vier med hana riettelega ad fara?

Fyrsta Grein/ eda Spurning.

Til þssarar Spurningar/Huør Syndernar kann ad fyrergiefa/ meigum vier Andsuar taka/ af Formæla Drottenlegrar Bænar Fader vor/sem er/ad Gud Fader og Sonur og Heilagur Ande/hañ er alleina sa sem Syndernar fyrergiefur/eñ einginn annar. Lijka so sem eingen ma giefa nöckrum kuitta añars Mans Skulld/vtan alleina sa siñ Skulldena a ad heimta/ Nu erum vier alleina Guds Skulldunautar/† hófum hönum j mote syndgad/þui ad Gude giórum vier j móte alla tijma/huört helldur vier briotum a mote þeirre fyrre Töfluñe/ eda añarre/j Guds Lögmæle/ Þar fyrer er Gud sa alleina sem Syndernar fyrergiefur. Þetta dæmdu Pharisei riett/þa þr sögdu/Luc. 5. Cap. Huör kañ ad fyrergiefa Syndernar nema Gud alleina? Eñ þad dæmdu þeir rangt/

gt/ad Christur mætte ecke fyrergiefa Syn dernar/og þad þeir neitudu ad hañ være Gud/ þar hañ strax audsynde med Gudo domlegu dasemdar Verke/ ad hans Persona/Lærdomur og Dasemdar verk være allt Guddomlegt/Þuiad hñ heilbrigdan giörde olæknanlegan Siukdom/ ecke nema med einusaman Orde:

Nær Guds Ords Þienare til seiger nöckrum Syndanna Fyrergiefning/ huört helldur þad skiedur j heimuglegum Skriptarmalum/edur opinberlegre Aflausn/ Þa giörer hann þad so sem eiñ Þienare/ af Gods Afu/epter þess Tru og Jatnin gu fyrer Gude/siñ Aflausnena medtekur. Þar fyrer/ huör hellst sem vill hafa Gagn af þeirre ytre Aflausnēne/sa skal vera fyrst forlykttur vid Gud/ fyrer sama og rierta Jdran. Sie hans Jdran og Jatning fyrer Gude ecke af Hiarta/ þa stodar Aflausnen hönum eckert/helldur verdur su Jatning og Aflausn hönum til fyrir bre Fyrerdæmningar.

Sömuleidis/ þegar vier fyrergiefum huör ödrum jnbyrdis Misgiörderuar/Þa stodar þad eckert/ nema Gud og einnen fyrergiefe vnder eins / þeim ed misgiörde:

Þetta ber oss ad merkia/ j mote þeim Rom-

sem Rómuerska Páua / huór ed þa Magt tekur sier til / ad fyrergiefa Syndernar / þeim ed hañ vill / lifondum og Daudum / þar fyrer er hañ vppmaaladur med þrem ur Koronum / ad hañ þikest Magt hafa a Himnum ꝛ a Jördunne og j Hreinsunar Elldenum.

Auñur Grein / eda Spurning.

Huørium fyrergiefast Syndernar?

Andsuar? OSS Mónnónum

Ef ad vier vilium akta og alijta all an fiólda þeirra Ogudlegu / þa eru þeir fæer (Gud næde) sem fa Fyrergiefning Syndaña. Eñ ef vier alijtum Guds óseig ianlega Nad ꝛ Miskun / þa er Syndaña Fyrergiefning frambodeñ óllum Mónnum / So þar er eingen vndan teken / ad ecke fae Syndaña fyrergiefning / og ecke verde þar vm bænheyrdur / ef hañ bidur af Hiarta / huórt hann er Gydingur eda Grijskur / Rijkur eda fatækur / Vngur eda gamall / Kuinna eda Kall / Fry eda Þræll. Þuiad Guds Fyrerheit vm Syndaña fyr ergiefning er almeñelegt / og heyrer óllum Mónnum til / so sem Christur seiger sialf=

ur /

ir/ Komed aller til myñ/ Matth. 11. Cap. So seiger ꝛ S. Pall/ Rom. 11. Cap. Gud hefur alla Meñ innelukt vnd- er Syndeñe/ vppa þad ad hañ villde mysk- una sig yfer alla. Item/ seiger S. Joha- nes/ 1. Johñ. 2. Cap. Ef ad vier synd- gum/ þa höfum vier Medalgangaran hia Fódurnum/ Jesum Christum sem ad er Riettlætur/ og sa same er Forlijkun- en fyrer vorar Synder/ Þo ecke alleina vo- rar/ helldur fyrer alls Heimsins Synder. Item/ skrifar S: Pall so til Timotheũ/ 1. Timoth. 1. Cap. Þad er vissulega satt/ og eitt dyrmætt verdugt Ord/ ad Jesus Christur er komen j Heimen/ til ad giöra Syndüga Saluholpna/ a medal huörra jeg er hiñ hellste/ Eñ jeg hef þar fyrer Myskun ödlast/ ad Jesus Christus villde læta sia alla Þolenmæde a mier/ þeim til Epterdæmis sem trua muni a hañ/ til ad fa eilijft Lijf. Hier af meigũ vier sia ꝛ læra/ huörsu ovmrædelegt ad er Guds Nædar ꝛ Myskunar Rijkdomur:

Þridia Grein/ eda Spurning.

Med

Med hvorium Silmæla/ edr med hvilÿku Fororde þyrergieþast Syndernar? Andsuar:

So sem vier þyrergieþum vorum Skulldunautum.

Þennan Silmæla hliotum vier ad hallda / eþ ad vier vilium þa Fyrergieþning vorra Synda og Sekta.

1 Fyrst hliotum vier ad giöra eina rietta saña aluarlega Jdran/ an alls Yþervarps og allrar Hræsne:

2. Þar næst verdum vier ad haþa eitt aluarlegt ꝛ stadþast Aþorm / ad liþa siþañ Gudrækelega: Lækninga meistarar hallda/ ad þad sie miög hasķasamlegt ad þalla aptur j sama Siukdom/ eþ ad Manne heþur Batnad. Myklu hasķasamlegra er þa þ/ ad þalla aptur j Syndena/ vr þui hun er eitt sinn þyrergieþen. Og Chrysostomus seiger/ Miög er sa omaklegur Heil brigdennar/ sem særer sialþan sig/ vr þui hann er groen/ Og overdugur er sa ad hreinsast/ sem saurgar sig sialþur/ vr þui hñ heþur Nædena medteked. Þessum jaþnar S: Petur vid Suyn ꝛ Hunda/2. Pet. 2.

3 Þar næst skulum vier leggia Astundan a broddurlega Forlÿkun/ vm hvoria Christ=

Christur talar framveigis/ epter Drottenlega Bæn/og seiger / Ef þier fyrergiefed Brædrónum þeirra Misgiörder / þa skal ydar Himneskur Fader og eirnen fyrergiefa ydur/Enn ef þier fyrergiefed ecke/þa mun og ydar Fader ecke fyrergiefa ydur ydar Synder. Hier være vel Þörf og Naudsyn/ad þeir hyre vm sinn Hag sem ecke vilia ödrum fyrergiefa/Huad giöra þeir añad/þa þeir lesa þessa Bæn/eñ ad þeir Bidia og oska sier Guds Reide/og ad þra Synder skule alldrei verda þeim fyrergiefnar? Slijkt er miög hryggelegt og hrædelegt/og þar fyrer liggur Magt a/ad vier fyrergiefum vorum Naunga/ella egar lesum vier þessa Bæn/ ecke nema oss sialfum til skada/Lijfs og Sælar/ þar fyrer seiger sa Heilage Lærefader Chrysostomus/ Sa Bidr Gud forgiefens vm fyrergiefning/sem ecke forlijkast vid siñ Naunga. Seneca seiger so/ Þad er agiætt/ad lata Osamþycked koma til af ödrum eñ Sætt og Forlijkan af þier.

Fiorda Grein/eda Spurning.

Fyrergiefast oss allar Synder?

Vissulega:

 Ef ad

Ep ad oſſ þyrergiæþeſt ecke allar Sy⸗
nder/ þa er ſem eingen være þyrergieþen/
være ein epter/ Þuiad huör ein/og hin all⸗
ra minſta Synd er makleg eilijþs Dauda:
Hugleidum huörſu ad ein Synd Adams
ſteypte öllu Mañkyne j eilijþa Fyrerdæmu
ing/ heþde hũ ecke orded þyrergieþen. Hug
leidum Herrans Jeſu Chriſti Embætte/
þad kieñer oſſ/ ad allar Synder þyrergieþ
aſt/ Þuiad hañ er komen Sæluhialplegi
ad giöra allt þad ſem var þortapad. Ep
ad Gud þyrergieþur ſumar Synder/eñ ſu⸗
mar ecke/ þa mun hañ añad huört halldę
epter þm ſtoru Syndum/eda þeim ſma/
Hiellde hañ epter þeim ſtoru Syndum/ꝛ
þyrergiæþe þær ecke/Huad ſtodade oſſ þa
þo hũ þyrergiæþe ſma Syndernar? Vill⸗
de hañ og ſo þyrergieþa ſtor Syndernar/
eñ hallda ſma Syndönum oþyrergieþnũ/
Huad Gagn kañ Gud Blezadur haþa þar
aþ? Þetta er ei oliijkt/og þa eirn vill gie
þa ödrum kuitta þuſund Dale/ eda eitt
Hundrad hundrada/eñ reiknar þo eiñ Dal
eda þiñalner/ꝛ kreþur þrra miög hard⸗
lega/Huörrar Skynſemdar kieñer þad?
So hæþer og ecke/nie ſomer Guds Rijk⸗
doms Giæſku og Myſkun/ad þyrergieþa
ſumar Synder enn ecke ſumar. J Epterr⸗
lijking

lykingunne/ Matthy. 18. Cap: vm þann Pienara sem var skylldugur sijnum Herra vm tiu þusund Pund/ verdur þetta hid sama Beuÿsad/ þar Kongurenn seiger til Pienarans/ Þu argur Skalkur/ Alla þá Skulld gaf eg þier kuitta/ þa þu badst mig. Hier vppa hlyda þesse tuo gömull Vers.

Larga Dei pietas, veniam non dimidiabit.

Aut nihil aut totum, te lacrymante, dabit.

Meiningen er þesse/ Guds ovmrœde leg Millde og Myskun fyrergiefur þier/ ecke helmingen/ helldur allar þijnar Saker og Synder/ nær ed þu bidur hann med gratande Tarum. Hugleidum þar fyrer/ hvad ovmrœdelega mijkel ad er Naad og Myskun Guds/ med þui ad hañ fyrergiefur oss allar vorar Synder/ bæde vpprunasyndena og allar giöranlegar Synder/ bæde daudlegar og nadarlegar/ bæde smar og storar. Og þetta er so asett j Guds Guddomlegu Raade/ ad med þessum hætte vill Gud saman safna sier hier eine christelegre Kirkiu/ og giefa henne eilijft Lijf j Himnanna Rijke: So þarf nu eingen ad vera efasamur eda vantruadur my

Cain/ſem ſagde/ Stærre er mijn Synd/ enn ad hun meige mier fyrergiefaſt. Helldur ſeigia ſem S. Auguſtinus ſagde/ Þu lygur Cain/ Guds Nad og Myſkun er myklu meire enn Eynd allra Syndugra. Enn þo ſamt hæfer ecke/ad vier ſyndgum vppa Guds Nad/helldur ad vier lætum af Syndónum/og koſtgiæfum ad lifa ſo Gude lijke/ j Heilagleik og Riettlæte fyrer hönum/ alla Daga:

Fimta Grein/ eda Spurning.

Mun huortueggia fyrergiefaſt/ bæde Synden z Sekten/ Skulld/ og Refſingen?

Vier hölldum/ ad þad verdur huörtueggia fyrergiefed/ Þuiad/ huad ſtodar oſſ ellegar Syndāna Fyrergiefning/ef ad Refſingen ſkyllde ſamt koma? Þad være ecke olijkt/ſo ſem þa/ ef einhuör fyrergiefe Þiofnum/ enn liete ſijdan heingia hañ. Chriſtur hefur Bitalad fyrer Syndena/ ecke alleinaſta med Hlydneñe Lögmalſins helldur hlaut hañ og ſo ad veita Hlydne j Pijnuñe og vnder Kroſſenum/ſo ad hañ med Þm hætte/bæde med Hlydneñe z ſiñe Quöl og Pijnu Bitalade og borgade/bæde

fyrer Syndena og Syndareñar Strafp i Refsing. Þar fyrer skulum vier fullkomlega hallda og trua þui/ad Gud fyrergie fur ecke alleinasta Syndena/ helldur i so Strafp og Refsing Syndareñar.

Nu ef einhuør seiger so/ Ef ad Syndareñar Strafp verdur fyrergiefed/ Þui verdum vier þa plagader/ med Sottum og Siukdomum/ ia og so med Daudanum ? Er þad ecke Syndareñar Strafp ? Er ecke Dauden Laun Syndarañar ? Na than Spamadur predikar fyrer David/ ad Gud hafe burt teked hans Synd / enn iafnsnart seiger hann/ Suerded skal ecke vijkia af þijnu Huse æfenlega. Item/ Med þui þu hefur komed Ouinum Drottins til/med þessarre Synd/ad lasta hñ/ þa skal sa Sonur sem þier fædest vissulega deyia/ Þar fyrer er so ad sia i merkia/ad Gud fyrergiefe Syndena/ enn ecke Syndareñar Strafp og Refsing.

Hier eigum vier vel ad athuga og merkia/ III. Greiner/ huar fyrer Gud leggur stundlega Refsing/Strafp og Plagu vppa oss hier i Heime.

I Gud hañ strappar fullkomlega sier legar Synder med sierlegum Plagum og Krossburde/ so sem nu heyrdum vier af

 Dæme

Dæme Davids/og þad giorer hañ oss til gooda/so ad vier med þeim hætte mætt-um leidast til sañrar Jdranar/so siñ Da-vid seiger j Psalmenum 119: Gott er mi er þad Drotten/ad þu lijtelæckader mig. Þañeñ plagar Gud ad hirta og straþþa sijn kiær Börn/so þau skulu ecke fordæm-ast med þessum Heime/ 1. Cor. 11. Cap. 2 Auñur Grein/huar fyrer Gud legg-ur Kross og Reþsing vppa oss/er þesse/ Ad þar eru enn nu med oss Epterleiþar Syndareñar/og stor Veykleike/sem dag-lega lætur sig j liose/ ꝛ hlytur med Krosse og Mortgange ad spekiast og nidur kieþ-iast/ so ad Synden haþe ecke framgang. Þar fyrer ma þesse lijkamlegur Kross vel nefnast eitt Beisl/ huört ed temur oss og leider/so vier syndgum ecke framar. Sod dan Kross ma vel kallast Straþþ Syndan-na/so sem S: Pall seiger/ 1. Cor. 11. Cap. Eþ ad vier dæmdum/eda stroþþod-um oss sialþer/ þa heþde Gud ecke þörþ ad dæma oss. Þar fyrer skulum vier ætijd giöra so sem S. Augustinus kienner oss/ þar hann seiger/ Peccati tui Iudex sis, non Patronus, þad er/ Þu skallt vera Domare Syndar þiññar/ enn forsuara hana ecke afsaka. So ꝛ skal þesse stūd-

legur Dauðe vera oſſ dagleg Amíning vm Adams Fall og Synd/og Eymd alls Mañlegs Kyns/og hyxa vm huad þungur og olijdanlegur ad vera mun ſa eilijfe Dauden/med þui ad þeſſe lijkamlege Dauden er ſo ſaar og Beiſkur/ hvar þyrer oſſ ber ad jnnþlyia til hans ſem Daudan heþur yþerunned/ſiñ er Herran Jeſus Chriſt:

3 J þridia mæta vill Gud/mz Kroſſe og Reþſingum haþa oſſ amínta/ad vier ſkulum læta oſſ leidaſt þetta ſtundlegt Lijþ/j huǒriu ad ecke er añad eñ Synden og Straþþ og Reþſing Syndanna/ og þa Girnd til þeſſ ad ſkilia hier vid/og komaſt j þad eilijþa Lijþ/þar vier alldrei giettum ſyndgad/ꝛ alldrei lided nǒckud Straþþ eda Reþſing Syndaña vegna.

Siøtta Grein/eda Spurning!

Kañ Syndaña Fyrergiefning ad riuþaſt eda takaſt aptur/þegar vier høþum eitt ſiñ þeinged hana aþ Gud: ?

Fyrſt er ad hyxa vm Gud hans omælanlega Myſkun og Födurlega Fyrerhetit. Hañ tekur alldrei aptur ſijn Ord/Helldur blijþur þad ſtatt og ſtadþaſt ſem hann

seiger

seiger fyrer Munn Spamannsins Ezechiel/ 18. Cap. Ef ad hinn Ogudlege snyr sier fra sijnum Syndum/ þa skal hann lifa z deyia ecke/ hans Misgiørda skal ecke leingur minst verda. Þetta er vijst og satt. Enn ef vier tølum vm þa sem Syndanna Fyrergiefning fa z ødlast af Guds Naad og Giæsku/ þa verdur hun optsinnis ad øngvo (þui verr) þuiad Gud er jafnsnart laus vid sijna Lofan/ þegar þu bregdur af þinne Tru og aluarlegre Lofan/ vid Gud/ helldur snyr þier fra þui Heilaga sem þier var giefed. Prouerb. 26: Cap. Og fer sem Hunduren sem jetur aptr þad hann spyr/ og Suijned sem velltur sier aptur j Skarned þa þad er þueiged/ so sem S. Petur seiger/ 2. Pet: 2: Cap: Þuiad ef þu hielldur Syndanna Fyrergiefningu samt med soddann mote/ þa være þad ecke annad/ enn ad kasta Gimsteinum fyrer Suijn/ og vnder Footum sijnum ad troda Jesu Christi Blod. Gud næde/ Huad otelian de marger munu hier sialfa sig a Tælar draga/ þeir ed meina/ ad Gud mune ecke taka aptur sijna Fyrergiefning/ huørsu illa sem þeir høndla og breyta/ Enn þetta er ecke so. Gud mæler berlega fyrer Munn

Spa-

Spamannins/ Ezech. 18. Cap: Ette so ad hinn Riettlæte snyr sier þra sijnu Riettlæte/og breyter jlla/og liþer epter ølluࣇ Suiuirdingum sem hiñ Ogudlege giører skyllde hañ liþa ? Nei/ allt hans Riettlæte sem hañ heþur ædur giørt/ skal ecke j Miñe leggiast/ helldur skal hañ deyia j sijnum Misgiørningum og Syndum. Og haþe þeir slijks Doms ad vænta/ siñ ædur haþa Riettþerdugleqa liþad/ huad mun þa skie hina sem Ogudlega haþa liþad/ þo ad þeim verde/ aþ Nad og Myskun Guds Synderner vm siñ Fyrergieþnar ep þeir þalla j þær aptur ? Vm þañ Oþacklata Þion/ sem j Gudspiallenu stend ur/ Matth. 18. Cap. talar so S: Cyprianus, Aþ þuí hañ villde ecke Myskun veita sijnum Samþion/ þa misste hñ þa Nad sem Gud haþde ædur veitt hönum. Og Christur seiger/ Eins skal miñ Himneskur Fader giöra vid ydur/ eþ þier þyrerqieþed ecke.

Hier mætte einhuör seigia so / Huör ma þa verda holpen ? Þa være betra ad vera ecke skijrdur þyrre eñ j mote Daudan vm/ þa Madur gietur ecke leingur synd-

gad. Nei/ ecke so/ Vier eigum ad giöra Greinarmun a mille daudlegra Synda/ ꝛ nadugleгra. Daudlegar Synder eru þær/ sem Madur dryger j mote Guds Logmaa le og Bodordum/ vijs vitande og viliande/ þær Synder vtreka Heilagan Anda/ og þær eru verdar eilijfs Dauda/og þær riufa Syndaña Fyrergiefning adur med tekna/ néma Madur snue sier fra þeim/ ꝛ fae Fyrergiefning/fyrer Medalgangaran Jesum Christum. Adrar Synder kallast Venialia Peccata, nadugleгar Synder/ sem er margfalldlegur Holldsins Veyklei ke/Huórial Synder j sialfum sier eru vijst Dauda verdar. Eñ Gud vor Himneskur Fader/ lætur sem hañ siae þær ecke/ hefur Polenmæde vid oss/ reiknar oss þær ecke til/ af þui ad vier verdum þeim ecke sam þycker/ helldꝛ stöndū vier þm j mote med riettre Tru. Þessar Synder vtreka ecke jafnstiart Heilagan Anda / ꝛ þær riu fa ecke Syndaña Fyrergiefnig. Þetta eru þær Synder / vm huórra Fyrergiefning aller Heilager Bidia j tækelegan Tijma / so sem þar stendur/Psalm. 32. Vm þess ar Synder talar ꝛ David j Psalm. 130. Drottin/ef ad þu villt giæta ad Syndōn um/ Huór þær þa stadest fyrer þier.

Siö

Siøũda Grein/eda Spurning
Kañ nockur ad fa Syndaña Fy-rergiefning epter þetta lijd-ed Lijf?

J önguan mæta. Þuiad hier j Hei-me misser Madur eilijft Lijf/ellegar fær þad. Ja/ j huörn mæta sem Madur fer af þessum Heime/so rijs hañ vpp aptur/ Þetta meinar Salomon þar hañ seiger/ Ecclesiast. 11: Cap. J huöria ætt sem Træd fellur/sie þad j sudur edur nord-ur/þar liggur þad. Þeñan Lærdom sku-lum vier vel merkia/og trua ecke Lærdo-me Papista/sem so kieña/ad Synder fyr-ergiefest j Hreinsunar ellde: Huör Lærdo-mur ad stendur j mote allre Heilagre Rit-ningu/og giörer vorar Samuiskur oviss-ar + efasamar vm vora Sæluhialp/Sa Lærdomur er Herrans Christi Blode + hũs Forþienan til Minkunar/ og verkar Ar-hugaleyse j Mañaña Hiörtum. Ecke fag-de Christur til Ræningians a Krossenum/ þijnar Synder skulu þier verda fyrergief-nar j Hreinsunar Ellde/þar hlytur þu ad þijnast fyrst/ og verda sijdan leystur þad-an/med Ölmusum/Sælumessum/Sæ-lutijdum/Aflats Briefum/og ödrum þui-

lijka

lijkum goodum Verkum: Helldur sagde hañ/ J Dag skalltu vera med mier j Paradijs. J Openberan Johañis lesum vier/ 14. Cap. Ad ein Rödd af Himnum sagde. Sæler eru þeir Dauðu sem deyia j Drottne/ Nær/ AMODO, þad er strax/ jafnsnart sem Sæl + Lijkame adskilliast. Þessu skulum vier trua / eñ ecke vppdicktrodum Lærdome Papista vm Pra Hreinsunar elld. Og er þesse Lærdomur miög hugguanarsamur fyrer oss/ þa vier skulū afleggia þetta auma og stundlega Lijf/ Ad vier vitum og erum visser þar vppa/ ad vier munum verda sæler + Sæluhólpner/ fyrer vorn Drotten og Herra Jesum Christum.

Attunda Grein/ eda Spurning
Hvørt Gagn høfum vier af þessare Bæn ?

1 Fyrst skal þesse Bæn vera oss og j vorum Hiörtum ein fullkomleg Stadfesting vppa fyrergiefning allra vorra Synda/ Einkannlega af þui/ ad Gud hefur hana allvijda j Heilagre Ritningu noglega stadfest/ med so mörgum Fyrerheitum og Epterdæmum/ og sijnum Sacrament

is. Þar fyrer meigum vier fullkomlega reida oss þar vppa.
2 J voru Daglegu Bænaakalle til Gu ds/ þar vier gietum vorra Skullda/ þa medkiennum vier j þessare Bæn/oss ad ve ra so synduga ꝛ seka/ ad vier alldrei kun̄ um ad Bitala þar fyrer: Vier Bidium og hier/ad Gud lǽte oss ecke falla j Synder nar/leynelega nie openberlega. Vier þöck= um og Gude/fyrer þan̄ Skilning sem hn̄ hefur oss giefed/vm Syndan̄a Fyrergief= ning/ og þa Huggun sem vier höfum j hans Guddomlegum Ordum ꝛ Fyrerhei= tum/vm Syndan̄a Fyrergiefning.
3 J vorum Lifnade og öllu voru Ata hæfe og Framferde skulum vier kappko= sta ad ganga j Guds Auglite Heilaglega og riettferduglega/so mÿked sem mögule gt er/j þessum Holldsins Veykleika/ Og vita/ad eckert gott er j þssum Heime full komlegt hia oss/nema Synden. Þui skul um vier aluarlega hyra vm þad/ þegar vier höfum Beded vm Fyrergiefning Syn dan̄a/ ad falla ecke aptur j Syndernar so sem Christur og amin̄te þan̄ kranka/sem 38. ar hafde leiged a sin̄e Sottar sæng/ þa han̄ fan̄ han̄ þar epter a j Musterenu þa sagde hann so til hans/ Nu ertu heil

Briadr

brigdur orden/ fia þu nu til ad þu ſynog-
er ecke optar/ ſo ad þig hende ecke annad
verra: Eins ſeiger Gud Daglega til vor/
þa vier hófum feinged Syndanna Fyrer-
giefning/ Far j fride/og ſyndga ecke fra-
mar meir: Vier ſkulum og eirnen Myſk-
unſamlega og af Hiarta fyrergiefa þeim
ſem oſſ hafa a mote giórt/ ꝛ gleyma ecke
þeim ſtranga Skilmala/ ſem þar er vid
lagdur/ef vier fyrergiefum ecke. Lijka eir
nen ſkulum vier miñaſt ad ſyndga ecke vp
pa Guds Nad ꝛ Myſkunſeme/ þuiad þ
er Haſkaſamlegt og hrædelegt.

4 A vorre Sottarſæng/og Daudaſtū
du/ þa ſkulum vier hafa Glede af þeſſ-
are Bæn/ Ad nu fórum vier og komum
þanga ſem vier alldrei kuñum ad ſynd-
ga/ og huar vier alldrei þurfum ad leſa
þeſſa Bæn/ fyrergief/ fyrergief/og alld-
rei ad ottaſt Straff nie Refſing Syndañ-
na. Vier ſkulum þa med fullu trunadar
Trauſte til omælanlegrar Guds Myſkun-
ar grijpa til þeſſarar Bænar/ og fadma
hana vpp ad oſſ/ lijka ſo ſem ſkrifad er/
ad ſa Lærefader Thomas Aquinas giórt
hafe/ vid Bibliuna/ huória hañ tok ſier j
Fadm/ a ſinne Daudaſtundu/ ꝛ ſagde/ Jeg
true þui óllu ſem ſkrifad ſtendur j þeſſare
Bok.

Bok. So skulum vier og lyka, diarplega og af ollu Hiarta seigia a vorre Dauda-stundu / Jeg true Fyrergiefning Synd-anna / Jeg true Hollsins Vppriju / og Eilijft Lijf. Pad giefe oss ollum Gud vor Himneskur Fader / fyrer vorn Drott-en Jesum Christum / Amen.

Siøunde Sermon / eda Predika.

Vm þa siøttu Bæn.

Og leid oss ecke j Freistne.

Tuær myklar og merkelegar Greiner hofum vier þar til / ad Bidia daglega þessa Bæn.

1 Þuiad vier erum alla Daga og Tijma Freistingunum vndergiefner / Alldrei er þad / ad einhuoriar Freistingar stryde ecke a oss. Þuiad enn þo ad vier hofum þeinged Syndanna Fyrergiefning / og erum komner j Vinattu vid Gud / fyrer sama Jdran / þa erum vier þo ecke sterk / so sem j Himerijke / so vier þurfum ecke þar ad ottast / eda so sem allar vorar Prauter være endad-

endadar og vte / Vier erum enn nu yter j Heime/ j bland vorra Ovina/ sem oss plaga og pijna/ og vm oss sitia a allar sijdur. Oss ber alijka so sem Herranum Christo/ Strax hann var skijrdur/ þa var hann hafdur j Eydemörkena / so hann skyllde freistast/ Eins lijka þa er huör Madur hier j Heime marghattödum Freistingum vndergiefen/ sa sem christelega og Gudlega vill lifa.

2 Vorer Oviner eru marger/ megtuger/ grimmer/ diarfer og skammast sijn alldrei/ So sem vier lesum/ ad Diöfullen skammadest sijn þess ecke ad freista sialfs Guds sonar. Þar j mote þa erum vier storlega veyker og vanmattuger/ og þar med athugalauser/ So ad af vorum eigenlegum Vilia og Mætte/ erum vier bæde larer og odugleger/ ad standa j mote Diöful sins Freistingum og Aræsum/ og elldlegum Skeytum. Þegar vier berum nu allt þetta saman/ og yfervegum þad/ þa sia-um vier/ huörsu stora og mykla Naudsyn vier höfum til ad lesa þessa Bæn daglega Dags/ og ad hyxa alvarlega vm þad sem S. Pall seiger/ 1. Cor. 10: Cap. Huör sem stendur/ siae hann so til ad hann ecke falle.

Enn

Enn vppa þad vær mættum þui ver-
ur skilia þessa Bæn / þa vil jeg j stuttu
Male framsetia III. Spurningar.

I Hvad er Freistnen/eda Freistingen?

II Huørsu marghælltedum Freisting-
um erum vier vnder giefner?

III Huørra Rada skulum vier leita/til
ad standa j mote Freistingonum/ og
yfervinna þær?

Fyrsta Grein/ eda Spurning.

Hvad er Freistingen?

Ad freista annars / þad er ad reyna
hann/med einhuóriu þui sem hönum er
ovitanda/so hañ fae þar af añad huórt
Gagn eda Skada. Og vnder þa Grein
kallast Freistne j þessare Bæn / huad sem
hellst þad er/ med huóriu vier verdum re-
ynder og freistader/ til þess ad falla fra
Gude/Ellegar huad sem hellst ad er j mo
te vorre Saluhialp/ eda hana hindrar j
nöckurn mata. Ad verda jñleiddur j Frei
stne/þad kallast ad v.rda so flæktur + ac
netiadur j Dióffulsins Nete/ad Madur ve
it ei huórnen hañ kañ ad komast þadan

aptur/ helldur er hann j ſtorum Voda og Haſka/ Pad er mællt ad hægt er ad koma ſier j Snöru eda Net Dioͤpulſins/ enn ad komaſt j burtu apt:/ þad er ecke ſo hægt. Þetta ſkiedur ſo/ Þegar Gud tekur þra oſſ ſijna Verndarhoͤnd/ ꝛ lætur oſſ rada ſial þa/ þa leidet oſſ vor Syndum ſpillta Nattwra j alla Olucku. Strax kiemur Sathan þar ad / og gioͤrer Samtoͤk vid vort Hollð og Blod/ og þær þan j þylgie med ſier: Heimur þeſſe hialpar eirnen til/ med ſijnum Vellyſtingum / Tilteygingum og jllum Epterdæmum. Þegar þſſer þrir hallda ſo eitt/ ꝛ haþa ſamtoͤk a mote oſſ/ Huad mun þa aþ verda añad enn þ/ vier hliotum ad þalla/ nema Gud hialpe oſſ mz ſierlegum hætte. Þar þyrer er hin meſta Naudſyn/ ad vier oaþlætanlega hroopum til Guds ꝛ ſeigium/ Oh Himneſke Fader/ Lát oſſ ecke meir eda þramar þreiſtaſt/ enn oſſ er moͤgulegt ad lijda:

Matth. 4. Cap. ſtendur oſſ til Hug gunar ſkriþad/ vm þad Strijd Chriſtur ætte vid Andſkotan/ J huoͤriu hann þieck Sigur/ og yþervañ hañ/ og lier hañ þiña ſijna Magt/ og huoͤrs hann ſkyllde vænta aþ hoͤnum. Þo ſamt ſkamaſt ſa Andſkot

ſiir

ſijn ecke/og allbrei liner hañ nie latur ap ad preiſta Þrra Chriſtnu/ Þad reyna dagslega Herrans Chriſti Limer/a medal huör ra vier ✝ ſo erum/Loþ ſie Gude. Aþ Þſſu meigum vier nu audvelldlega ſkilia/huör iar Freiſtingar þær eru/ſem vier j Þſſare Bæn bidiũ ad Gud læte oſſ ecke j palla/. Þad eru Þeſſar/ſem hindra vora Saluhialp/ ✝ ſtanda j mote Guds Dyrd ✝ Hei dre. Eñ hinar adrar Freiſtingar ſem Gude eru til Dyrdar/✝ oſſ til Saluhialpar/ þær viliũm vier giarna lijda / Þuiad Ender Þeirra Freiſtinga er Sigurvinningen/ Huar vm S: Auguſtinus talar/ſo ſeigande. Freiſtingen giörer oſſ gagn/ Eingen Þecker ſialþan ſig/nema hañ preiſteſt/Eingen verdur Kóronadr nema hũ þae Sigur/ Eingen þær Sigur nema hañ Berieſt/ Eingen Berſt nema hañ haþe ſier Ovin ✝ Motſtandara. Og j ódrum ſtad ſeiger Auguſtinus ſo. Si nulla Tentatio, jam nulla Oratio. Þad er/Huar eingẽ er Freiſtingen/ Þar kañ ei helldur ad vera aluarleg Bæn.

Aunur Grein / eda Spurning.

Huörſu margþolldum Freiſtingum vier ſieum vndergieþner?

Á medan vier lifum hier j Heime/ erum vier þiñslags Freistingum vnderokad er/ so alldrei liñer. Gud freistar vor/ Holld ded freistar vor/ Heimuren freistar vor/ Syndleger hluter freista vor/ og Andskoten freistar vor.

Vm Guds Freistingar.

Þriggia handa Meñ eru þad/ huörra Gud freistar.

1 Þeir sem eru algiörder (so mykid sem mögulegt er Mannlegum Veykleika) þeir freistast af Gude/ vppa þad ad þeirra Algiörleikur verde kuñur og openber/ og ad sem flester epterfylge þeirra Epterdæmum: Su mykla Tru og Hlydne Abrahams kuñe ecke ad verda oss kuñug/ hefde Gud ecke freistad hans/ og bifalad hönum ad lijflata sinn allra kiærasta einka Son Isaach/ vppa huörn öll Guds Fyrerheit hlyddu/ bæde vm margfalldan hans Sædis/ og annad fleira. Vel visse Gud hans Tru ädur/ Eñ hañ villde setia oss hañ til Fyrermyndar og Epterdæmis/ vm þa Hlydne sem vier skyllduger erum Gude ad syna/ fyrer huörs skullð vier eigum ad yfergiefa bæde Börn og allt añad/ ja Lijf og Blod/ ef þörf krefur: J sama mata var Job freistadur/ so ad hañ

hann ſkyllde vera oſſ Epterdæme Þolen=
mædennar j öllum Mörgangs Raunum/
Lÿka Tobias/og marger adrer Heilager/
Og j þennan mꝏta ꝼreiſtaſt marger good=
er chriſtner Menn a þeſſum Deige.
2 Þeirra Oꝼullkomnu og Oalgiörðu
ꝼreiſtar Gud/Uppa þad/ad þeirra Veyk
leike ſkule verda kuñugur bæde þeim ſialꝼ
um og ödrum/ og ad þeir ſkule læra ad
þeckia ſig. Þeſſe Freiſtne kallaſt Tenta=
tio Probationis, þad er/Reynſla/ edur
Reynſlu Freiſting. Þeſſa Freiſting ſkulum
vier ecke bidia Gud ad taka ꝼra oſſ/ hell=
dur oſka hennar/og hallda þad Fögnud
(ſo ſem S: Jacob ſeiger/ 1. Cap.) þeg
ar vier ꝼaum ſoddan Freiſtingar. Um ſod
dan Freiſtne talar Moyſes til Jſraels So
na/Exod. 20. Cap. Hrædeſt ecke/Þuiad
Gud er komen til ad reyna ydur/ad hañs
Otte ſkule vera ꝼyrer ydar Augum/ſo þier
er ſyndged ecke. So ꝼreiſtade Chriſtur Fr
ra Philippus ꝛ Andreas/Johñ. 6. Cap.
þo ad hañ viſſe vel/huad hañ ætlade ſier
ad giöra. Um þeſſa Freiſtne talar ſa Læ
reꝼader Origenes/ ſeigande/ Eins ſo ſem
Kiöted ꝼunar og ꝼordiarꝼaſt/ eꝼ þad er
ecke ſalltad/ſo er vor Nattura/ꝼyrer vt=
an Freiſtingena.

3 Þeirra Oguðlegu og hardsuſrödu lætur Gud freiſtad verda / ſem ecke vilia hlyda Guds Ordum og Aminningum/og lætur þa falla j forhert ⁊ hardhnackad Sinne/epter ſÿnum riettferdugum Dome/ ⁊ lætur þa fa Laun epter ſÿnum Tilverk nade/ ſo ſem Dæme Pharaonis/ Jude/ Juliani og annara þuilÿkra Ogudlegra kienna oſſ: Þeſſa Freiſting befalar Gud Dioflenum a ad leggia / og ödrum Kierum ſinar grimdar Reide/ epter ſÿnum Riettlætis Dome:

Vm Hollds ins Freiſtingar.

Þeſſe Tentator og Freiſtare kallaſt CARO/þad er/vort Hollð ⁊ Blod/þad leider og lockar oſſ til ad girnaſt jafnan þad ſem oſſ er giedfellt / þo ad þad ſie þuert j mote Gude. Þeſſe Moder/ſem er vort Holld og Blod/fæder af ſier margar ſkadſamlegar ⁊ daudlegar Dætur/ſem er/ſiö Höfudſÿnder / er ſo heita / Superbia, Auaritia, Luxuria, Inuidia, Ira, Gula, Deſidia, þad er/Drambſeme/Agirnd/ Loſtaſeme/Aufund/Reide/Ofneyſla/Lete. Sÿdan þa eptera fæda þeſſar ſiö vt af ſier margar adrar Synder/Og af öllum þeſſum freiſtaſt Maneſkian miög og haſkaſamlega/ſem dagleg Raun gieſur vitne.

vitne. Fyrer soddan Freistingum Bidium vier Gud j þessare Bæn ad vardveita oss/ og þar liggur oss Magt a.

Vm Heimsins Freistingar.

Heimuren lætur oss ecke blutlausa/ hañ kiemur oss til stundum ad freista Gudz/og misbrwka hans Goodgirnd/Riettlæte og Langlundargied. Stundum freistar Heimuren vor med þui/ad hann giefur Sneyxlaner og marguisleg Tilefne til ad syndga/med sijnum Hiegoma. Nær vier siaum eda heyrum vond Epterdæme og jlla Breytne annara/og þad lijdst ostrafft ad/orefst/þar af vppvekiast adrer til ad giöra jlla: Stundum freistast vier af vorum Vinum/stundum af Ovinum/Stundum med Lærdome/stundum med Hræsne/Stundum med jllum Radum/stundum med Hardindū/og Hootónum/Huór kañ óll þau Brógd vpp ad telia/sem Heimsins Syner hafa?

Freistingar ymislegra z adskilianlegra Hluta.

Vier höfum allstadar/z a allar sijdur Orsök og Tilefne/ad falla j Freistne/af hinū z ödrum adskilianlegū hlutum. Ef vier lijtum a Sak aptur/þa eru þar

vorár vmlidnar Synder/og marggalldar Yfertrodslur/sem preissa vor/þar vier hőfum giört þad Gud Bañar/eñ lated þad ogiört sem hañ hefur Boded. Lijtum vier praiñ fyrer oss/þa er þar Dauden + Guds Domur. Ef vier skodum sialfa oss/+ huad med oss er sialfum/ þa er þar ein vond Samuiska: Ef lijtum vier vpp j Himeneñ/þa er þar su Heilaga Þrenning huóría vier hőfum styggt og modgad/Lijtum vier nidur og ofan fyrer oss/ þa er þar Dioffullen og Heluijte/sem vier hőfű forþient. Ef vier lijtum til hægre Handar/þa er þar Rijkedæme/Magt og Meт ord/gooder Dagar/Heidur og Metnadur og allt annad þuilijkt sem oss vill anería og veida. Ef lijtum vier til vinstre Hand ar/þa er þar Haske og Vode/Offsokner/Eymd/Fatækt/Fyrerlitning/og allskyns Neyd og Motgangur. Ef vier lijtum j kringű oss/þa er þar Heimuren + Dioffull eñ/med öllum sijnum Hreckium/Suikű/Vielum/Slægdum/og jllum Epterdæm um: Augustinus seiger/ad Heimuren hafe tuo Herflocka/ ad storma og strijda a Christi Riddara/añar fer med Blijdű Ord um og smiadur Malum/añar med Ogn og Hootan/ Mundus blanditur vt decipiat,

piat, terret vt frangat: Heimuren er blijd ur til ad suijkia / eins strangur og strijdur pa hañ vill skielþa. Vid slijku er ad sia / Þui liggur stor Magt a/ad huór christen Madur sie stödugur og stadþadur j slijkum Freistingum/þuiad hier liggur vid annad huórt vor eilijþ Glötun/ eda eilijþ Sæluhialp:

Vm Dioþulsins Freistingar.

Þesse Freistare lætur allrei aþ/ og linner allrei ad plaga oss. Takest hönum ecke ein Freisting/jaþnsnart er hañ til reidu med adra. S. Augustinus jaþnar hönum vid eirn Mordbreñara/sem þelur Elldenn og lætur ecke sia hañ/þyrr en hañ heþur kueikt hañ allstadar. Hañ jaþnar og Dioþlenum vid eirn Veidemann sem þyrst lockar j Neted og Snöruna pad sem hañ vill sijdan slaa j hel. Nu po ad þesse Ouinur þreiste vor/æ + alla tijma/ oaplaatanlega/ pa heþur hañ po sierdeilis þria tijma til þess/ a huórium hans Vijsa og Vane er til ad þreista Mañsins.

1 Þegar Mañe geingur vel/ og hann heþur pad hañ vill/ þa er Sathan ecke langt j burtu/helldur er hañ nalægur/þor sómar sig ecke/ gieþur Orsök og Tileþne til hinna og annarra Synda/ sem hann

 veit

veit vier erum hellst tilhneigder ad Natt wrune. Vier lesum j þrre Bok sem Menn kalla Vitas Patrum, ad S. Macharius einsetu Madur/ hann sa eitt sinn Dioflulen ganga fram hia/ hladen med allskyns Baudka og Flöskur/ Sa Hellage Eremi te spurde hann ad/ Huort þer þu hinn Von-des hinn suarade/ Gustum fero Fratribus, þad er/ Jeg gief Brædrum allra handa ad smacka/ lijke þeim ecke eitt/ þa gief eg þeim annad/ epter þui sem þeirra Nat twra er þa hellst hneigd til adskilianlegra Synda/ etc. Sumra freistar hann med Rijkdome/ til ad þorlijta þa aumu og Fatæku/ sem hann giörde vid þann Rijka mann: Sumra freistar hann med Stuld og Agirnd/ so sem hann giörde vid Giesi þienara Heliseí/ 4. Reg: 5. Cap. Sumra freistar hann med Heilsu og Hraustleika/ so þeir falle j Holldlegt Athugaleyse. Sumra freistar hann med Lostasemd og Lausungu/ sem hann giörde vid Jsraels Sonu. Sumra freistar hann med Magt og Vellde þessa Heims/ til Ofdirfdar og Drambsemie/ so sem hann freistade Davids þegar hann forsa sig j mote Gude/ og tal de Folked. Sumra freistar hann mz Hatre og Afbund til Manndraps/ sem hann giör-

de vid

de vid Cain. Allt þetta og þvilijkt þa
skiedur þegar Mañe geingur vel/og hef-
ur allt þad hañ vill.
2 Eñ gange Manne jlla/og sie Mot-
gangur a ferdum/þa forsomar Diöfull-
en sig ecke/helldur freistar hann og leitar
vid a allar sijdur ad fella oss j Syndena.
Med Krosse og Morgange leitar hann
vid ad koma oss til Mögluner og Oþol-
enmæde. J Fatæktene til ad liuga + stela.
J Ofsokneñe til ad afneita Gude + hans
Orde. Snögt ad seigia/ eingen Madur
kañ ad skynia/eñ sijdur fra ad skyra And
skotans Vielum og Slægdum / sem hann
hefur ad leida og fella oss j Freistniena.
3 A Daudäs Stundu + Tijma forso-
mar Diöfullen sig sijdst/helldur leitar hñ
vid ad hefna sijn/og vtrietta þad hönum
þiker sier hafe ædur ecke so fullkomlega
tekest/Þar hefur hñ allar ærar vte a Bæ-
de Bord / huörnen hañ kuñe ad koma oss
til Efasemdar og örvilnunar: Hann liñer
þa ecke ad setia framm fyrer oss þessar
Freistingar/ huad epter annad. Fyrst Dau-
dans Mynd og ognarlega Lijking / huör-
su grimlegur og hrædelegur hañ sie/og jñ
skytur slijkum Hvrönum j Mansins Hiar-
ta/ Þad vill ganga hart til / ædur þitt
Hiarta

Hiarta brestur j sundur/ædur enn Sal og Lijf skiliast ad. Þeir leggia þig þa a Golf og j Gras/ þeir bera þig til Grafar/og ausa þig Molldu/Þeir ganga heim og skipta glader Aude og Arfe/ og stundum þeir sem þu sijdst villder: Hafer þu giórt nóckud gott/ þui verdur fullsnart gleymt. Enn hafer þu forsied þig j nóckru/ þ verdur ecke j lægd lagt. Vilie þetta ecke hialpa/ þa kiemur Freistaren med gloande Pijlur/ og skytur þeim jnn j þitt Hiarta/ad þu skuler efa þijna Vtualning og hyra so/ Þu ert ecke vtvalen/ J óngvan mata hefur Gud þig vtualed/ Þuiad marger eru kallader eñ fæer vtualder/ mz þeim ertu ecke/ Gud þecker þig ecke/ ecke hirder hañ vm þig/ þad sijñur þu nu sial fur j þiñe Eymd og Pijnu og Dandans Neyd: Þijnar Synder eru meire og fleire/ stærre og þyngre enn ad þær meige verda fyrergiefnar.

Med þessum og ódrum þuilijkum Freistingum plagar Dioffullen margra ad freista a þeirra Sottarsæng. Og er sa sæll sem hañ kann j mote ad standa/ og yfvinna þessar og adrar Aráser/ og ellldlegar Pijlur hins vonda vt ad slóckna. Hvór Rad eru þar til? Þau Gud giefur

enn

enn eingen ônnur:

Þridia Grein / eda Spurning.

Quor eru þau Remedia og Rꜳd/huorra vier skulum leita/til ad standa j mote slijkum Freistingum z yfer vinna þær?

Þau eru sierdeilis og einkum V.

1 Fyrst er TRUen/ hun hlytur ad þara vndan/ og vera so sem Hershøfdinge fremst j Fylkingu/ j mote Dioflenum og hans Ärꜳsum og Freistingum/ ef ad vier vilium fa Sigur og falla ecke. Þuiad so skrifar Postulen 1. Johā. 5. Cap. TRUen er sa Sigur/ sem Heimen yferuinnur; Med Truñe byriar oss ad storma og strijda a Diøfulsins Vielar og Slægder/ og taka fra hønum hans Vopn og Verjur/ sem hañ hefur j oss sialfum/ a huør hañ mest treyster. Huør eru þau? Þad er vort eiged Holld og Blod/ Vor Skilningur/ Vijsdomur/Vilie/vorar Hugrẽr/og allt þad Hollde og Blode fylger/ og þui er med fædt. Hier hlytur þu ad byria Bardagā a sialfum þier/ og beriast fyrst vid þitt eiged Holld/ þuinga þad og leggia

þad

þad vnder þig/ þuiad þaer þu þad ecke sigrad og yperuñed / þa er eingen von ad þu munner yperuiña Diöfulen. Yperuiñ þu fyrst þinn Skilning / þijna Skynseme / og lat hana verda TRVnne hlydna. Lærdu riett ad þeckia þeñan Heim / og huad hñ ber j Skillde / sem er allt illt / enn eckert gott. Vendu þig vid / ad standa + strijda a mote Holldsins Vilia og Girndum / og lata þær ecke rada / og hyxa jafnan vm þ .u Ord S. Pals sem þar standa / Ef þier lifed epter Holldenu / þa munu þier deyia.

2 Aññad og hid besta Rad j mote allra handa Freistingū / þa er Bæn + Akall til Guds / Ad þu þyrer Gude jater og mz kieñer og klager / fiollda og Makt þinna Ovina / og lijsa þiñ Vanmatt og Veykleika / slijkum Ovinum j mote ad standa / + bidier vm Hialp og Hiastod / So hafa alla Daga giört Guds Heilager / þa mun Gud sannlega bænheyra þig og hialpa þier. Þui seiger so Augustinus / Deus te certantem spectat, deficientem sublevat, vincentem coronat, þad er. Gud lijtur a þañ sem strijder / hñ styrker þañ sem van megnast / og koronar hann sem Sigur en vinnur.

Þridia

3 Þridia Rad er Guds Ord/ad heyra Þvel + vandlega/+ varðveita þad a Freistingar tijmanum / Þuiad þar af höfum vier þa Huggun/Ad vier munum ecke fręistast framar enn ôs er mógulegt ad lijda/ Jtem / ad Dauden sie ecke so ognarleg ur sem hañ syneft/ Ad vier skulum viſſulega vtualder til eilijfs Lijfs/ Ad Gud hafe alla Abyggiu fyrer ôs/ Ad hañ munne sannarlega fyrergiefa ôs allar vorar Synder/og vppvekia ôs afteinasta Dęge til eilijfs Lijfs: Allt þetta kieñer ôs Guds Ord/+ styrker ôs til/ ad standa j mote þessum og hvilijkum Dióffulsins Freistingum. Vier skulum giöra so sem Strijds menn plaga ad giöra / þegar þeir heyra ad Herlwduren giellur/ þa bryniast þeir og bua sig til Bardaga. So skulum vier og bua ôs til/ad standa j mote Dióflenum/nær vier heyrum Guds Ord/Eñ huör Vopn + huöriar Verior ôs byriar ad hafa / j þessum Bardaga/ þad skrifar ôs S. Pall/Ephe. 6. Cap. Jtem j Pistlenum til Timotheum/1. Tim. 1. Cap. giör er hann eina andlega Strijdspredikun/og aminner alla andlega Riddara Christi / ad beriast eina goda Barattu/ og behallda Truñe og goodre Samvisku. Og j

Op

Openberanar vor Johanis 2. ✝ 3. Cap. Verdur talad vm þau Laun sem stadfast er og truer Guds Strijdsmenn skulu þa og ödlast/ þar stendur so/ Huór han yfervinn ur/ þeim mun jeg giefa ad eta af Lijfsins Trie/ þad sem er j Guds Paradijs: Itim Þeim vil jeg giefa ad eta af þui fooldnu Manna/ og jeg vil giefa hönum goodan Vitnisbrrd/ og med Vitnisburdenum nytt Nafn/ þad eingen kienner/ nema sa þad medtekur/ Item/ Hañ skal verda skryddur og ei mun eg hans Nafn afplana af Lijfs Bokenne.

Þetta og margt añad fleira lærum vier af Guds Orde/ oss til styrkingar j mote Freistingönum: Þar fyrer/ lijka so sem gooder Strijdsmeñ bua sier til Vopn og Veriur/ og hallda sier vid Vopnahwsed/ so eiga og þeir andlegu Strijdsmenn Christi ad hallda sier vid þ andlega Vopnahwss/ sem er christeleg Kirkia og Guds ORD/ og vtuega sier þar Vopn og Verjur j mote andlegum Ovinum:

4 Fyrer alla Hlute fram̄ skulum vier fordast Idiuleyse/ sim̄ kallast Dyna ✝ Hæg inde Andskotans/ huar hann hefur hæga hwijld. Af huóriu Idiuleyse daglega koma margar ✝ storar Synder. Oss er hier ecke

ecke til Setu eda Jdialeyſis Bodeb / helld ur hliotum vier allan vorn Alld: ad ſtanda og ſtrijda j mote Diöfulſins Freiſting= um / + ecke giöra nöckurn Sama Frid eda Forlijkan vid hañ / helldur Breyta vid Freiſtingarnar / ſo ſem S. Ieronymus ſeiger Dum paruus eſt hoſtis, jnterfice, Yfervin̄ og ſlaa j hel þin̄ Ovin / a medan hañ er lij tell / ſo hañ ßae ecke Valld og Magt yfer þier med ſine Illſku: Vort Lijferne hier j Heime / er eckert añad eñ Militia, Strijd Orooſta og ſtandande Baratta / ſeiger ſa ſæle Job. Þar ßyrer hliotum vier ad tem ia vort Holld og Blod / lata ecke Hollds ſins Girnder haſa ſin̄ Framgang / helldur nidur þryckia þær + kiæſa þær. Eñ þar heyrer margt til / ſem er / Guds Otte / Guds Ords jdugleg Aſtundan og Leſningur / Þar heyrer til Sparneytne / good Aſtundan j ſierhuörium Kalle og Embætte / Þar heyrer til ad blya og ßordaſt Orſök + öll Tilefne Syndaña / Vardueit þijn Skilnin gar Vit / lia ecke Eyru þijn til ad heyra þ. Illt er / og ei helldur Augu þijn til ad lijta a þad ſem þu matt ecke girnaſt / ſeiger ſa Lærefader Gregorius. Hura vm þa Sköm̄ ſem epter kiemur / þegar Madur gieſur ſig ßallen og ßangeñ vnder Hollds

Q. ſins

sins Girnder. Um Ulissem sem var einn af Grickium fyrer Troiuborg/skrifar heided Skallo/Ad hann hafe lated Vax i Eyrun a sier og sijnum Lagsmönnum/fa hann siglde fram hia þeim Hafffrwm/ er nefnduft Cyrene/so þær skylldu ecke locka hann og suijkia med sijnum sætleiks Hliodum/ Slijkt er þörf vier giördum/ad binda fyrer Augu og Eyru/og hafa vora Lidu ꝛ Limu i taume/ so ad Diöfullen fae oss ecke suiked/eda þesse jlle Heimur.

5 Vier skulum og lijka eirnen giefa gaum ad annarra Epterdæmum/ ꝛ hugga oss vid þau/og vita vissilega/ad Sigurenn er oss vijs/ef vier Kallmannlega strijdum/Abraham var freistadur/og Dyrdarlega prelsadur. Jacob glijmde vid Eingelen/og fieck Sigur/Joseph leid storar Freistingar/og var þess stadfastare/Lijka eirnen Moyses/David/S. Petur og ad rer fleire/ Og enn þad meira er/ Sialfur Lausnaren Jesus Christur var freistadur lijka sem vier/þo an Syndar/ Hebre. 5. Cap: Ef vier vilium bera saman hans Freistingar vid vorar/ þa eru þær hia hans Freistingum ei annad enn Ludus & Vmbra Certaminis, seiger Ambrosius/ þad er/ Leikur og Barnaspil. Allijrum

hns

hans Personu/ þa er hañ saunur Gud og Madur/ og þad hæfde ecke ad hañ skyllde verda freistadur/ enn vier erum aumer armer Syndarar. Hurum vm Staden huar hañ freistast / þa var þad eiñ Eyde mörk/ a medal oarga Dyra ꝛ skynlausra Skiepna/ Eñ vier freistunst heima hia vorum goodum Vinum/ af hvörium oss er vijs Hialp og Huggun ef aliggur. Hann freistadest j heila xl. Daga/ ja alla sijna Lijfs Tijd/ Eñ vorar Freistingar kunna traudlega so leinge ad vara: Item/ Hñs Freistingar hafa vered myklu stærre meire ꝛ þyngre eñ vorar kuña nöckurn tijma ad verda/ Ad sijdustu/ ef vier hurum vm hiñ ör Sök og Efne var til hans Freistinga/ þa liet hñ freista sijn vorra vegna/ Vppa þad ad vier skylldum ecke til gruns gana og fordiarfast j Freistingonum / helldur fa Sigureñ/ og meiga seigia med S. Pæle/ Lof og Dyrd sie Gude/ sem oss hefur Siguren gíefed/ fyrer Jesum Christum vorn Drotten og Herra/ Amen.

Attũde Sermon/ eda Predikã.

Vm þa siøundu Bænena.

Helldur frelsa þu oss fra Illu.

Stor Magt liggur oss a ad Bidia þssa Bæn/ fyrer III: Naudsynia Saker.

1 Fyrst er þad Illa og vonda/ miög mÿked og margfallt sem yfer oss hang- er j Heime þessum. Þuiad þo so sie ad vier höfum Syndaña Fyrergiefning/ ⁊ þo vier yfervinnum marguÿslegar Freistaner þa kiemur þo Freistareñ jafnan aptur/ ⁊ reyner til/ þa a eirn veg/ ef hönum ecke tekst a aññ/ og þessu linner ecke a medan vier lifum j Hollde þessu/ So vier meig um med riettu seigia/ med David/ Multa Flagella Peccatoris, þad er/ Margar eru Plagur hins Ogudlega (ja lÿka vel hins Gudhrædda) Enn huör hann vonar a Drotteñ/ hann mun Myskunsemenn vm- kringia/ Psalm. 32.

2 Þar næst þa er vor eigen Veykleike og Ostyrkur miög mykell/ so vier hliotū ad jata þad ⁊ medganga seigande. Sem j Psalmenum stendur/ Vor eigen Mættur eckert kañ/ allur er hñ faren/ Vor Viska/ Rÿkdomur/ Sterkleikur/ Vinafiölde/ og huad hellst fleira þ er / sem vier stoolum vppa/ þ kañ ecke ad taka fra oss eiñ Höf udverk

udverk/eda minsta Kuilla/ Eñ Gud vor Himneskur Fader hann gietur giört þad allt saman.

3 Þar næst Bidiū vier þessa Bæn þar þyrer/ aþ þui ad j þessum Heime kañ eck ert jllt ad koma yþer oss/nema Gud leyþe þad og loþe/ Þar þyrer þurþum vier ad bidia hañ/ad burt taka þad Jlla/og lina þui. Spamadurenn Amos seiger/ Sie nockud Jllt/ nockur. plaga eda Olucka j nockrum stad/þa giörer Gud hana. Þad er/Syndareñar Straþþ og Reþsing/kiemur ætijd epter Guds Vilia. Hann alleina gietur snued þui jl : til goods.

Og þessa Bæn heþur Christur riettelega sett hier j Nidurlægenu/ Þuiad vier hößum Þörþ og Naudsyn/ seiger Augustinus/ad Bidia Gud/ecke alleinasta ad þresa oss þra Jllu/sem vier ecke höþum/emm erum þo hræddder þyrer þui/Helldur + S:/ ad hann þrelse oss/ + burt take þad Jlla/ j hvöriu vier erū stadder/ Og þegar þad Jllt er j burt med öllu/þa er ecke neitt epter haskasamlegt / þad vier þurþum ad hrædast.

Vm IIII. Spurningar eda Greiner villum vier med Guds Hialp/ ad þessu Sinne tala.

I Huada Illt er pad/ sem vier bidium Gud ad frelsa oss fra ?

II Huoria hellst plaagar eda þuingar þetta Illt ?

III Huornen frelsar Gud oss fra þui Illa ?

IIII Huornen eigum vier ad bidia þessa Bæn ?

Fyrsta Grein / eda Spurning.

Pad Vonda + Illa/ sem vier bidium Gud ad frelsa oss fra j þessare Bæn/ þad er med þrennu mote.

1 Fyrst er Andskoten/ sem er sa allra vestte + argaste. Nu þo hañ være j Upphaske ein good Guds Skiepna/ þa er hañ þo vegna sinnar Ohlydne orden so Illur og hreckvijs/ og so stadfastur j þui hinu Illa/ ad hañ kann alldrei/ og alldrei gietur hañ giört nockud gott. Hañ meigum vier rirttelega kalla þann allra vesta og argasta/ Þuiad med þui/ ad S. Pall talar vm oss Heidingiana/ Ephe. 2. Cap: 2 vier sieum Reidennar Börn af Natturu/ fyrer huoria Christur er þo daen/ Myklu fram

þramar er þo ſa leide Andſkote jllur og hreckvijs/ huór alldrei vill/ og alldrei añ-ad hutar eda giórer enn þad ſem Jllter. Þutad þo hann lætest giǿra nóckrum til Goda/ ſem opt heþur ædur ſkied/ þa giór er hann þad ſier til Beſta/ enn hinum ǫd-rum ſem þyrer verdur/ til Skada og For-diǫrþunar a Salu og Lijkama. Hann er ſo til ad jaþna ſem Vtlærder Slottuger Doblarar/ Þeir tapa Leiknum j þyrſtu/ lætaſt eckert kunna/ þangad til þeir med ſeinſta Fieþletta og vtærma hinn annañ/ ſem þeir ſpila vid/ Eins þer Dióþullen ad vid þa Faþrodu og Einþǫlldu/ ſo þr ha-þa eckert ad þacka hǫnum/ vm þad Bw-ed er: Eþ þier kiemur til hugar ad eþa huórt hann er jllur/ þa hugleid þu hans Naþn/ Þad er ei vegna hans Dygdar/ ad hñ kallaſt Malus, jmmundus Spiritus, þad er/ jllur og ohreiñ Ande: Hañ neþn-eſt Diabolus, þad er Roogberare/ ſa alla Hlute til hins veſta þærer: Hann kallaſt Sathan/ þad er Motſtandare: Hañ kall-aſt greniande Leon/ ſa gamle Hǫggorm-ur og Dreke. Eþ ad vier giætum ad hñs Giǫrdum og Verkum/ þa audſyner hann Glega þad/ ad hañ er jllur/ ja/ ſa alla veſte ꝛ argaſte/ ſem ǫnguum vill gott.

 Hann

Man giører skada ecke alleinasta Mønønum / helldur øllum ødrum Skiepnum sin̄ han̄ kan̄ og gietur. Han̄ forhindrar Guds Dyrd og Heidur huar han̄ kan̄. Giætum ad huørn Vitnisburd Christur ber hønum Johan̄. 8. Cap. þar hann kallar hann Man̄drapara og Lygara / ad vpphafe / Huad Christur hefde ecke giørt / hefde hin̄ ecke vitad ad han̄ er jllur ad eilijfu. Þuiad lijka so sem þad er omøgulegt ad daudur Madur kun̄e ad giøra Joran og fa Fyrergiefning Syndan̄a / so er þad omøgulegt / ad Diøfullen kun̄e nøckurn tijma ad lata af þui jlla / j huøriu han̄ er fyrer laungu daudur / en̄ er þo lifande.

2 Þad an̄ad sem Jllt er / er Synden / Hun kallast Malum Culpæ, þad er / þad Jllt sem oss sieka giører / Þetta hid Jlla og vonda / bidium vier j Bæn þessare Gud ad taka fra oss. Sannarlega er Synden Jll / vegna alls þess jlls sem henne fylger. Fyrst þocknast hun Diøflenum / af hen̄e hefur han̄ alla sijna Skiemtan / Girnd og Glede: 2. Synden stygger Gud og modgar / Hun brytur hans Bodord / hun raskar hans Løgmæle / hun lætur Man̄en falla fra Gude / hun afskapar og afplanar j oss Guds Mynd / epter huørre

vier vorum j [illegible] skapader: 3. Sy
nden skadar þann Synduga/⁊ leider yfer
hann Straff ⁊ Refsing/örwilnan og Erfa-
semd/⁊ eilyfa Fyrerdæmning/nema Ma-
dur giöre Jdran j Tyma. 4. Synden
giörer ⁊ so ödrum Skada/og kiemur þe-
im til ad breyta jlla/⁊ fa Straff ⁊ Ref-
sing lyka so sem adrer. 5. Synden er
slæm og oskapleg j sialfre sier/og vtþry-
ckt Mynd og Lyking sialfs Diöfulsins j
Sælu Mansins/ So ad sa heidne Sene-
ca talade riett/ þa hn̄ sagde/Þo ad visse
ad Guderner mundu alldrei straffa Synd
ena/ þa vil eg þo ecke drygia hana/af
þui ad hun er slæm og suiuirdeleg j sialf
re sier.

Af þessu meigum vier audvelldlega
sia og skilia/ ad Synden er Jll/ huörsu
sæt sem Mönum þiker hun vera. Þar fy
rer Bidium vier j þessare Bæn/ forords
laust/ ad Gud vilie leysa og frelsa oss fra
Syndenne/Og ecke alleinasta fra Synden-
ne/ helldur fra öllum þeim Hlutum sem
oss kun̄a ad locka og leida j Syndena/su̅
Holldenu þikia optsin̄es gooder ⁊ sæter/
Ja/þo þeir sie gooder j sialfum sier/su̅
er Audæfe/Styrkur/Heilbrigde/Fridlei-
kur/Vinætta/og allt an̄ad sem oss kann

ad vera Tilefne/ eda Ordsök til nöckrar Syndar. Fra þessu öllu bidium vier Gud ad frelsa oss/ so framt sem vier kunnum af slijku ad verda forhindrader/ vppa vora Sæluhialp/ og fa Orsök eda Efne til ad syndga.

3 Pad þridia sem er Jllt/ þad kallast Malum pœnæ/ þad er Syndastraff Plagur + Refsingar/ og öll Neyd + Eymd sem a oss liggur Syndarenar vegna/ Fra þessu öllu bidium vier Gud ad frelsa oss. Malitiæ comes jndiuiduus est Miseria, seiger Augustinus/ þad er/ Synden + Eymden þær fylgiast ætijd ad.

Nu ern þessar Plagur/ Refsingar og Eymder otteliande/ sem a oss liggia/ og myklu fleire en vorer Lijfsdagar/ Po ma allt þad sem Jllt er/ og Manñskiepnuna plagar og pijner vegna Syndaña/ + þeiñ ar Eymder jnnefelast j þessum VII. eptererfylgiande Greinum.

Huad Eymden er/ þad vtskyrer Augustinus liooslega þar hañ seiger/ Eymden er huörskyns Hrygd og Sorg/ an Hugganar/ þegar eirn eda añar pijnest + plagast margfalldlega/ enn þær ecke Hug jun af neinum.

1 Af þessum Eymdum og Plagum/ er

er su þyrsta og stærsta/ ad verda skilen vid Gud/ og verda þra hönum reken / Þuiad huørsu ma nöckur Eymd og Plaga vera stærre enn su/ ad verda skilen vid han̄ sem er Root og Uppspretta alls hins gooda/ hia huórium vier ættum ad vera eilijþlega/ beþde Synden ecke komed. Slijkt er vissuléga stor Eymd og Plaga: Ydar Synder og Odygder skilia ydur vid ydarn Gud/ seiger Esaias/ 59. Cap. Og Augustinus/ Pad er ein hryggeleg Eymd/ ad vera vistæþadur og reken þra Gude/ an huórs Maduren kann ecke ad vera:

2 Aunnur Eymd ≠ Plaga Manskiepnun̄ar er þad/ ad verda eitt med Dióþlenum/ Þuiad huór hann er skilen vid Gud/ sa hlytur med Dióþlenum ad vera. Þad þiker þungt ≠ ecke vel lijdanda/ hier j Heime/ ad dragast vid eñ Strak/ og kuña ecke ad verda laus vid han̄/ Huad myklu olijdanlegra mun þad þa vera/ ad dragast vid Dióþulen/ og kuña alldrei ad eilijþu verda laus vid hann?

3 Syndaña þiólde/ Stærd og Þunge/ er ≠ so stor Eymd/ Vier kuñum ecke añad enn ad þalla ≠ syngda/ þo erum vier skapader til þess/ ad vera Guds Musterc/ og þiona hönum j Heilagleika og Riettlæ-

te: Ambrusius seiger/ Pad er ein stor Symd/ þegar eiñ Syndare verdur ypergiespen j sinne Synd/Reþsingarlaust.
4. Lÿkamlegar Plagur og Pijsler/ Bæde hid jnnra og ytra/ heyra og hier til/ sem eru margvijslegar Freistingar/Sotter og Siukdomar/ hryggeleg dæme Synda og Glæpa/sem daglega skie j Heimen um/ og allskyns Eymder/sem a Mañskiep nunne liggia Syndarennar vegna.
5. Ein vond Samuiska er hin stærsta Kuøl Plaga og Pijna/ sem nöckur Mad ur kañ ad lijda hier j Heime/ j huörre Pijnu marger ræda sier sialþer Bana/ so sem Judas:
6. Pa kiemur Daude og Auruilnan/ sem er allra seinasta Jllt/ sem Mañskiep nuna plaga kañ j þessum Heime.
7. Seinast kiemur eilijþ Bøluan og Fyrerdæmning/ a mote huörre ecke rt Ræd er/ Hun tekur a mote Aurueñtingune/ og þadmar hana/og giepur heñe med sier eilijþa Skömm og Sneypu/ eilijþa Pijsl og Pijnu/ j Salu og Lijþe/ og eilijþa Vist og Veru hia Dióplenum og øllum hans Selskap/ j ysstu Myrkrú. Petta er Pad Jlla og vont da þra huörin vier bidium Gud ad þrelsa oss/ j þessare Bæn:
Aunur

Aunur Grein / eda Spurning.

Huoria hellst plagar og pijner pessa hid Jlla?

Med pui ad Dioꝼullen / Synden / og sinndleg Reꝼsing Syndarennar pijner og plagar alla / pa haꝼa aller Men þörꝼ ad Bidia þessa Bæn / j öllum Stiettum hærre og lægre:

1 Guds Christne heꝼur alla tijma pa sem hana asækia / plaga og pijna / sem er Dioꝼullen / hennar Oꝼsoknarar / Villumenn og Glæpamenn / So ad hun er alldrei frij fra Jllu / so leinge sinn hun berst j pessum Heime: Þar ꝼyrer heꝼur hun þurfa ⁊ alla þörꝼ / ad Bidia Gud daglega vm Frelsan ad hann villde snart koma til Domsins / ⁊ giöra enda a öllu pui Jllu sem hana plagar og pijner.

2 J Veralldlegre Rijkisstiorn er ⁊ stor Vode a ferdum / og mijked jllt. Þar vpp vekur Dioꝼullen Oꝼrid / Strijd og Styrsölld og Osamþycke / ⁊ Yꝼergang Omilld dra Vijkinga: J ödrum stad vppvekr hann Pestilentiu og adrar Landplagur / Dyra tijd / Hungur og Hallære / Þar ꝼyrer haꝼa bæde Vallds mennerner og so þeir Vnder-

giefnu þörf a ad Bidia þessa Bæn. Og
// med þui ad Hardinde/ Ovedrætta/
// Hungur og Hallære/med ödrum fleir
// um Veralldlegum Eymdum og Lands
// plagum fara j vöxt ær epter ær/ eins
// + Syndernar/ þa er þörf ad Meñ Bid
// ie þessa Bæn. Eñ munu þeir marger
// sem Betra sig og læta af Syndönum/
// og aluarlega Bidia Gud/ ad myfia +
// minka þessar Landplagur ? Pad er
// Gude kuñugast. Huörsu marger miñ
// ast þañ harda Vetur/og þad Hungur
// + Hallære sem epter hañ kom/ j huörs
// iu mörg þusund Maña hafa af Huns
// gre falled hier j Lande/ huad alldrei
// finst skied hafa/ sydan þetta Land
// var fyrst Bygt: Eñ huör Betrar sig ?
// Eingen/eda allfaer. Sa sem ædur
// var ogudlegur/ hñ er eins eñ: Par fyr
// er er Naudsyn/ad Meñ giöre Jdran/
// þa være good Von/ ad Drotten muns
// de burt taka þessar Landplagur/ eda
// lina þeim epter siñe milldre Myskun.
3 J Bæskaparlagenu ma huör + einn
sinna heima hia sier / ecke lijted af þui
Jlla og vonda/sem hann plagar. Gud
// hann kiemur/hann aminner til Jdran
// ar og Yfirbootar/med Neyd og Fas
// tækt/

// tækt/med Hüngre + Vesölld/med Sly
// sne og Ogiæfu/med Fiennisser/ Fisk-
// leyse/ Grasleyse/ og allskyns Oæran/
// til Sios og Lands/ og ödrum marg-
// vÿslegum Bagindum sem til falla j
// Bwskaparlagenu: Af þessu er augli-
// ost/ad aller Mēn/Rÿker og Fatæker/
// j öllum Stiettum andlegum og ver-
// alldlegum/þurfa vid þessa Bæn ad
// bidia.

Þridia Grein / eda Spurning.

J huørn Mæta frelsar Gud oss fra Illu?

Þad skiedur med V. Hættum

1 Þegar hann er hia oss med sÿnum Guddomlegā Mætte/Hialp og Hiastod/ so ad annad huört hann linar þui Jlla sem a oss liggur/ ellegar hann veiter og giefur oss Styrk hins Helga Anda/ad lÿ da þad þolenmodlega/So huggade hañ hañ fatæka Lazarum j sinne Eymd / J þann Mæta fieck og S. Pall soddañ Suar af Gude/2: Cor. 12: Cap. Lat þier nægia mÿna Nad / þuiad minn Kraptur er styrkur j þeim Veyku: Og slÿkt giörer Gud til þess/ad reyna vora Tru/ Þolen-

möde:

made og Stödugleika. So lesum vier/ vm þiñ Heilaga Eremita Antonium / Hañ preistadest og plagadest eitt siñ hrædelega af Dioflenum/ huör ed liet sia sig j mats vijslegum Myndum griñlegra oarga Dyra / so sem villdu þau hañ sundur rijfa + slijta / Antonius var stödugur j sinne Tru og Bæna akalle til Guds/ so ad Dioful-en med seinsta flæde j burt/ Og hans Augu opnudust/ og sæ Jesum standanda þar nærre/ og sagde til hans/ Goode Jesu/ Huar varstu so leinge: Jesus ansade hön um/ Hier var eg/ + villde sia vppa/ huör nen þu berer þig ad. Eins giörer + Gud opt og ofialldan vid oss.

2 Stundū frelsar Gud sijna fra Illu/ j þañ mæta/ ad hañ hepter og hamlar þeim sem oss vilia illt giöra/ Gud forhindrar þa j margan mæta/ Stundum forblindar hañ Ovinena/ so þeir siæ ecke/ eda þeckia ecke þann sem þeir vilia med Skadanum Illt giöra/ so sem skiede þa Syrlenskū/ þeir ed villdu grijpa Eliseum Spamañ/ j Dothan/ 4. Reg: 6. Cap. Slijkt skiede og Ovine hins Heilaga Athanasei/ þienara Juliani Keisara/ Nijd ings/ þeir töludu vid Athanasium eñ þeck tu hann ecke: Stundum skipter hann vm

Siñ-

Sine þeirra/ og myker þeirra. Hugarfar
sem oss vilia jllt giöra/ so þeir afleggia
Fiandskap allan og verda vorer Viner.
Med þssu mote frelsadest Jacob fra þui
Jllu sem hans eigen Broder Esau/ ꝛ hñs
Magur Laban/ötludu ad giöra hönum.
Stundum hindrar hañ Ovina Asetning/
og lætur þa fa annad ad giöra/ sem oss
vilia Jllt· So skiede David/ þa ed Sa-
ul Kongur hafde vmkringt hañ/ ꝛ hans
Meñ/ j Maonis Eydemörku/ og var vid
sialft komed/ ad Saul munde sla j hel
David og hans Fylgiara/ Þa liet Gud
Saul fa añad ad jdia: Þuiad j þui sa-
ma bile kom Bod til Saul/ad hans O-
viner være fallner j Landed/ So ad Sa-
ul vard ad læta af ad offækia David/ ꝛ
fara heim j möte sijnum Ovinum. Jere-
mias Spæmadur var settur j Myrkua-
stofu ꝛ skyllde suellta þar j hel/ Eñ hñs
Oviner feingu nog ad giöra vid þa af
Babilon/ so hañ vard frelsadur:
3 Stundũ hialpar til Flotte/ad Meñ
komast fra Voda og Haska / og ödru þui
sem Jllt er / So vtleidde Gud Loth vr
Sodoma/ ꝛ frelsade hañ fra Jllu; Sia-
lfur Christus flyde fra sijnum Ovinum/
So flyde ꝛ hinn Heilage Athanatius/ ꝛ

vard frelsadur/og marger adrer.

4 Optsinnis hefur Gud frelsad sijn Börn fra Illu/med Jardteiknum og Dasemdar verkum. Med þeim hætte frelsade hañ þa þria Menn j Brennanda Babilons Ofne/So og Daniel j Leona Grôfenne. So vrdu og Israels syner dasamlega frelsader j Hafenu rauda/Og marger adrer hafa dasamlega vered frelsader j storum Voda og Haska.

5 Ad sijdóstu verdum vier endelega frelsader fra Illu/þad skiedur fyrer lijkamlegan Dauda/Af huórium vier munum aller vpp aptur rijsa a seinasta Deige/ og ódlast þa eilijfa Saluhialp Dyrd + Glede/og verda leyster og frelsader/ ecke ad eins fra ôllu Illu/helldur fra allre Hrædslu/ôllum Otta/epterkomanda Ills/Þesse Endurlausn og Frelsan/ er hin allra gledelegasta/hennar eigum vier ad oska/ vm hana eigum vier daglega af ôllu Hiarta ad bidia:

Fiorda Grein/eda Spurning.

Huornen eigum vier ad bidia þessa Bæn ?

J Sijdgra handa mæta/ eda med Biot

1 Fyrst j vorum Hiörtū/ Þad skiedur þegar vier aþ Hug + Hiarta setium allt vort Trunadartraust a Jesum Christum/ sem alleina kañ og vill/epter sijnu Fyrerheite/ad þrelsa oss þra öllu Illu/Og seigium med S. Cypriano/Med þui ad Gud er vor Verndare j Heime þessum/Þui vil ium vier þa vera hrædder?

2 Med Muñenum eigum vier + so ad bidia þessa Bæn/ so ad vier Daglega Supplicerum til Guds/og bidium ad hañ giefe sinne Christne andlegan og stundlegan Frid/Ad hañ vernde og vardueite hana þyrer heñar Ovinum og Oþsoknörum Villumöñum/Oþride/Osamþycke/Hneyxlönum/Drepsottum/+ ödrum Plagum/ og so eilijþum Dauda/ Item/ad hñ þyrr eñ seirna/epter sijnum Vilia/gieþe og veite oss þullkomlega Endurlausn og Frelsan þra öllu Illu/og eilijþt Lijþ.

3 J öllu vorn Framþerde/ þa eigum vier ad lata Þssa Bæn vera oss eina Reglu/epter huörre vier skulum lifa/ j þann mæta/ad þordast allt Illt/epter þrekast æ Megne/þad er Syndena/so ad Syndaren nar Straþþ og Refsing meige verda j þra oss surt teked. Enn Gud næde og betre/

hvörnen vier Synndernar forđunſt·

4 J Kroſſe og Mótgange/ j Sóttum og Siukdomum þa ſkal þſſe Bæn giefa oſſ Orſóc og Tilefne/ til Þolenmæde/ Og ſkulum vier minnaſt hvad Seneca ſag de/ Miſer eſt qui nunquam fuit miſer, Miſeros reputo qui nimia fælicitate torpeſcunt: Þad er/ſa er aumur ſem all dreí hefur aumur vered/Og þan helld eg auman ſem alla Daga hefur vered Far ſæll. Þar fyrer ſkulum vier alla tijma medtaka og lijda Króſſ og Mótgang mz Þolenmæde/ af Guds milldre Hónd / og kienna hann ónguum ódrum en hónum. So ſm ſeiger S. Auguſtinus/Ecke eina Sau darhnyckiu kunne Dióffullen ad taka fra Job/fyrr en Gud leyfde hónum þad/En þegar Gud lofade Dióflenum þad/ þa giórde hann þad / fyrr ecke. Þar fyrer tal ar ecke Job þeim Ordum: Drotten gaf og Dióffullen tok þad/ Helldur ſó/Drott en gaf þad/og Drotten burt tok þad.

So ſkulum vier og ſeigia/j óllum vo rum Mótgange/og óllu þui Jllu ſem ep ter Guds Vilia yfer oſſ kiemur/ þa mun um vier viſſulega fa Sigur/og verda leyſ ter og frelſader fra óllu Jllu: Þad giefe oſſ Gud vor Himneſkur Fader/ hvórium

ad

ad þier med sijnum Syne og Heilögum Ands/ Lof og Heidur/ fra Eilijfd til Eilijfdar/ Amen:

Nijúnde Sermon/eda Predikan/ Vm Nidurlag Drottenlegrar Bænar.

Þuiad þitt er Riiked/ Magten/og Dyrden ad Eilijfu.

Allt hingad til höfum vier vtskyrt þær VII. Bæner j FADER VOR/j hu orium Christur hefur kient oss ad bidia vm alla naudsynlega Hlute/ til Lijfs og Salar. Nu fylger epter Nidurlaged a þessare Bæn/sem nu var vpp lesed. J fyrre Latinsku Bibliunne standa þesse Ord ecke/enn eru þo bæde j þeim Hebresku og Griska Textanum/ Og meina sumer/ad þesse Ord hafe af einhuorium Gudhræddum Manne vered lögd til Bænarennar/eins og Gloria Patri til Psalmanna: Enn huornen sem hier vm er hattad/ þa skulum vier vita/ad fyrer II. merkelegar Orsaker/hafa þesse Ord vered sett j Nidurlage

lage þessarar Bænar FADER VOR.

1 Fyrst eiga þesse Ord/ad vera oss so sem ein dagleg Þackargiörd til Guds/þyr er þad ad hañ heþur bænheyrt oss/ + lated oss aukast sañа Kyñing sijns Guddomlega Nafns/ad hann sie Almættugur/ + kuñe ad veita og giefa allt þad vier vmbidium. Af þessare Hugun/eykst med oss Girnd og Astundan til ad bidia/ So ad þo vier villdum ecke bidia añars vegna/ þa bydur þo Skylldan/ad vier bidium daglega Guds Dyrdar vegna/Vppa þad ad vier jduglega jatum og medkiennum Guds Almætte/ hans Rijke + Dyrd;

2 Þar næst þaum vier af þessum Ord um Diörfung + Hughreysie/til ad bidia/ med þui ad vorar Bæner eru grunduall adar a þeim Fódur/huörs ad er bæde Rijked/Makten/og Dyrden. Skylldum vier þorlæta oss eda treysta a vora Forþienan eda nóckud annad/ þa mundum vier ecke þora eitt Ord j hliode ad tala til Guds/ auk helldur ad bidia so diarflega/ En nu er þad vor Huggun/ad sa Himneskur Fader huörn vier akóllum/hañ vantar alldrei Rijke/Magt og Vellde.

So er ad sia sem þesse Ord sie saman teken af Bæñ Davids + Josaphats/

i. Par

1. Paralip. 30. Cap. Þegar Gud villde kalla David af þessum Heime/ þa giörer han̄ Gude Þacker/ og medkienner/ ad hūn hafe af hönum alleina haft alla Luckr og Velgeingne j sin̄e Konglegre Rijkisstiorn/ og seiger so/ Lofadur sie Drotten Jsrael vorra Fedra Gud eilijflega. Þier ber Vell ded/ og Magten og Dyrden/ Siguren og Þackargiörden/ Þuiad allt þad sem er a Himne og a Jördu/ þad er þitt/ Rijked er þitt/ og þu ert vpphafen yfer alla Höfdingia. Þijn eru Audæfen/ þijn er Dyrden/ Makt og Kraptur er j þinne Hende/ Vier gofgum þitt Dyrdarlega Nafn/ Þad er allt komed af þier/ og af þin̄e eigen Hen de höfum vier giefed þier þad aptur. J sama mata talar og einnen Josaphat/ 2. Paralip. 20. Cap: Þa þeir Moabitar/ og Am̄onitar villdu yferfalla og yfervin̄a han̄/ Drotten j þin̄e Hende er Krapturen̄ og Makten/ og eingen er sa sem kann ad standa þier j mote/ og ct.

J þessu Nidurlage Bænaren̄ar standa fiögur Nöfn edur IIII. Titlar/ af huörium vier hroosum Gude vorum Himneska Födur/ huörn vier höfum j fyrerfarande Bæn̄ tilbeded/ Huör Nöfn ecke meiga til leggiast nöckre Skiepnu a Himne

 eda.

eda a Jördu.

Vier hrosum höfum.

I Aþ hans Rÿke.
II Aþ hans Makt.
III Aþ hans Dyrd.
IIII Aþ hans oseiganlegre Eilijfd.

Vm þad Fyrsta.

Vm Guds Rÿke var talad ædur j aňarre Bæn:ňe/ eñ hier j þessu Nidurlage/ þa er þtta Meiningen: Drotten Bæn heyrdu oss Mysknnsamlega/ vm þad siñ vier höfþum beded þig/ Þuiad þitt er RJKED/ Þad er/ Þu alleina ert sa rietta Kongur a Himnum og a Jördunne/ sem skapad heþur alla Hlute/ og añ añar legrar Hialpar þeim vid Magt helldur. Fyrer þig rijkia Kongarner/ Höþdingiarner og aller Valldsmenn a Jörduňe. Þu heþr j þessum Heime eitt Nadar + Mysk unar Rÿke/ j þui Drottnar þu/ þyrer þitt Ord/ Heilög Sacramenta/ + Helgan Anda/ J þessu Rijke erum vier þijner Þionar og Þegnar/ og vitum þyrer vijst/ ad þu kant ad vernda oss + þrelsa þra öllum Ovinum þins Rÿkis. Þu heþur eitt Almattugt Rÿke/ sem tekur yþer Himen og Jörd og Helvijte. Þu heþur þulla Magt oc

og allt Valld yfer öllum Hlutum/Huörn eigum vier ad bidia vm Hialp og Verndan nema þig ? Aþ huörium eigum vier ad oska alls þess sem oss liggur a/ nema aþ þier ? Þu heþur og so tilreidt Dyrdar eñar Rijke/handa öllum Þegnum og Jñbyggiörum þijns Nädar Rijkis. Veralld leger Kongar/og aller Herrar ⁊ Kongar a Jördunñe/þeir eru þijner Þienarar ⁊ Lienssmenn/ og haþa Liene aþ þier og Veitingar/⁊ haþa suared þier/⁊ so leinge sem þeir iata þad og medkieña/þa haþa þr Luckn/Ellegar kuña þeir ecke vel og leinge ad rijkia: Þad reynde hiñ mykle Nabogodonosör/ Þad haþa reynt marger Kommerske Keisarar/⁊ fleire adrer/sem ecke haþa þeckt og medkient þig og þitt Rijke. Þar vallt eirn Steirn/ an Handa tiltekta/ wr Fiallenu/hañ slær Bilæte þr ra Rijkisstiornar vm koll/sem er aþ Leir og Jarne/so þad molast j sundur/og verdur so sem Agner/ huörium Vindur burt feyker/so þar verdur eckert epter/ Dani: 2. Capitula.

Med þessu skulum vier hugga oss j giegn Diöfulsins Rijke/og hans Ulfakt ⁊ Heitingum. Hann seiger ad öll Heimsins Rijke heyre sier til/Enn hann lÿgur/Þau

 heyra

heyra þier til Drottenn/ þu ert Kongurenn alleina/Þitt er Rijked. Minſtu a þitt Konglegt Embætte/ Vier viliuni giarna vera þier hlydner/ſo ſem heyruger og truer Vnderſatar. Vier höfum j Skijrneſſe ſuared Eid/og lofad ad vera þier hlydner/ og truer/og þu hefur lofad ad hialpa ꝛ vernda oſſ. Þu hefur ſundurmolad Högg ormſins Höfud/og giört Dioſulſins Verk ad öngvu/ Þu ert vppfarenn j Hæder- nar/og hefur Fangelſed til fanga teked og gefed oſſ Mönönum Giafer: Vardveit og frelſa þu oſſ fra öllu Jllu:

Þijn er Makten.

Þad er/ Þu ert alleinaſta Almætt- ugur/ og þu kant ad giøra allt þad ſem þu villt. Þad er ecke nog þo eirn Kongur hafe vnder ſier Lönd og Rijke/Borger ꝛ Kaſtala/ſtrijds Folk ꝛ ſterkann Lids afla/ Hann hlytur og ſo ad hafa Valld og Makter þeim/ ſo ad þeir hlyde hönum/ So ſem Hundrads Höfdingenn j Gudſpiallenu hroſar þui/ad þar hann ſkipar nöckrum ad fara/þa fare hann/ og ödrum ad koma/ þa kome hann.

Þaȷſenn er nu Drottenn oſeiganlega Stor og hans Makt er daſamleg/ſeiger Syrach

43. Cap.

43: Cap. Lofted og prijsed han̄ so hatt sem hier kun̄ed/ hn̄ er po ollu hærre. Ei nglar Guds hafa mykla Makt/ og par fyrer kallast þr Potentes Virtute, pad er sierker Kappar/ Enn þeir hafa ecke pa Makt af sialfunm sier/helldur af Gude/ huørs Bod og Bifalning þeir giora. Kon gar og adrer Høfdingiar eru opt miøg mektuger/en̄ þeirra Makt er ecke par hia Guds Makt. Þeir hafa sijna Makt af Gude/ so sem þr medkien̄a j sijnum Bre fum og Giorningum/ad þeir hafe Kong dom og Rijke af Guds Nad. Han̄ allei na er Invictissimus oyfervin̄anlegur. Hn̄s Makt er osiganleg. Himenen̄ er hn̄s Sæ te/en̄ Jorden er hans Footskør/ Han̄ allei na veiter og giefur ollum allt. Til Dæm is ad taka/ Vier bidiu̅ Gud um̄ vort Dag legt Braud/ Nu ma og þikia ad Kongur kun̄e og vel ad giefa þier Upphellde. En̄ læt so til bera/ sem Gud hootar/ Deut. 28. Cap. Ad Himenen̄ og Lopted vpp yf er þier verde sem Kopar/og Jorden vnder þier sem Jarn/ Pad er/læt sem par ko me Hungur og Hallære/ læt Hernad koma yfer Lond og Rijke/ taka j burt Korn og Vister/ og allt pad Men̄ skulu hafa sier til Atuin̄u/ pa kann Kongen so snart ad skorta

ſkorta ſem Rotkallen / En Gud þann er alleina Mektugur / ad gieþa oſſ þetta ſin̄ minſt er vert / ſem er Braud og Atvinna. Vier vilium hier ecke tala þar vm Syndañā Fyrergiefning / og allt añad ſem vier þurþum nu Salar reñar vegna / Huör kañ ad giefa oſſ þad allt nema Gud alleina? Eingen / eingen:

Eñ ſie ſo þu eþar Guds Almætte / Þa Hugleid þu Skiepnurnar / huörnen þær eru ſkapadar / huörnen þær margfalldaſt og fiölgaſt / verndaſt og vardveitaſt / og huörſu otelianlegar ꝛ adſkilianlegar þær eru a Jörduñe ꝛ j Sionum. Hufa þu vm Guds Maktar Hönd / hans Refſingar og Plagur ſem hañ heþur læted koma / yþer þa Oblydnu og Ogudlegu. Hufa þu vm margfalldleg Epterdæme ſem ſtanda j Heilagre Ritningu. Hufa þu vm otelianleg Guds daſemdar Verk ꝛ Jardteikner: Vm Holldſins Vppriſu / og ad Gud mune ſkapa nyan Himen ꝛ nyia Jörd: Þetta og margt añad fleira / auglyſer noglega / ad vier riettelega jatum og vidurkieñum / þ MAKTEN heyrer alleina Gude til: Þeſſe Lærdom̄ giefr oſſ ſtora Huggū.

1 Fyrſt j Kroſſenum og Morgangenum / ad þeſſe Mektuge Fader kuñe vel ad

gieþa

giefa oss allt gott/og hañ kunne ad afstyra öllu Illu/og frelsa oss fra þui.

2 Þar næst i Freistingönū/þa er þetta vor Huggun/Ad Heimsins Makt + Diöfulsins er ecke rt ad reikna/hia Guds Makt. Þeirra Makt hlytur ad bradna siñ Snior fyrer Solu/og Js fyrer heitū Ellde.

3 A vorre Daudastundu/er þesse Titell oss ein Lækning/j mote vorum eigenlegum og daudlegum Veykleika/Þegar huör ke Hendur nie Fætur giöra syna skylldu/þegar Augun missa Synena/Tūgan Malled/og þa allur vor Mattur/allt vort Megn er vtgiört/Þa mun þesse Sterke + Mektuge Fader og Gud syna a oss sijna Magt/og fullkomna sinn vollduga Krapt a oss Veßölum og Veykum/og j Daudanum giefa oss Siguren og eilijft Lijf/2. Corinth. 12. Cap. Þad gietur hñ giört/ þuiad Makten heyrer hönum alleina til.

Og Dyrden er þijn.

Augustinus seiger/ ad huörs Mans Heidur eda Dyrd sie hans Loflegt og Almeñelegt Rykte. Vilie nöckur hafa Æru og Dyrd/Vegsemd/+ gott Rykte/sa hlytur ad vtuega sier þad med sijnum dyggendum/Riettuijse/Magt/Gioska + Sañleika/ og ödrum þuilijkum Dygdum og manns-

Mankostum: Med þessum hættum ver dur Gude riettelega veitt og til lögd Dyrden og Heidiuren/ alleina. Huiad huör he þur betra og loþlegra Rykte en̄ han̄? Hu ór er vÿsare en̄ han̄? Pad ma sia + merk ia aþ Sköpun allra hluta/ad hans Vÿsdomur en̄ hærre + stærre en̄ nöckur Skiepna kun̄e ad skilia. Huör er Riettuÿsare en̄ Gud? Allrei kan̄ nöckur ad seigia/ad hin̄ haþe eitt huört sin̄ Oriett giört. Huör er stadþastare og sannordare, enn hann j þui han̄ heþur loþad og tilsagt? Han̄ jdrast ecke þess sem han̄ heþur loþad/Han̄ tekur ecke aptr sijn Fyrerheit. Huör er so Mill dur og Myskunsamur sem han̄? Eingen. Huör er so Volldugur og Mektugur sem han̄/ad giöra þ han̄ vill? eingen. Chrysostomus seiger/ Su er Dyrden sön̄/sem ecke ver þo hun sie loþud/og ecke minkar þo hun sie löstud/Slyk Dyrd/slÿkur Heidur tilheyrer alleina Gude. Þar þyrer DROTTen/ er þijn Dyrden alleina. Þig Loþum og Dyrkum vier alleina/med öll um Heilögum Einglum. Vÿsdomuren/ Riettlæted/Makten/Giæskan/Sannleikuren tilheyrer þier alleina. Heimsins Dyrd/hun er lÿka sem þagurt Gras j Tune/ ostödug / visnar / og þellur nidur. Enn

þijn

þijn Dyrd Drotten er stadfǫst/ og varer ad eilijfu. DROTTen Gud Náddareñ-ar/ sem oss kallad hefur til þinnar eilijfu Dyrdar j Christo Jesu/ huórium Makt-en og Dyrden elleina tilheyrer/ giǫrdu oss Hluttakara þiñar Dyrdar/ Bredu oss til veittu oss Matt og Styrk/ sem vm lijten tijma lijdum hier j Heime Smæn + For aktan/ og allskyns Eymd og Neyd. Vi-er erum veyker og vesaler/ vier erum sem gamallt hrǫrlegt Hws/ þad sem ad falle er komed/ og styrkia verdur med Stodum og Styttum/ ef ei skal hrapa. Vier erum Skiepnur þijnar/ þu ert Skaparen vor: Vier erum þijn Bygging/ þo vier sieum hꝟ verlitleger. Gief þu þiñ Krapt þeim siñ þreytter eru/ Veit Styrk þeim vanmatt ugu/ ad þeir mætta vppstiga sem Ern-er/ med Vængiunum/ ad þeir hlaupe/ og verde ecke þreytter / ad þeir gange/ og verde ecke mødder.

Ad Eilijfu.

Hier jatum og medkiennum vier/ ad þetta Rijked/ þesse Magten og Dyrden vors Himneska Fǫdurs vare ad Eilijfu/ + sie oendanleg. Lijka so sem Gud j siñe Essentia og Veru er Eilijfur/ Oforgeinge legur / so er og hans Rijke / Magt og Dyrd

Dyrd Eilijf og oforgeingeleg. Veralld-
ar Kongar og þeir hinu Volldugu/ hafa
hier ei languarande Samastad/ þeir hlio-
ta ad flytia sig og leysa vpp/ þegar þa
minst varer/ þegar þr sem naumast hafa
smackad Sætleika veralldlegrar Dyrdar/
þa þeir þikiast siñe Rijkistiorn og Ma-
gt hafa komed j besta lag/og eru nu ord-
ner forsokter/Vijser r vijdfræger/ þa hli-
ta þeir ad kuedia og seigia gooda Nott.
Enn vm Guds Rijke/ Magt og Dyrd er
ecke so hattad: hans Magt og Dyrd er
Eilijf og endalaus/ so sem Heilög Ritn-
ing allvijda vottar.

Nuoria Huggun hofum vier af þessare Jatningu?

1. J fyrstu þa skal þesse-Jatning styr-
kia vora Tru/ j giegn Diöfulsins jduglegu-
re Asiundan/ huör alldrei liñer ad eydeleg-
gia/ kreinkia og forhindra Guds Rijke r
hans Magt og Dyrd vor a medal: Þegar
þær Hurraner kuña nu ad koma oss j Br-
iost/ huört Guds Rijke mune stadfast ve-
ra/ þa eigũ vier ad styrkia vora Tru med
þessu Nidurlage Drottenlegrar Bænar.
Nær vier hurum vm vorn Overdugleik
fyrer Gude/ þa skulum vier hugga oss vid
þssa

þeſſa ypparlega Fordillo / ad vor Brodr er og Lauſnare Jeſus Chriſtus / hefur bod ed od bifalad oſſ ad akalla ꝛ tilbidia vorn Fódur / huór ad hefur Rijked / Magtena og Dyrdena ad Eilijfu.
2 J Ofſokneñe / Kroſſenum og Motgangenum þa hófum vier oſeiganlega Huggun ꝛ ſtyrking af þeſſare Medkienin gu / Og ſkulum vier ſetia hana ſo ſem añad Sigurmerke / j mote Dióflenum / Heimenum / og Vallde allra Vijkinga / og þeirra Rijke / Magt og Dyrd / þeirra Ognunn Heitingum / þad vier hófum einn Fódur a Himnum / huór ed hefur eilijft Rijke / eilijfa Magt og Dyrd / Ja / hañ ſem hefur Kongaña Hiórtu ſier j Hende / og hann veiter þeim huórt hañ vill / ſo ſem Vatslækium / Proverb. 21. Cap. Hann giefur Kongónum Rijked / og hann ſetur þa af / þegar hann vill. Hann vppreiſer þañ Fatæka vr Skarnenu / og ſetur hañ a mille Hófdingiaña / Pſalm. 113. Og Daniel ſeiger ſo / 7. Cap. og talar vm þañ ſeinaſta Dag: Rijked / Valldoed / Magten vnder óllum Himnenum / ſkal giefed verda Heilógu Folke hins Hæſta / huórs Rijke ad er eilijft og óll Magt ſkal þiona ꝛ hlyda hónum.
Og nu med þui / ad vor Fader a Himnum

num er ſoddan Kongur/ þuí ſkulum vier
þa hrædaſt jardneſka Tirana ✝ Vykinga
eda þeirra Ogn og Heitingar. Þeir eru
þeſſum Himneſka Konge vndergieꝥner/
Og þeir megna ecke meira enn Gud leyꝥ⸗
er þeim.
3 J voru daglegu Framꝥerde og At⸗
hæꝥe giǿra þeſſe Ord Mǿnnum ſtort Ga⸗
gn/ Þau aminna ꝥyrſt alla Konga og Hǿꝥ
dingia og Domara a Jǿrdunne/ ad aud⸗
mykia og læcka ſig ꝥyrer þeſſum Konge
ſem þa heꝥur vpphaꝥed/ ✝ þa heꝥur ſett
til Domara embættis/✝ hupa ad Gud er
þar nalægur þa Domar ſkulu ganga/ hn
vill lata dæma riett/ og giǿra Riett huǿ⸗
ǿrium Manne/ Hn ſier þeirra Lagaatꝥerd
og Riettuyſſe/ hann veit þeirra tilgang all
an og heyrer a þeirra Doms atkuædе/ ✝
vill heimta Reikningſkap aꝥ þeim a Dǿ
ms Deiege/ aꝥ huǿriu onytiu Orde/ Ma⸗
tth. 12. Cap: auk helldur aꝥ Domum
þeirra og Vrſkurdum/ j Augſyn allra
Konga og Hǿꝥdingia/ ja allra Eingla/
og alls Himneſks Herſkara/ og j nalægd
allra Manna/ þegar ǿll Verallidleg Ryke
ſkulu haꝥa Enda/ og Chriſtur pær ſijnum
Himneſka FǿdurRyked j Hendur/ ✝ Gud
verdur allt j ǿllum. Þar ꝥyrer ættu all⸗
er

er Höfdingiar og Domendur hafa Rad Davids / þar hañ seiger / Lated vndervijsa ydur hier Domarar a Jördunñe / Dionered Drottne med Otta / + gledied ydur med Hrædslu. Kyssed Sonen (Guds) þad er / Hylled / otteft og elsked hañ / ad hañ reideft ydur ecke / so ad hier fyrerfareft ecke a Vegenum / Þuiad hans Reide mun snart kuikna. Enn Sæler eru aller þeir sem trua a hann.

Aller christner Meñ hærre Stiettar + lægre / verda med þessum Nidurlags Ord um aminter / ad veita þessum Himneska Konge alla Hlydne / ottast hañ og elska / og j hans Magtar og Maiestatis Dyrdar Auglite fram ad ganga / so sem hæfer söñum Guds Börnum / eñ ecke Syndareñ ar Prælum / a medan vier voolum hier j þessu auma vesalldar Lijfe:

4 A Daudans stundu + tijma skulum vier trua og medkieña og fullkomlega vona / ad Gud vor Himneskur Fader mune miñast a oss j sijnu eilijfu Rijke / og volldu glega frelsa oss fra Daudanum + Diöfulsins Magt + Vallde / og giefa oss Dyrdareñar Koronu / sem öss er fyrerhugud / Huör ad er eilijf og oforgeingeleg:

Lof og Dyrd sie Gude / fyrer þessa

Huggun/ + alla adra sijna Mijskunar Vel Giörnnga: Sigrareñ Sætt/ Sonur Gu|ds vor giæte/ Amen.

Tiũde Sermon/eda Predikan
Vm þad seinasta Ord j Fader vor.

Amen.

Hingad til hófum vier j Drottenlegre Bæn FADER VOR talad vid Gud/ og sett fraim fyrer hañ vora Neyd + þreyngiande Naudsyniar/ Enn vier hófum ecke fenged eñ nu nóckud Suar af hónũ. Þar fyrer kiemur nu fraim j þessu seinasta Orde eitt linnlegt + æskelegt Andsuar Gu|ds/ huórt hañ giefur til vorrar Bænar/ þar hañ seiger AMEN þad er/Ja/Ja/ þad skal skie/þu skallt verda Bænheyrdur og fa þad sem þu badst vm/ So sañarlega sem eg er lifande Gud/ þa skal þ vera ja og Amen.

AMEN er eitt Ebreskt Ord/ + stend ur vyda j gamla Testamentenu/ þegar Meñ villdu aluarlega jata og sam þyckia nóckud. So sem þar stendur/ Deut. 27. Cap. þar Moyses framtelur huad epter añad

añad adſkilianlegar Bôluaner ſem banga ſkylldu yþer þeim ohlydnu Iſraels Sonum / Dar ſkipar hañ ôllu Folkenu / ad anſa til huórrar Greinar / ꝛ ſeigia / Amen. Nehem. 8. Cap. ſtendur ſo / Þegar Eſdras var komen heim fra Babylon / og tok til ad vtleggia fyrer Folkenu Guds Lôgmals Bok / og Lofade Gud / þa ſuarade allt Folked þar til Amen. Af fyrra Piſtle S. Pals til Corinth. 14. Cap: ma merkia ad j þañ tijma heſur vered til ſids j chriſtelegre Kirkiu / ſo ſem þad er eñ nu / ad enda Bæner / Sông og Predikñ og alla Guds Þionuſtugiórd med þeſſu Orde / Amen:

Þetta Ord AMEN heſur þrefallt Gagn og þrefallda Nytſeme jñe ad hallda / þegar vier daglega bidium og akollum Gud a Himnum:

1 Fyrſt latum vier j lioſe med þeſſu Orde Girnd og Oſk vors Hiarta / ſem er ad vier villdum feigenſamlega verda Bæn heyrder / og fa þad ſem vier bidium. Til Dæmis ad taka / Kaupmadr ſender Skip ſitt j Framanda land / hann vænter þeſſ daglega / ad þad mune koma heim aptur med heilu og hôlldnu / hañ bidur vm Byr og gott Vedurlag / eñ afbidur Storma ꝛ

 ſtrida

ſtirda Vedrættu. Alijka eins høfum vier nu ſent vora Bæn til Guds/ꝛ villdū beigen ad hun kiæmi aptur/ hladen med dyrmæta Vøru/allra handa Audæfa/af hu orium vier mættū fa alla Sælu ꝛ Luku til Lijfs og Sálar.
2 Med þeſſu Orde AMEN/medkiennum vier og einnen vora TRV/ad vier høfum fa Von/ꝛ þad Trauſt til Guds/vm hans Giæſku og Almætte/ad hann mune viſſulega bænheyra oſſ/ Vier oſkum ecke ad eins þeſſ ſem vier villdum oſſ ſkyllde veitaſt/ helldur ſeigum vier þad fyrer/ og vitum fullkomlega/huad framkoma ſkal epter Bænena/ þa vier ſeigium/Amen.
3 S. Hieronymus kallar þetta Ord AMEN/ Innſigle/ Sambyckt/ ſtadfaſta Lofan/ og vnderſkript Drottenlegrar Bænar: Eins alijka/ſo ſem vier af Briefe ꝛ Innſigle eins Herra ꝛ Høfdingia erum viſſ er vppa hans Vilia/ſierdeilis ef þad er med hans eigen Hende vnder ſkrifad/ Og nær einn Kongur lofar þier nøckru/ꝛ giefur þier ſijna Hønd þar vppa/ þa ertu viſſ vppa hans Lofan/ Þuiad þad er Siduane Manna a mille/ad hafa Handſøl vppa þad ſem Madur Lofar/ huar med hann giefur fra ſier ſitt Hiarta/ ſo ad Hønden

og Munnuren og Hiartad hallde eitt. So er AMEN j Fader vor / Gudz stadfóst Lofan / ⁊ so sem Handsól / med huórium hñ lofar og forpliktar sig til ad bænheyra / so sañarlega sem hañ vill vera / þad hañ er kalladur / þad er / Sannordur / Nadugur og Almættugur Gud.

Enn vppa þad / ad vær mættum fa þess meire Vnderuijsun ⁊ Huggun / ⁊ Trustyrking af þessu Orde AMEN / þa skulu hier verda framsettar / ad þessu siñe III. Spurningar.

I A huørium Grunduelle er þta Ord AMEN / bygt og grundvallad?

II Huørt ad Gud seiger alla Tijma / Ja ⁊ Amen / þegar vier lesum ⁊ bidium / Fader vor?

III Huørnen vier eigum riettelega ad lesa og bidia þessa Bæn / Fader vor?

Fyrsta Grein / eda Spurning.

Sa sem byggia vill eitt sterkt Hws eda Forvirke / hann skal ætijd leggia goodan Grunduóll med fyrsta. So er og j sama mata þórf og Naudsyn / ad vier vitum

 Funda

Fundamenta, og þañ Grunduöll/ a huör ium þetta Amen er bygt og grundvallad/ Med þui ad allar Bæner eru stiktadar ⁊ bygdar vppa Guds AMEN/ þad er/ vppa hans vissa ⁊ fullkomlega Bænheyrslu: Eñ þesse Grunduöllur vm huörn vier tölum/ og a huörium vor Bænheyrsla er bygd/ hañ hefr fierdeilis V. Stølur ed ur sterkar Stoder/ þær ed alldrei bila eda bregdast:

1 Fyrst er Guds Almætte/ Þuiad hañ alleina kañ ad hialpa eñ eingen añar. Hñ er alleina j öllum Stödum nalægur/ hañ heyrer vora Anduarpan/ hñ sier vora Neyd. Þar fyrer kañ hañ vel ad enda og vt rietta sitt Amen.

2. Þar næst er Guds Fyrerheit/ a þeim eru vorar Bæner grundualladar/ og vid þau saumu Fyrerheit eigum vier stadfastlega ad hallda oss med TRVNNE/ þeg ar vier lesum Amen/ Þuiad sa sem oss hefur lofad ad bænheyra/ hann sujkur oss ecke/ nie a tælar dregur. Hañ hefur sagt/ Akalla þu mig j þiñe Neyd/ jeg vil hialpa þier/ ⁊ þu skallt prijsa mig/ Psa. 50.

3 J þridia mata höfum vier nogleg Eptérdæme j Heilagre Ritningu/ huar vpp-

vppa vorar Bæner eru og so grunduallad ar: David Kongur talar vm sig/Psalm. 34. Þesse Fatæke kallade/ * Drotten bæn heyrde hañ/ og hialpade hönum wr allre hans Neyd/ So vill hañ * hialpa þier. Jesus Syrach vÿsar oss ad Epterdæmum Þrra Gömlu/ * vill ad vier skulum merk ia þau' Huör hefur nöckurn tÿma (seig er hañ) vered yfergiefen/ sem lifad hefur j Guds Otta/ huör var nöckurn tÿma fy rerliten af hönum/ sem hñ akallade? Þui ad Drotten er Myskunsamur / og fyrergie fur Syndernar/ og hialpar j Neydenne: Þar fyrer meigum vier vel seigia mz Da uid/ Drotten a þig vonudu vorer Forfed ur/ og þu hialpader þeim/ þeir köllud u a þig og vrdu frelsader/ þeir vonudu a þig og vrdu ecke til skamar: Med sodd an Epterdæmum skulum vier styrkia vo ra Tru/ ad Gud mune sañarlega lata sitt Amen koma fram vid oss/ so sñ vid þa/ nær sem vier Bidium aluarlega og af Hiarta.

4 J fiorda mata er Guds Dyrd eirn stadfastur Grunduöllur/ a huörium vorar Bæner Byggdar eru: Þuiad þo ecke være nöckur Hlutur añar huar fyrer Gud villde ecke seigia Amen til vorra Bæna/ þa mñ

de hann þo visselega bænheyra oss vegna Dyrdar sijns Heilaga Nafns/ huöria Dyrd hañ vill ecke j nöckurn handa mata lata skierda/ eda ad hū skule til linkū lijda. Þar fyrer seiger Christi j Gudspiallenu/ Quad hellst þier bidied j mijnu Nafne/ þad vil eg giora/ So ad Faderen fae Dyrd j Synenum. Og David seiger opt sinis j sijnum Psalmum/ Drotten Bænheyr mig fyrer saker þijns Heilaga Nafns/ Þad er/ vegna þiñar Dyrdar.

5. J sijdasta mata/ þa eru vorar Bæner bygdar vppa Herrans Christi eilijfan Kienemanskap. Hñs Forþienan er oseiganleg + Endalaus/ hans Aarnan + Medalganga hia Födurnum er æfenleg/ þar fyrer verdum vier æfenlega bænheyrder/ Þuiad hañ er eñ nu j Dag og ad Eilijfu vor Kongur og Kieñemadur/ og Medalgangare a mille sijns Elskulega Himneska Födurs og vor. Þetta er miög hugg unarsamlegt. Huör hañ j þessum Heime hefur eirn goodan medalgöngu Mañ hia sijnum Herra og Höfdingia/ sa er j goodre von/ ad hann fae sitt Erinde. Myklu helldur + framar meigum vier vera j visse Von þar vm/ ad vier munum verda

bæn

bænheyrder af Gude fyrer Jesu saker/sin sialfur hefur sagt/Ja ꝛ Amen til þessar ar Bænar/og med sijnum Eide hefur le ; ad ad hiálpa oss. Oh huad sæler erum vier/huörra vegna Gud suer soddan Eid/ Eñ huad vesaler og aumer erum vier/ef vier truum ecke Gude/þa hañ suer ꝛ legg ur Eid ofan a sijn Fyrerheit. Huiad Himen og Jörd skulu forganga/eñ hans Ord forganga alldrei. Þar fyrer ber önguum Mañe ad efa Guds Nad og Giæsku og hans Födurleg Fyrerheit/sem riettteliga ꝛ af Hiarta les Drottenlega Bæn/og leggur þar til ad sijdustu Amen·

Añur Grein / eda Spurning.

Eñ þo Drottenleg Bæn sie bygd a so sterkum Grundvelle sem nu var sagt/Þa skiedur þad þo opt og tijdum/ ad Gud seiger ecke strax Amen til vorrar Bænar/ þad er/ Hañ veiter ꝛ giefur ecke jafnsnart þad vier bidium/Hañ lætur opt sijna Hialp dragast vndan. Huörnen kiemur þad til ? Vier skulum vita/ad Gud bænheyrer oss alla tijma/þegar vier riettelega og af Hiarta bidium Fader vor/enn þo ecke alltijd epter vorre Villd/ Huiad ef hann

Bæi.

bænheyrer oss j huört sinn epter vorre Vil-
ld/ þa er þad strax j mote vorre Bæn/ j
huörre vier höfum ædur fyrre bedeð / ad
hans Vilie skyllde verda/ hier a Jördunne/
enn ecke vor Vilie.

Enn þar Gud dregur vndan sijna Hi-
alp/ og bænheyrer oss ecke strax epter vor-
um Vilia/ vm stundlega og forgiengelega
Hlute/ þad skiedur fyrer þriggia merkele-
gra Greina saker/ Sem er vegna Guds/
Vegna sialfra vor/ + Vegna Naunganns.

1 Fyrst lærum vier af þessum Vndan-
drætte/ad þeckia Gud/ hans Vijsdom og
Nædargiæsku: Sinn Vijsdom lætur hann
þar med j liose/ ad hann veit myklu bet-
ur enn vier/ huad oss er gagnlegt/og nær
ed Tijmenn er til ad hialpa/ Þar fyrer kall-
ast hann af David Konge/ Psalm. 9. Ad-
iutor in Oportunitate, Þad er/Hialpare
Frelsare/ þegar a liggur/j hagkuæmelegū
Tijma. Sijna Nædargiæsku lætur Gud
sia og merkia j þui/ ad hann myskunnsam-
lega verndar oss og vardueiter / opt og o-
siallþan/j marguijslegum Haskasemdum/
Sottum + Siukdomum/ so vier meigum
vel seigia med hinum heilaga Jeremia/ j
hans Harmagratr/3. Cap. Myskunn Guds
er þad/ad vier erum ecke aller saman eyde

lagder

lagder. Hans Myskunsemd þeþur öngan Enda/helldur er hun huörn Morgun þesk og ny:

2 Pad er og lijka sialþum oss til Gagnis og gooda/ þo Gud Bænheyre oss ecke jaþnsnart/j huört sinn þegar vier Bidium hann/ Puiad a medan Gud seinkar sinne Hialp/þa lærum vier ad þeckia sialþa oss vora Synd og Sekt/og þorþient Straþþ Syndanna/og nidur ad kieþia þann gamla Adam: Par aþ og eirnen eigum vier ad læra/ad jdka/reyna/og styrkia vora Tru Bænaakalled/Volenmædena/þegar Guds Hialp og Hiastod dregst vndan/huad ecke skiede/eþ Gud Bænheyrde oss jaþnskiott sinn vier Bidium hann/ Par þyrer/lijkaso sem Huerþesteinen huesser Jarned/so er Kross + Motgangur sa Huerþestein sem Bænena bryner og huesser. Aþ þessum Vndandrætte/þaum vier og eirnen pad Gagn/ad þeckia + þiggia þui bett Gudlega Hialp sem hun kiemur seinna/ + vita ad Hialpen kome aþ Gude einum/enn aþ öngum ödrum/med þui ad hun kiemur seint/+ þegar öll Hielpar von/annarstadar ad/er vte/ So lesum vier Danielis j.13.+ 14.Cap: Pa ed Cyrus Persa Kongur/vard ad lata kasta Daniel j Leona Gröþena/þa er skri

þad

pad/ad hann hafe komed a siöunda Deige ad Leona Gröfeñe/til ad græta og syrgia Daniel/Eñ sem hann sa ad Daniel sat heill og oskiertur a mille Leonanna / þa kallade hann vpp med hærre Röddu/ og sagde/Drottenn/þu Danielis Gud/þu ert einn mÿkell Gud/og eingen er annar Gud eñ þu. Þesse Vndandrattur Guds kieñer oss/ad læta Guds Velgiörninga og hans Hiastod og Hialp vera oss þackuæmelegre fyrer pad/ ad hun kiemur seint/ so sem S. Bernhardus seiger/ Þekar Gud giefur seirna Gafur sÿnar/ eda lætur Hialp sÿna seiña fram koma eñ vier villdum/þa giörer hañ pad sÿnum Gafum til Heidurs og Hrosunar/so þær sie sÿdur ovirdtar/ huad vissulega munde verda/ ef vier feingium þær strax/j huört siñ þegar vier Bidium: Pad er Plagsidur/ad hallda mÿ ked af þui sem Madur dyrt kauper. Og ein good Moder giefur ecke Börnum sÿn Mat/ fyrr enn þau eru vel hungrud/ so þau skule ecke fara jlla med Matin eda spilla honum: J sama mæta fer og Gud ad vid oss/hañ lætur ecke sÿna Hialp fram koma/fyrr eñ oss aliggur/ so ad vier höllдum þui meira af heñe/sem vier kaupum hana dyrara/og faum hana seinna.

Aññ=

3 Aňara Maňa vegna ſkiedur þad ⁊ ſo/opt og tijdum/ad Gud dregur vndan ad veita þad vier bidium/So þeir ſkule hafa Epterdæme/ad læta ecke ſtrax af Bæneñe/helldur bidia/knyia a/og kalla/ allt þangad til ad þeir verda bænheyrder vm ſijder/So ſem oſſ kient verdur j þeirre agiætu Epterlijkingu/ Luc. 18. Cap: Vm þa Fatæku Eckiuna ſem hafde riett Mælefne/ og þann Ranglæta Domara/ huórſu hun vard vm ſijder bænheyrd:

Þridia Grein/ eda Spurning.

Med þui ad vier hófum nu hid einfalldlegaſta vtlagt Drottenlega Bæn/ept er þeirre Nad og Gafu ſem Gud giefed hefur/Þa vilium vier eñ tala nóckud flei ra vm heñar Gagn og Nytſeme. Þuiad eñ þo þeſſe Bæn ſie af Chriſto ſamſett ⁊ dicktud/til þeſſ/ad vier med heñe ſkulum akalla og tilbidia Gud/med þeim Ordū ſem hun hefur iñe ad hallda/þa meigum vier þo hafa af henne ferfallt Gagn:

1 Fyrſt j vorum Hiórtum ⁊ Sammiſkum/þad ſkiedur/þegar vier hófum þiſſa Bæn vel Hiartgróna/og hófum hana fyrer Antidotum, þad er/Lækning ⁊ Styr

king

king j mote Syndeñe/ Guds Reide ⁊ And skotanum/ þegar Dióþullen slær vorar Samulskur þar med og plægar m̃ sꝩ ard og þiólda Synda vorra / þa giórer þesse Bæn þig þullvissan vppa Guds Nad og Myskun: So ad Gud hañ seiger þa vid þig / eins og hañ sagde til hins Haluisna j Gudspiallenu/ Matth: 9. Cap. Vertu Hughraustur Sonur/ þijnar Synder eru þier þyrergieþnar/ Þa hlytur Synden ⁊ Dióþullen og Guds Reide ad vijkia.

2 J vorn daglegu Samtale vid Gud ⁊ Bænaakalle/ þa skulum vier læta þssa Bæn vera eina vissa Suplicatiu/ ⁊ rietta Reglu/ og sannan Mælebrad/ j allskyns Neyd ⁊ Motgange/ til ad bidia Gud vm allt Gott/ og so lyka ad bidia hann allt Jllt j þra oss ad taka / Med þessum eda þuilijkum Ordum sem nu epter þylgia/ bæde med Hiarta ⁊ Munne/ so seigiande.

Suma/ Jnnehalld/ Mergur og Meining Drottenlegrar Bænar/ sem Dagslega ætte lesen ad verda.

Eilijþur Gud og Fader/ þu sem ert a Himnum/ Eilijþur ⁊ Almættugr Gud. Þu heþur aþ sierlegre og oseiganlegre

Nad

Holld z Blod/z lata ecke Holldsins Vi-
lld z Girnder hafa sin Framgang/Styr
og stiorna þu oss med Rad þijns Helga
Anda/og lat vor Hiortu vera þitt Hws
þitt Herberge og Mustere/ þar þu villt
bwa og byggia. Kom snart og gior en-
da a þessare aumre dygdarlausre Verolld
du/so vier mættum endelega verda leyster
z frelsader fra Yferuallde Myrkrana/
og lifa hia þier eilijflega. Veittu oss þ/
ad vier daglega mættum vera vidbwner/
z til reidu/ad ganga vt j mote vorum El-
skulega Brwdguma/ med logande Vid-
smiors Lompum z sanre Tru.

III Og med þui ad Anden er reidubw
en/en Hollded er veykt og tregt til ad vt-
rietta og giora þetta sem nu hofum vier
girnst z beded/Þa bidium vier þig fram
uegis/ Himneske Fader/ Briot þu vorn
Vilia/ og lat han ad onguo verda/ong
uan framgāg hafa/so ad þin Vilie mei
ge skie. Þin Vilie er/ad sa Syndugr sku
le snua sier fra Syndum og Ranglæte/z
lifa. Þin Vilie er/ad huor sem sier Son

 ui og

en z truer a hñ/sa skule haþa eiuist Lijf z þu munt oppoekia hañ a þeim sijdasta Deige. Þiñ Vilie er ad vier skulum vera Heilager/so sem þu ert Heilagur. Vier hoþum allt til þessa giort Heimsins/ Holldsins og Dioþulsins Vilia/meir og þramar eñ þiñ Vilia/sem Gud betre/og nade oss auma Syndara. Allar Skiepnur a Himnum/og a Jørduñe og j Siønum/eru þier hlydnar/og giøra þiñ Vilia/nema vier. Vier alleinasta erum ohlyduger og þuerbrotner/Vier medtøkum z þiggium daglega Dags aþ þier meire z þleire Velgiørninga/enn nockrar adrar Skiepnur a Himnum ellegar a Jørdunne/ samt erum vier þier ohlyduger og opacklæter. Gieþ þu þar þyrer þiñ Helga Anda j vor Hiørtu/ so ad vier epter þeñan Dag mættum vera þier hlyduger og alla tijma vita/reyna/z giøra z þram kuæma þinn Goodan og Giedþelldan og Algiørdan Vilia.

IIII Gieþ oss j Dag vort daglegt Braud. Eckert hoþum vier aþ oss sialþum

til

ftil/og einskis kunum vier ad orka eda ap-
la med vorum Styrk/Atuegum eda At-
burdum. Af þier hliotum vier Daglega
ad fa og þiggia vora Atuinnu. Vier erū
þijner Giester/vier etum og dreckum dag
lega af þijnu Borde. Daglega þurfum
vier vid þinar Hialpar. Þar rigner ecke
Himnabraude/nu so sem fyrr meir z for
dum skiede/ Maturen gengur vpp/z Fo
ten slitna/ þau kuna ecke ad hallda j 40
aar/ so sem skiede Sonu Israel j Eyde-
morkenē. Þar fyrer bidiū vier þig/Hia
lpa þu oss daglega vm allt þad sem vier
hofum þorf til Lijkamans Vpphelldis.
Gief oss fyrst gooda og Gudhrædda Yf
eruallds men/Hialpa þu ollum þeim sem
sier og sijnum eiga Vpphellde ad veita/
med Buskaparlage/eda med Vinnulage z
Handbiorg/eda j huorre ærlegre Stiett/
Kalle z Embætte sem huor þionar. Gi
ef þu Frid og Samþycke allra Manna
medal. Gief þu oss Gras og Grooda á
Jordena/ og Fisk j Sioen/z hagstæda z
gooda Vedrattu. Lattu oss ecke verda

oppaſtæka/ſo ad vier neydunſt ei til ad ſte la/eda med Suikum z Prettum ad leita vorrar Atuikiu. Gief oſſ ecke helldr Aud nie Rÿkdom/ſo vier verdum ecke agiarner og drambſamer þar aþ/ Gief oſſ vora Atuiñu/og ſkamtadan Verd/a medan vi er erum a þeſſarre vorre vegþerdar Reiſu hier j Heime. Bleza þu oſſ og allt vort Erþide/og læt þÿna Blezan vera j vorum Matarhwſum og Hÿbilum/ og ollu þui ſem oſſ tilheyrer. Varduceittu alla vegþarande Meñ/ og alla þa ſem eru a riettþerdugre Reiſu/ og j ſÿnum Atuegum til Lands og Sioar. Vertu Fader all ra þaſtækra Ecknа/z Faudurlauſra Bar a/og allra añarra aumra og Voladra. Veit Hialp og Huggun ollum þeim ſem eru veyker z ſiuker/og nockurn Kroſſ eda Motgang lÿda. Varduceit allar oliettar Qvandikuiñur/og oll ſma Born og Vng menne/vnder þiñe Nædarverndan/z læt þau vaxa/ og med Alldre þroaſt j allre Skynſeme/og læra ad þeckia þig og ottaſt og elſka þig.

Fader

V Fader Himneskur/vier jatu og med kieñum oss ad vera overduga z omaklega allra þeirra Velgiørninga/ vm huøria vier so diarflega bidium þig/ fyrer sokñ þess ad vier so margfalldlega syndgum a mote þier/og styggium þitt Guddomlega Maiestatis Vellde. Eñ þu elskulege Fader/Minstu a þad/ad þiñ Elskulegur Sonur hefur ecke alleinasta geinged j borgan fyrer oss/helldur hefur hañ fullkomlega bitalad og borgad fyrer oss/Fyrergief vss vorar fwlar og slæmar Synder. Vier høfum syndgast/vier høfū jlla og Ogudlega breytt/Vorar Synder eru fleire eñ Stiørnur Himensins/eda Sandur a Sioar botne/Ecke erum vier verduger/ad þu taker oss til Nadar/eda hallder oss fyrer þijn Børn. Eñ Fader/Lijttu a þiñ Elskulega Son vorn Lausnara og Frelsara/og fyrergief oss allar vorar Synder/ vegna hans Pijnu og Dauda. O Jesu/giørdu oss Rietlæta/gief oss þitt Riettlæte/og þitt Sakleyse/Skyl þu þar med og hyl vorar Synder og Misgiørd-

er/ Gleym þu vngdoms Syndum z bern
sku Þørum vorum/ Fyrergieþ oss bæde
vppruna Syndena og allar giøranlegar
Synder/bæde Daudlegar og Nædarleg
ar/ smar og storar/vitanlegar og ovitan
legar. Sock þu þeim nidur j þitt Blez-
ada Blod/sem ad er Sior og Naþ allrar
Nædar og Mysfunar/Burt tak þu bæ-
de Synd og Sekt/Straþþ og Reþsing/
og gack ecke j Dom og Riett vid þiñ au-
ma Þræl/ Þui þad er onguum møgule-
gt ad standast/ Nia þier er Naden og
Mysfunen/og Endurlausnen. Frelsa þu
Jsrael aþ øllum sinum Syndum. Bier
Loþum og tilseigium þier/ad vier vilium
giarna þijnu Fødurlegu Mysfunar Ep
terdæme þylgia/og þyrergieþa aþ Hiar-
ta øllum þeim sem oss haþa stygt z mod
gad/ Ja/vier skulum helldur lijda Oriett
eñ giøra ødrum/so þramt sẽ vier vilium
nockurn tijma þa og haþa Syndañа Fy
rergieþning hia þier. Himneske Fader/
þu ert Kiærleikureñ/Huernen meigū vi-
er þa vera þijn Born/ og riettelega bid-
ta þig

ſa þig vm Fyrergiefning/ eſ ad vier erum ſialſer vpp bolgner z blaſner med Natur z Reide/ z vilium ecke fyrergiefa odrū z

VI Nu þo ad vier hofum odlaſt af þier Syndanna fyrergiefning/ þa erum vier þo ecke jafnſnart konner j Himerijke/ Helldur ſkrijdum vier aumar daudlegar Mañeſkiur hier fram̃ a Jorduñe/ Vier erum veſaler og veyker/ Vier hroſum z dettum og follum audueɫɫdlega/ Ja/ þad er oſſ ſtundum gott og gagnlegt/ þo vier verdum reynder z freiſtader/ vppa þad ad vort Holld mætte ſpekiaſt og ſtillaſt/ z vera ecke ſialfrætt og otamed. Þar fyrer bidium vier þig framueigis/ Himneſkur Fader/ Tak þu oſſ ad þier/ ſtattu vorra vegna j mote voru eigenlegu Hollde/ Heimenum z Dioflenum. Gief þu oſſ Styrk og Stodugleik/ Vopn og Veriur/ ſo ad vier mættum ſigra og yferuinna þeſſa vora Ovine. Ecke oſkum vier ad vera an allra Freiſtinga/ ecke girnuſt vier Jdiuleyſe/ Omenſku/ eda holldlega Kyrſetu z Nadir/ Helldur bidium vier alleinaſta/ ad

þu later oss ecke palla z til grunds gan-
ga j Freistingonum. Drotten/gieþ ad vi
er þreistum þijn ecke/Veit Hialp z Hug
gun ollum þeim sem þreistast/ j huorn
mata sem þad er/so þeir mætte Sigren-
um hallda.

VII Frelsa oss þra Illu/Fra Dioþle
num sm er sa allra argaste z veste Lyga-
re og Mordinge þegar j Vpphaþe/ þra
huors Vallde vier erum leyster mz þijns
Sonar Blode/O Himneskur Fader/lat
þu oss ecke koma aptr j Vlþsins Kiapt.
Frelsa þu oss þra Illu/þra Syndeñe/so
vier þollum ecke j Storglæpe z daudleg-
ar Synder. Frelsa oss þra Syndareñar
Straþþe synelegu z osynelegu/ þra þiñe
Reide og Reþsingum/ þra Druilnan og
Eþaseme/þra eilijþre Fyrerdæmningu z
Boluan/Lina þu Sottum z Siukdomū
Hungre og Hallære/Pestilentiu z ollum
Lijkamlegum Landplagū/ Vardueit oss
þyrer bradum og ovijsum Dauda. Allt
þetta bidium vier þig Himneskur Fader/
ad veita oss alla tijma/ einkum a vorre
Dauda

Daudastundu. Nu þo ad oss liggie stor
legá a øllu þessu/vegna vorrar Sæluhi
alpar/ þa bidium vier og þar med ad þu
bænheyrer oss vegna þÿns Heilaga Nafz
ns/þinar Heiløgu Dyrdar/ Med þui ad
Rÿked er þitt/og Mætturenn/ꝛ Dyrden/
ad Eilÿfu/Þar fyrer hæfer ecke ad þÿn
Dyrd fae nockra Minkū vegna vors o-
verdugleika/eda Illsku/ Ja ad vÿssu/ þu
ert Mættugur Rÿkur og Vollðugur til
ad bænheyra oss / Lat þu þar fyrer/
Himneskur Fader/ vora Bæn verda Ja
ꝛ Amen/til Dyrdar þÿnu Heilaga Nafz
ne/ Amen.

3 J þridia máta/þa skal þesse Drott
enleg Bæn vera oss so sem Profsteinn/ med
huórium vier skulum reyna og profa all-
ar adrar Bæner/med huórium hiner ꝛ ad
rer akalla og Bidia Gud. Þesse Bæn hun
skilur oss Christna / fra óllum þeim sem
ranglega Bidia og akalla Gud/ 1: Fra
óllum Heidingium/ꝛ Skurgudadyrkórum/
sem Skiepnurnar tilBidia/Sol eda Tungl
eda Stiórnur/eda huad annad vera kan/
sem þeir vpp setia j Skaparans stad. 2.
Fra [illegible]kium og Tarkórum/ huórier ad
Seiga ...

feigiast akalla Gud Himens og Jardar Skapara/ Enn med þui ad þeir tilbidia ecke þañ Gud sem er Jesu Christi Fader/ Þar fyrer akalla þeir ecke sannan Gud.
3. Framveigis skilur þesse Bæn oss fra þeim forhertu og blindu Gydingum/sem ecke vilia medkieña þriar Persónur Guddomsins/so sem vier. Þuiad j Bæn þessare akóllum vier alla Heilaga Þrenning. Þuiad þo hier sie ecke nefndur nema Fad eren/ þa legst þetta Ord til bæde Synenum og Heilógum Anda/af huórium þremur Guddomsins Persónum/vier faum + ódlust alla þa Velgiórninga/sem vier vm bidium j þessare Drottenlegre Bæn/Fad er vor/ 4. Vier verdum + so med þessare Bæn skilder fra Papistum/ þeir ed akalla framlidna Menn/Mariu/Petur/ Olaf Kong og adra/huórier ecke eru nefnder j þessare Bæn. Þeir kieña oss ad vier skulum vera efasamer vm vora Saluhialp/huad þeir meiga vel sialfer giora/ef þeir so vilia/ Enn vier erum fullvisser vpp vora Saluhialp / af þessare Bæn/ Þuiad Gud er vor Himneskur Fad er/ + hañ hefur skipad + kient oss ad bidia/vm Syndanna Fyrergiefning/ og sagt AMEN þar til. 5. Framveigis skilur

þesse

þesse Bæn oss fra þeim Stoicis/ og ǒdrū
Blindum Villumǒnnum / sem trudu a For=
lǒg/ so sem være Gud vid þau Bunden/ +
þau riede ǒllum Hlutum / huad hellst ad
skiedur j Heimenum / Enn j þessare Bæn
tilBidium vier þañ Gud sem rijker + drott
nar yfer Himnenum/ + Jǒrduñe/ + ǒllum
Dióplum/ Mǒñum og Forlǒgum/ og ǒllu
rædur/ lijka sem eitt Hwsfader j sijnu Hw
se. 6: Ad sijdǒstu/ giórer þesse Bæn oss
fraskilda/ fra ǒllum Ogudlegum Mañe
eskium / einkum þeim sem lifa j Heipt og
Hatre til sijns Naunga / og alleina Bidia
fyrer sialfum sier/ + vña ecke ǒdrum Gud=
Nadar/ þm + siñ sialldā Bidia fyrer sier/
eda alldrei / eda Bæde jlla og orækelega.
4 J voru daglegu Lijfferne og Fram
ferde/ þa skal þesse Drottens Bæn vera
oss Speigell + Sionargler / j hvǒriu vier
eigum ad skoda oss/ og so ein Regla ept=
er hvǒrre vier eigum ad lifa. Pad er/ Ad
vier alla tijma Breytum epter Guds vors
Himneska Fǒdurs Dygdum + Velgiǒrnin=
gum/ þ frekasta sem hañ giefur oss Nad
til/ Elskum Naunga vora / Bænheyrum
þa/ so sem oss er mǒgulegt/ Og lifum so
sem Guds Bǒrnum hæfer og heyrer: Og
siaum oss vel vm kring / ad vier ecke med
Esan

Esau selium vorn Frumburdar riett fyrer Magafylle + fanytar Vellystingar þssa Heims/Helldur ad vier med Jacob girnunst þa riettu Sonarleifd j Himnaña Ryke/og seigium med David Konge/Psam. 141. Minn Partur er j Lande lifande Manna. Og huxum vm þad/ ad lyka so sem þad somer ecke einũ Kongs syne vel/ ad geyma Sviñ/eda ad ganga epter Ploge/So hæfer og ecke vel/ad Guds Börn sem eru Dætur og Syner hins hæsta Kongs a Himnum/saurge sig med Löstum og Lytum/og giöre Sköm̃ vppa siñ Heidur/ og Himneskan Sooma.

Og so siñ vier' höfum nu heyrt Drottenlega Bæn/ + af Guds Orde lært riettelega ad Bidia/so vilium vier nu aller huör med ödrum Bidia / og seigia med Hiarta og Munne.

Eilyfe / Almattuge goode Gud/og Himneske Fader: Þier sie Lof og Þackar giörd ad eilyfu/fyrer þeñan heilsusamlega Lærdom/vm Bænena/huörn þu hefur oss kient og openberad/ j þynum elskulega Syne/þier til Dyrdar/og oss til Velferdar fyrer Lyf og Sal: Vier Bidium þig FADER/fyrer Jesum Christum þiñ einka Son vorn Drotten/ad þu giefer oss

Anda